

A
SÁROSPATAKI NÉPFŐISKOLA
TIZENÖT ÉVE
(1986–2001.)

T. 12. 01. 36.

Sárospataki Népfőiskola
1986 – 2001.

Sárospataki Népfőiskola
1986 – 2001

Sárospatak, 2002.

a.85,166.

T. 15. 11. 35.

Sárospataki Népfőiskola 1986 – 2001.

Sárospataki Népfőiskolai Egyesület
2002.

Sárospataki Népfőiskola 1986-2001.

Írták:

Balázi Károly	Dankó László
Balázi Zoltán	Dobrik István
Baranyai Katalin	Halász Magdolna
Bolvári-Takács Gábor	Kováts Dániel
Bordás István	Stóka György

Szentimrei Mihály

Szerkesztők

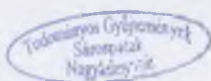
Balázi Károly
Bolvári-Takács Gábor

3.0.74/2020 1.

A borító R. Nagy József munkája, tördelés Bordás István

A kötet szerkesztésében közreműködött:

Bordásné Fövényesi Zsuzsa, Tóthné Kovács Katalin.

Kiadja a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület

3950 Sárospatak, Kazinczy u. 23., Pf.140.

E-mail: spnf@spnf.hu, web: www.spnf.hu

Felelős kiadó: Stóka György elnök

ISBN 963 04 6634 1

ELŐSZÓ

A Sárospataki Népfőiskola immár hetedik évtizedébe lépett. Ebből a kezdő másfél évtized és e legutóbbi tizenöt év a hazai nyilvánosság előtt, a közbülső negyven (mint a gályarabságra hurcolt pataki prédikátorok száma) a bujdosásban telt el. Így sokan és sok helyütt írtak már róla. Hogy e kötet mégis tud újat mondani, annak két oka van:

1. A tartalom. Évkönyvünk ugyanis az új népfőiskoláról szól, s mint ilyen, eddig rendszeres módon fel nem dolgozott eseményekkel foglalkozik. S bár a történelmi visszapillantás még nélküli a kellő távlatot, évkönyvünk közrebocsátását indokolják azok az objektív mércevel mérve is markáns eredmények, amelyeket fennállásunk első tizenöt évében fölmutattunk.

2. A forma. Nem törekedtünk ugyanis monografikus megközelítésre. Kiadványunkban helyet kapott minden programunk és tevékenységi formánk, s az ezekről szóló beszámolót azok vetették papírra, akik leginkább részesei, alkotói voltak - a népfőiskola munkatársai, szervezői. Az egyes fejezetek így értelemszerűen magukon viselik a szerzők egyéni stílusát és felfogását; de hát a népfőiskola mindig a tudatosan vállalt sokszínűségére volt büszke.

Amit tehát a Kedves Olvasó a kezében tart - fogalmazzunk így: *ténykép* egy öntevékeny oktatási és kulturális szervezetről, amely felvállalta az eszmei jogelődjének tekintett Sárospataki Népfőiskola hagyományait, s amely ma már szerves része a város közművelődésének. Az örökség tisztelete indított bennünket arra, hogy a református népfőiskola történeti összefoglalóját és bibliográfiáját is közreadjuk, mintegy ívet alkotva a tegnaptól a máig.

Köszönet mindazoknak, akik e kötetet létrehozták, s Önnek is, Kedves Olvasó, hogy érdeklődik munkánk iránt, akit egyszer talán hallgatóként, szervezőként, vagy éppenséggel tanárként üdvözölhetünk sorainkban.

A szerkesztők

I. IDŐRENDEN

A Sárospataki Református Kollégium Népfőiskolájának története (1936-1950)

A pataki Kollégium ágazatainak növendékserege évszázadokon át jórészt a tiszáninneri falvak, református gyülekezetek népének fiaiból rekrutálódott. Móricz Zsigmond, valamikor maga is pataki diák, egyik riportjában a jó értelemben vett "mélység, a magyar altalaj kincse"-nek nevezte ezt a faluról beáramlott diáksereget. A "beiskolázásnak ezt a folyamatát a maga szemléletes stílusával így írta le: "ezer fűró fűrta állandóan a falvak parasztrétegét minden nap, és minden tanító, aki Sárospatakról kiment az életbe, magával vitte a háromszázados hagyományt, hogy ... neki is kötelessége, hogy megkeresse azt az egy-két gyerkőcot, aki lumennel jött a világra." Ezt a hagyományt az író a nemzet élete és kultúrája szempontjából pozitíve értékelt: "Patakon kaptam azt a szellemet, ami az egyetlen lehetőség arra, hogy az üst víz egyenletesen melegedjen fel: hogy a helybeértek segítséget nyújtsanak a reménytelen rétegben fekvő buborékoknak. Nem kell ehhez sok, néha csak annyi, hogy egy nádszállal megpiszkálja valaki a mocsárüledéket, s a buborék felszáll. Ezt a mocsárfenek-bányászást tekintem a sárospataki Kollégium legnagyobb, legnemzetibb munkájának."¹

A Kollégium szolgálatának ebbe a vonalába esik a '30-as és '40-es években népfőiskolája kifejlesztése. A pataki Népfőiskola két irányból induló vágy és törekvés találkozási pontján, azok eredőjeként jött létre. A vágy azoké a parasztfiataloké volt, akik nehéz, időnként reménytelennek látszó sorsukban úgy kívántak lélegzethez jutni, hogy ezzel talán alkalmat kerithetnek változtatni valamit osztályuk sorsán is. A másik törekvés a Kollégium igyekezete volt, hogy lehetőséget biztosítson ezeknek a paraszt legénykéknek a lélegzetvételre, kiknek családjuk annak idején nem tudott megbirkózni gyermekük továbbtanulásának gátló tényezőivel.

A Kollégium ehhez az új szolgálatához a skandináv országokban kifejlesztett és eredményesen működő népfőiskolai formát választotta és plántálta át magyar viszonyok közé. Az 1935/36-os tanév első felében a Theológiai Akadémia tanári kara, az Egyházkerületi Közgyűlés és a

¹ Móricz Zsigmond: *Riportok Budapest, 1958. 201. p.*

Köziskolai Szék egyetértésével határozatot hozott, hogy a következő félév elején, 1936. február első tíz napján "falusi földműves ifjak részére" népfőiskolai tanfolyamot tart. Az előkészítéssel és szervezéssel a Kar két tagját, dr. Szabó Zoltánt és dr. Újszászy Kálmánt bízta meg.² A népfőiskolai munkának közvetlen gazdája mindvégig a Theológiai Akadémia maradt.

A Kollégium vezetői meg voltak győződve arról, hogy parasztságuk fiataljai között nem kevesen vannak olyanok, akik továbbtanulásuk akadályoztatása ellenére se tudják közönyösen hordozni azt a kulturális és szociális inséget, amelyekkel osztályukkal együtt élnek, valami módon szabadulni szeretnének belőle, és igényesebb, értelmesebb, emberibb élet után vágnak.

Az előre kijelölt gyülekezeti lelkészekhez küldött körlevelek hívására mindig többen jelentkeztek a népfőiskolai tanfolyamokra, majd állandó népfőiskolára, mint amennyi férőhelyet az iskola biztosítani tudott. Az volt a gyakorlat, hogy egy faluból két fiatalnál többet nem hívtak be. 1939-ben, amikor már háromszoros "túljelentkezés" mutatkozott, az egyik jelentkező azt írta, hogy Patakra "szívesen eljönne az egész falu" fiatalsága.³ A fiatalok tanulási vágyának erejére és komolyságára jellemző egyikük esete. A tanfolyam megnyitását megelőző napok hóvihari megbénították a közlekedést. Sátoraljaújhelyig elvergődött valahogy, onnan diákládájával a vállán 12 km-t gyalogolt térdig, olykor derékig érő hóban.⁴

A pataki Népfőiskola 1936-tól - az 1944/45-ös háborús tanév kivételével - az 1949/50-es tanévig állandóan működött. Ezalatt a kezdeti tíznapos tanfolyamból fokozatosan két-, később öthetes, végül három- majd négyhónapos állandó népfőiskolává fejlődött. 1946-tól pedig leány-népfőiskolai tagozattal is bővült.

A megszokott környezetükből előbb rövidebb, később hosszabb időre kiemelt paraszt-fiatalokkal kapcsolatban azt a célt tűzte ki a Népfőiskola vezetősége, hogy sokrétű munka által művelődési vágyukat tovább erősíti, általános műveltségüket gyarapítja, látókörüket tágítja, önmagukkal szembeni igényüket fokozza, felkészíti és elindítja őket az önképzés és önművelődés útjára, fellelkesíti őket a falujukért és osztá-

² Sárospataki Református Lapok 1936. január 19. 15. p.

³ Sárospataki Református Lapok 1939. január 1. 6. p.

⁴ Sárospataki Református Lapok 1940. január 19. 15. p.

lyos társaikért végzendő szolgálatra, hogy a parasztság sorsának javításán munkálók seregét velük is gyarapítsa.

A Népfőiskola beindításánál pénzügyi és elhelyezési gondok jelentkeztek. Az elhelyezésnél meg kellett elégedni átmeneti megoldással. A vizsgaidőszakban nem használt theologiai előadótermekből kettőt átalakítottak a népfőiskolai növendékek szálláshelyévé. Később a régi kórházépület felújított termei adtak otthon az állandó jellegű népfőiskolának. Ezeket, a növendékek által egyébként szívesen vállalt kezdeti nehézségeket bőven kárpótolta az a tény, hogy a kollégium eleven, jó légkörű közösségi életébe ágyazódott bele a népfőiskolások csoportja, hogy a Kollégium ágazatainak tanáraiból színvonalas előadói gárda állott a szervezők rendelkezésére, valamint a Népfőiskola is igénybe vehette az iskola oktató és nevelő munkáját szolgáló teljes eszköztárát.

Az oktatási tervek összeállításánál az volt a fő szempont, hogy az előadók a nagyobb hangsúlyt ne a részletismeretek közlésére, hanem az egész és az egészet magyarázó lényeg megmutatására, az összefüggések láttatására helyezték.

A fentiek figyelembevételével a közlendő ismeretanyagok, a tanfolyamok korábban alap-, szak-, és általános műveltség tekintetében egyenlő arányban oszlottak meg. Később, amikor a falvakban téli gazdasági tanfolyamok szerveződtek és megnyitottak a kétéves mezőgazdasági iskolák, ez az arány a szakismereti tárgyak rovására eltolódott. A szakismeretek előadásánál sem a gyakorlati szempont, hanem a mezőgazdasági problémák elvi megvilágítása és nemzetgazdasági összefüggésekben való szemléltetése érvényesült. Az említett szaktanfolyamokat és szakiskolákat a Népfőiskola növendékei Patakra jövetelük előtt vagy után legtöbb esetben elvégezték. A II. világháború után, az általános iskolák kiépülésével és a középfokú szakoktatás fellendülésével a Népfőiskolán az alapfokú ismeretek és szakismeretek oktatása tovább csökkent, erősen túlsúlyra jutott az általános műveltséget fejlesztő, szemléletet alakító és a jellemet formáló tárgyak előadása.

Ebből a korszakból való az alábbi heti tanterv.

I. Magyar nyelv és irodalom (irodalomtörténet, irodalmi szeminárium, nyelvtan, helyesírás, fogalmazás, ügydarabok intézése): heti 8 óra. - II. Népzene, néprajz, népművészet: heti 8 óra. - III. Magyar történelem, világtörténelem, gazdasági földrajz: heti 5 óra. - IV. Számтан, mértan, fizika, biológia: heti 4 óra. - V. Mezőgazdasági szakismeretek, közgaz-

daságtan és társadalomtudomány: heti 8 óra. - VI. Egészségtan, sport: heti 4 óra. - VII. A közösségi élet kérdései: heti 6 óra.⁵

Szerepelt még a tantervben néhány kirándulás, üzemlátogatás, ún. látóút, amelyeken Patak nevezetességeit és a Kollégium egyes intézeti ágait látogatták meg a növendékek.

A Népfőiskola megindítói és munkálói bizonyosak voltak abban, hogy a Népfőiskolára önként jelentkező parasztfiatalok egyetemes emberi igényeket is hordoznak magukban, és van érzékük a humánus iránt. Miközben a nemzet, benne a parasztság történetének, néprajzának alapos megismertetésére is törekedtek, merészen fordították a növendékek tekintetét a kultúrának az egész emberiséget átfogó horizontja felé az irodalom, a művészet, a társadalomfilozófia elemeinek igényes és színvonalas interpretálása által. Hogy ez a módszer célravezető volt, leginkább az ének- és zene órák foglalkozásain vált érzékelhetővé. Miután a magyar népzene értékeit nemcsak megértették, de magukévá is tették, a klasszikus zene hallgatásának is át tudták adni magukat.

Már említettük, hogy a Népfőiskola előadói részben a Kollégium egyes intézeti ágainak tanárai közül kerültek ki, akik állandó jellegű előadóként működtek. Mellettük minden népfőiskolai tanfolyamon, később szemeszteren mindig voltak meghívott, vagy Patakon megfordult állami előadók is. Egy-egy téma országos hírű szakértője, író, művész, közgazdász, politikus, akik elmélyítettek egy-egy anyagrészt, s a velük való személyes találkozás maradandó élményt jelentett a fiataloknak. Ebből a hosszú sorból említjük meg a legelső tanfolyamon előadást tartó Molnár Mária misszionáriusnőnk nevét, aki mártírhalált szenvedett a II. világháború végén, s később páratlan óceániai néprajzi gyűjteménye került a Kollégium Múzeumába, valamint Móricz Zsigmond magyar irodalom óráját. A háború után a Rákóczi Várban működő írók és művészek alkotó otthonának lakói közül is sokan és szívesen vállaltak előadást a Népfőiskolán.

A Népfőiskola szervezői és vezetői által kitűzött célok elérését, a jól átgondolt tanterv végrehajtásának eredményességét segítette még a Népfőiskola sajátos belső szerkezete. Ez kései rokona volt a régi diákönkormányzatnak, bizonyos értelemben a Pánczél és Nádor vármelegyéknek is. Az volt a lényege, hogy a Népfőiskolához beosztott nevelők és növendékek faluszervezetet alkottak. A Népfőiskola eszmei faluként működött Szeretetfalva néven. Választott elöljárósága volt, élén a falusi

⁵ Sárospataki Református Főiskola Évkönyve (Értésítő) 1945/46. 5. p.

bíróval és más tisztségviselőkkel, akik a külső és belső életet közvetlenül szabályozták. Ennek a faluszervezetnek keretén belül alakult meg az eszmei falu Gazdaköre és Ifjúsági Egyesülete, amelyben esténként a nappali foglalkozások anyagát "emésztették" meg a növendékek által tartott előadások, beszámolók és megbeszélések formájában, amelyek a visszakerdezést is helyettesítették.

Hasznos eszköze volt a munkának a Népfőiskola két-három naponként megjelenő újsága, a "Kerékvágás". A növendékek írásai mellett a napközben elhangzott előadások rövid összefoglalását tartalmazta. Az utolsó tanévben létrehozta a Kollégium a vidéki népfőiskolák számára vezetőket képező intézetét, a Szabad Akadémiát. Sajnos ez már csak egy éven át működött, a Népfőiskolával együtt a politikai hatalom erőszakkal megszüntette.

Szentimrei Mihály

A népfőiskola újrakezdésének és szerepkeresésének éve

Nem is olyan könnyű a megtisztelő fölkérésnek eleget téve néhány oldalba sűríteni az "újkori" népfőiskola megalakulásával kapcsolatos emlékeimet, gondolataimat. Az 1980-as évtized utolsó néhány esztendeje, az évtized fordulója minden bizonnyal "történelmi" időszakként vonul be tankönyveinkbe. A jelen gondjaival-bajaival küszködő ember ritkán érzékeli, hogy valami rendkívüli kihívással áll szemben, többnyire csak utólag derül ki bizonyos cselekvési lehetőségeknek korszakos jelentősége. A "történelemcsinálás" érzése és lehetősége alig-alig jelenik meg nyilvánvalóan; talán a második világháborút követő évek újrakezdése és az 1956-os forradalom adott alkalmat erre az akkori nemzedékeknek. Századunk második felének harmadik ilyen eseménye az, amelyet rendszerváltozásként szoktunk emlegetni, s amely szerencsére békés formában hozott a korábbi kettővel azonos léptékű és hatású fordulatot. Öt-tíz év távlatából visszanézve könnyű böles szavakkal szólni az akkori helyzetről és mozgásokról, de akkor benne élve a folyamatokban aligha volt minden világosan áttekinthető és megtervezhető. Talán nem esem a túlzás vétségébe, ha mégis azt mondom: sokan megéreztek, fölismerték a mozgástér fokozatos tágulását, a korlátok gyengülését, bizonyos sorompók fölnyitását. A politika és a gazdaság irányításában bekövetkezett az addig uralkodó magatartás lassú módosulása, ami a mindennapokban is egyre érezhetőbbé vált. Újra felszínre kerülhettek olyan társadalmi, művelődési kezdeményezések, köztük az öntevékeny egyesületek alakításának lehetősége és a népfőiskolai gondolat erősödése, amelyeknek megvoltak valahol a mélyben a gyökerei, noha elsorvadásra ítéltettek 1949 után. Ennek a helyzetnek a megemlézése nélkül nem szólhatunk a pataki népfőiskola újjáélesztésének kísérletéről. Másrészt azonban szeretném azt is leszögezni, hogy legalábbis a magam vagy közvetlen munkatársaim részéről nem valami tudatos ellenzéki magatartás mozgatott bennünket. Egyikünk sem tartozott az ún. demokratikus ellenzékhez vagy a lakitelki kezdeményezéshez. Még leginkább az akkori vezető párt reformszárnyával való kapcsolat figyelhető meg, de az sem közvetlenül vagy szervezeten. Egyszerűen szólva: a kornak ugyanaz a kihívása hatott ránk, amely erre az említett három csoportosulásra is hatott.

Magam a sárospataki népfőiskola múltjáról annak szakirodalmából tudtam, s bár elismertem történelmi érdemét, sokáig nem láttam újra-

szervezésének lehetőségét. Újszászy Kálmán professzorhoz vonzódva, tőle sokat tanulva bámultam az ő hitét és elkötelezettségét, amellyel a sárospataki falumunka eredményeit igyekezett a maga csendes módján, de igen következetesen a köztudatban fenntartani. A falukutatásban magam is megpróbáltam már 1955-től, zemplénagárdi működésemtől kezdve, azután pedig sátoraljaújhelyi és sárospataki tanári munkám során is folytatni és követni az általa a faluszemináriumban 1931-től elkezdett munkát. A diákjaimmal végzett gyűjtések, az ezekből összeállított kiadványok, a honismereti mozgalomba való bekapcsolódásom nagyrészt az ő hatására születtek; ezért is mertem magamat a nyilvánosság előtt is a tanítványának vallani. Együtt dolgoztam vele a külföldi magyar származású gyermekek pataki nyári tanfolyamának szervezésében is tíz éven át.

Közvetlenebb hatásokat a népfőiskolával kapcsolatban akkor éreztem, amikor a tanítóképző tanára lettem, s rendszeresen meghívtak az öreg népfőiskolások nyári találkozóira. Nem mentem el közéjük minden évben; olykor bizonyos félelem is visszatartott; tudtam, hogy a politikai rendőrség olykor nyíltan, máskor titkoltan figyeli az ott történeteket. Nem csoda, hiszen olyan előadókat hívtak meg - Csurka Istvánt, Csoóri Sándort, Fekete Gyulát és másokat - akik fekete báránként álltak szemben a hivatalos politikával, s olyan nemzeti sorskérdéseket tűztek napirendre, amelyekről a hivatalosság elzárkózott. Magam egyetemista korom óta a politikailag megbízhatatlanok közé számítottam (1951-ben izgatással vádoltan álltam bíróság előtt, 1952-ben a Hortobágyra deportáltak), csak nagyon szívós munkával tudtam elérni, hogy választott hivatásomban dolgozhassak, kerültem hát a politikai ütközéseket. Vitathatatlan volt azonban előttem, hogy a népfőiskolai gondolat időszerű maradt, s őszinte csodálattal töltött el a sárospataki népfőiskolának az a hatása, amely az öreg népfőiskolásokból elősugárzott. Közülük többel így a szülőfalumból való Ráski Bertivel, azután E. Kovács Lászlóval, Kovács Károllyal, Jakab Sándorral, Varga Andrással, Kurucz Jánossal baráti viszonyba is kerültem, s figyelemmel kísértem azokat a kezdeményezéseket is, amelyek elsősorban Tóth János körül a fővárosban és vidéken mozgolódnak kezdtek. A másik oldal részéről is erősödhetett a bizalom, hiszen 1985-ben arra kértek, írjam le gondolataimat a sárospataki népfőiskola jövőjéről az 50. évfordulóra készülő jubileumi kiadvány számára. Ennek megírása készítetett ennek a problémakörnek alapos átgondolására, s vezetett el engem ahhoz a kö-

vetkeztetéshez, hogy a népfőiskola rövid előkészítő munka után napjainkban újra megszervezhető. Ezt az írást Tóth János már első tanfolyamunk után 1987-ben újraközölte a Kultúra és Közösség című folyóiratban is; aki többet akar tudni akkori felfogásomról és az újraindulás körülményeiről, abban elolvashatja.

Amikor a Comenius Tanítóképző Főiskola főigazgató-helyettese lettem, több lehetőségem nyílt arra, hogy az intézet belső és külső munkáját tartalmassá tegyem. Az oktatói gárdában többen vallottuk, hogy a tudományos tevékenységben, a továbbképzésben és a közművelődésben a régi hagyományoknak megfelelően bátrabb szerepvállalásra van szükség. Egy komplexebb program keretében a népfőiskola kérdése is napirendre került 1983-ban a főiskolai tanács ülésén, ahol egyetértő fogadtatásra talált a gondolat, gyakorlati lépés azonban nem követte. 1984-ben téli népművelési gyakorlatra Sárospatakra érkező egyetemisták vizsgálták egy népfőiskola indításának lehetőségét, de nem tartották érettnek a feltételeket. A város egyébként elődeinél nyitottabb párttitkára úgy vélte (s ezzel egy akkor meglehetősen általános felfogást szolgáltató meg), hogy a városban létezik olyan művelődési intézményrendszer, amely el tudja látni a népfőiskolákkal kapcsolatos igényeket. Úgy tűnt, hogy a "népfőiskola" szónak rossz a csengése a politikai vezetők körében. Ez késztette tanítóképzős főnökömet is, hogy arra kérjen, adjunk más nevet a kezdeményezésnek, s akkor nem fogják ellenezni. Az vált világossá előttem, hogy ezek után a főiskola nem kezdeményezheti egy népfőiskolai tanfolyam szervezését, de megvalósításában közreműködhet.

1986. július 1-jén újabb öt évre kaptam főigazgató-helyettesi megbízást, s pár nappal később, a volt népfőiskolások jubileumi találkozóján némi bátortalansággal ugyan, de bejelentettem, hogy télen megszervezzük a sárospataki népfőiskola "51. évfolyamát". Bizonytalan-ságomnak az volt az oka, hogy nem érezhettem főigazgatóm határozott támogatását, s tartanom kellett a pártvezetők esetleges beavatkozásától. Így történhetett, hogy kicsit késett a jelenlevők bátorító visszhangja. De aztán fölállt Kurucz János - most is emlékszem jól a jelentre, a főiskola földszinti nagy előadótermében történt - és rászólt társaira: "Nem halljátok, mit mond ez az ember? Lesz megint népfőiskola!" A fenntartásnak volt alapja, hiszen nem sikerült megvalósítani a mintának szánt budai "Norma" népfőiskolát sem, pedig azt országos mozgás kísérte. Amit pedig akkoriban népfőiskolai gyakorlatként emlegettek, az inkább

volt előadásorozatnak nevezhető; bentlakásos forma megvalósításával mi jelentkeztünk először.

Megvolt az ígéret, keresni kellett tehát egy olyan megvalósítási formát, amelyet meg kell tûrnie a hivatalosságnak is. Erre a Kazinczy Ferenc Társaság keretében nyílt lehetőség. A júliusi bejelentésnek voltak előzményei; már 1986. március 22-én a társaság közgyűlésén javasoltam népfőiskola szervezésének kezdeményezését azzal a hátsó gondolattal, amire volt is reális lehetőség, hogy ha Sárospatakon megakadályozzák, a régió más településén, például Sátoraljaújhelyen hozzuk azt létre. Ezzel a "fenyegetéssel" Patakon is előhozakodtam, s volt is hatása. Létrehoztunk ősszel egy szervező bizottságot, amelynek én lettem az elnöke, s amelyben részt vettek azoknak az intézményeknek a képviselői, amelyektől támogatást remélhettünk. A városi tanács nem ellenezhette egy a város nevét hordozó vállalkozásnak a felújítását; a közművelődési intézményeket a várható módszertani tanulságok érdekelték; a főiskola szállást, tantermet és étkezési lehetőséget kínált kedvezményes térítési díj felszámolásával (így benne is volt meg nem is). A szükséges pénzeket is kevesével szedtük össze, a pénzügyi lebonyolítást a Társaság vállalta. A szervező bizottság titkára, az első tanfolyam vezetője a főiskola közművelődési tanszékének vezetője, Homonnayné dr. Jób Klára lett, aki az első módszertani tanulságokat a Népművelés c. folyóirat 1987. májusi számában elemezte. Szerepét, amikor ő megvált a főiskolától, a tanszék új vezetője, dr. Balácsi Károly vállalta át, s a második, a harmadik és a negyedik tanfolyamunknak ő volt értő vezetője. Az is lehetővé vált így, hogy a közművelődési szakkollégium diákjai a szervezésben és a lebonyolításban mintegy szakmai gyakorlatként részt vállaljanak.

A Kazinczy Társaság *Hirlevel* című tájékoztatójának 4. száma már így összegezhette a történeteket a "Sárospataki Népfőiskola új tanfolyam" című cikkecskében: "1986. évi közgyűlésünk javaslata alapján elnökségünk szeptember 23-án kezdeményezte az illetékes intézményeknél az 1987. évi téli népfőiskolai tanfolyam megszervezését. Ehhez támogatást biztosított Sárospatak Város Tanácsa, a TIT megyei szervezete, a Megyei Közművelődési Módszertani Központ, a KISZ városi bizottsága, a Comenius Tanítóképző Főiskola. Társaságunk elnöksége pályázatot nyújtott be az Országos Népfőiskolai Tanácshoz, amely pályázatunkat elfogadva húszezer forintos egyszeri anyagi támogatást adott. 1987. január 31-én megalakult a Sárospataki Népfőiskola

1987. évi Móricz Zsigmond Köre, s kialakította a nyolcnapos bentlakásos téli tanfolyam programját. Ennek megrendezésére február 6. és 14. között tizenkét állandó résztvevővel került sor. A tapasztalatok a népfőiskola ismételt megszervezésére, rendszeres munkára ösztönöznek.“ 1987. július 5-én Újszászy professzor kertjének nagy diófája alatt az öreg népfőiskolások előtt már számot adhattam a megvalósulásról. S valóban jött a folytatás. A szervező-bizottság vezetését akkor is megtartottam, amikor betegségemre hivatkozva lemondtam a főigazgató-helyettesi tisztemről; s az első sikereket látva a főiskola főigazgatója s többi felelős munkatársa a művelődésügyi minisztérium erkölcsi támogatását is élvezve egyre tudatosabban segítette az új tanfolyamok szervezését.

A politikai ellenállás is érzékelhetően csökkent. Az első tanfolyamra meghívtuk a városi párttitkárt, aki kicsit lesajnálóan kérdezte meg, hogy érdemes-e tizenkét résztvevő miatt ilyen vállalkozásba fogni. Nem gondolt arra, hogy ha kicsit több segítséget kapunk, messzebb hangzik el hívó szavunk. Akkor azt feleltem, hogy bizonyos formák, módszerek kipróbálására ez a kis létszámú, de igen kedvező összetételű és lelkes kis csoport is alkalmas. El kell kezdeni, ha szerény keretek között is, hogy kitereljedhessék. A politikai bizalmatlanságnak volt még egy érdekes megnyilvánulása. A párttitkár elküldte hozzám egyik munkatársát, hogy a népfőiskolai előadók listáján fusson végig. Gyanakodva kérdezte, hogy a gömörszőlősi E. Kovács László nem Szlovákiából jön-e. Megnyugtatta, amikor elmondtam, hogy a határ innenső oldaláról való. El kell ismernünk, hogy az elején erős kompromisszumokra volt szükség az előadók személyének megválasztásában. Akkoriban Fekete Gyula például - noha neves pataki diák - volt nemkívánatos személynek minősített, s tiltották meghívását. Anyagi okok miatt is arra kényszerültünk az első évben, hogy inkább helyi, megyebeli előadókat szerepeltessünk; sok volt a hivatalban élő, a párt-hoz tartozó meghívott, hogy a bizalmatlanságot feloldjuk. De Gulyás Mihály író, Dobrik István művészettörténész, Vancza János politológus vagy Miklós Imre közgazdász megszólalásában nem az dominált, hogy ők párttagok, hanem az őszinte ember, a tiszta fejű értelmiségi, a felelősséggel gondolkodó szakember nyilatkozott meg általuk. Később fokozatosan tágíthattuk a kört, de továbbra is óvakodtunk a provokatívnak tűnő meghívásoktól. Mindig voltak olyan meghatározó személyiségek mint például Barsi Ernő, a filmes Gulyás-testvérek, a költő Kalász

László és Serfőző Simon, a színész Kulcsár Imre, a tudós Vekkerdi László, a csillagász Zombori Ottó, a történész Benda Kálmán, a pszichológus Harsányi István és Patak "nagy öregjei": Újszászy Kálmán meg Ködöböcz József, akik érzelmileg is gazdagították hallgatóikat. A negyedik tanfolyam programjában (1990 januárjában) már a politikai másként gondolkozók is szerepeltek.

Nem kell hangsúlyoznom talán, hogy a népfőiskolát nem politikai jellegű intézménynek tekintettük soha; az egyéneknek abban kívántunk segíteni, hogy rátaláljanak önmagukra és szövetséges társaikra, hogy tájékozódni tudjanak a világban, hogy megtalálják egy értelmes élet programját. Újszászy Kálmántól tanultuk meg azt a nagyon egyszerű igazságot, hogy mire kell törekednünk: "mint ember és ember, mint Te és én éljük meg magunkat és éljük meg egymást. S együtt egy még manipulálatlan közösségekben. ...a kapcsolatnak, az egymáshoz viszonyulásnak egy ilyen formája is létrejöhet a népfőiskolán, ...az *énnek* egy olyan megfrissülése, belső átrendeződése, amely gyökeres változást eredményez bennünk is, kapcsolatainkban is. Ahol ... az ismereteknek mennyiségi és minőségi gyarapodása mellett – ez a belső átrendeződés is megtörténik, ott van igazán népfőiskola".

Az akkor általunk rendezett négy bentlakásos téli népfőiskolai tanfolyam a résztvevők vallomása szerint megvalósított valamit ebből a belső átrendeződésből. Igazolta azt az előfeltevésünket, hogy a megváltozott korviszonyok között is van, lehet sajátos feladata a népfőiskolának Magyarországon. Négy tanfolyam elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy emellett azokat a kereteket, szervezeti formákat, módszereket és tartalmakat is kipróbáljuk, amelyek ma alkalmazhatók. Írtam erről a Harsányi István szerkesztette "Népfőiskola tegnap, ma, holnap" című kötetben, nem akarok most ismétlésekbe bocsátkozni. Számomra bebizonyosodott, hogy a hatvan évvel ezelőtt indult, immár klasszikusnak tekinthető pataki népfőiskola tanulságai ma is fölhasználhatók. Újraolvastam most Újszászy Kálmánnak a "Népfőiskolai tapasztalatok" című 1947-es tanulmányát, s megállapíthattam, hogy még mindig érdemes alapul venni iránymutatását. (Újraközlünk teljes terjedelmében a sajtó alatt lévő *Újszászy Kálmán emlékkönyv*ben, így közkinccsé lehet.) Hogy mi Szeretettelvala (tehát egy faluközösség) helyett az egyesületi életet alkalmaztuk szervezeti keretként, az a megváltozott külső körülmények következménye. Mint ahogy azt sem feledehtük, hogy szélesebb társadalmi közegekből kell a résztvevőket meríteni, s hogy a kor iskolázottsági és kommunikációs viszonyaihoz kell igazítanunk a tartalmat és a mód-

szert. A magam részéről a '80-as évek második felében nem is kívántam többre vállalkozni, mint annak szakmai bizonyítására, hogy miként lehet új népfőiskolatot teremteni a régi alapok felhasználásával. Úgy érzem, ez a vállalkozásunk sikerrel járt. S most is biztos vagyok benne, egy évtizeddel az újraindulás után, hogy jelenénél is biztosabb lehet a népfőiskola jövője.

Mire alapozom ezt? Elsősorban a hiányra, amely igényeket ébreszt. Vannak olyan "hátrányos helyzetű" térségek, társadalmi rétegek és egyének, amelyek önmagukra találásához, az életerőknek a növeléséhez a népfőiskolai formák adhatnak leghatékonyabban segítséget. A legnagyobb gond nem a feladat fölismerése, hanem az arra rászorultaknak a népfőiskolán való összehozása. Ma nincs olyan jelzőrendszer, mint amilyent a régi pataki népfőiskolának a falusi lelkészek jelentettek, akik beajánlották az arra éretteket Patakra. A társadalom valószínűleg elsősorban önszerveződéssel el fog jutni oda, hogy ezt kiépítse, mint ahogy erre több civil szervezet példát is mutat más vonatkozásban, a szociális szférában. Az államnak pedig törvénnyel szabályozott, biztos forrásokat kell teremtenie a színvonalas népfőiskolai kezdeményezések támogatására.

Elismeréssel gondolok a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület több sikeres próbálkozására, amellyel folytatta, némely vonatkozásban kiszélesítette, továbbfejlesztette a tíz évvel ezelőtti kezdeményezést, s amelynek eredményeként kiépült egy regionális népfőiskolai központ. Megnyugtatónak azonban akkor érezném a jövőt, ha szervezett intézményi együttműködés kapcsolódhatna hozzá a Comenius Tanítóképző Főiskola és a Sárospataki Kollégium Teológiai Akadémiája összefogásával. Már Újszászy Kálmán rámutatott azokra az óriási előnyökre, amelyek abból következnek, hogy a népfőiskola szerves eleme egy intézményrendszernek. Nem szabad sokáig feledni hagyni ezt a tanulságot. Akkor minden bizonnyal eljut a népfőiskola hívó szava olyan rétegekhez, egyénekhez is, akik eddig kívül estek hatókörén, noha szükség lenne a népfőiskola által nyújtható megerősödéssre.

A népfőiskola újraindításának éve éppúgy, mint a hatvan évvel ezelőtt indult eredeti kezdeményezései tartogatnak ma is tanulságokat. A szerepkeresésből az a legfőbb következtetés, hogy *szükség van* rá, hogy nem avult el, s hogy épp Sárospatakon szép kötelesség is fenntartani. Hogy miképp, azt már nem az én nemzedékemnek kell kimondani.

A Sárospataki Népfőiskola hatodik évtizede (1986-1996)

Evokáció és bevezetés

Boldog békeidők hajdanvolt krónikásai idillikus foglalkozást üzve rótták az árkust lehiggadt öregkoruk biztos fedezékében. A közelmúlt zavaros ügyeibe nem ártván magukat, szelektív amnéziájuk segedelmével idézték vissza a messzi gyermekkor élményeit, tudós olvasmányait, messziről jött emberek meséit és a pórnép hamis fecsegéseit. Mondhatni - némi túlzással - apolitikus szakmát üztek. Műveik idővel hivatkozási forrássá nemesedtek, békés iskolai tananyaggá laposodtak.

A huszadik századi magyar história azonban éppen elégséges adatot szolgáltatott arra, hogy a történetírás nem veszélytelen foglalatosság. Túlságosan gyorsan követték egymást a tektonikus társadalmi változások. Vértesszőlősi Sámuel, Aba Sámuel és Tessedik Sámuel egyszerre kortársakká váltak a politikatörténeti viták pergőtüzében. Méltatóik egyforma eséllyel számíthattak a Széchenyi-díj nyilvánosságára és a Gulág-szigetecsoport termékeny magányára.

Megszagगतott kis hazánkban nem nagyon preferálták az objektivitást, sem a daliás szittyá időkben, sem a proletárdiktatúra szellemi sivatagában.

Mindezt csak előrebocsátott mentegetőzéseként soroljuk föl, hiszen elfogult részesei lévén az alább részletezendő jelenkori eseményeknek, mi sem tetszeleghetünk az objektivitás hívságos pózában. Feltételezzük, hogy a kései utódok - ha lesznek - ugyanolyan kritikus pillantásokkal méregetik majd a mi történeteinket, mint kötekedő kamaszok nagyapó meséit. Ez rendjén való lesz, különben is az ő dolguk az ítéletalkotás. A mienk meg számot adni viselt dolgainkról, az elődökhöz való viszonyunkról, úgy, ahogy azt szubjektíve megéltük. Csak annyit ígérhetünk, hogy igyekezni fogunk az általunk ismert tényeket becsületesen rögzíteni. Ami azon túl van, csak az idő zárványában fennmaradt reflexió, vélemény, értelmezési kísérlet. Miért is ne vállalnánk: az ember választ magának történelmet. Mi is választottunk magunknak egyet.

Kísérje hát tollunkat - akarom mondani PC masinánkat - áldás és jószerencse!

Az újjászerveződés

A leghosszabb utak is egészen apró lépésekkel kezdődnek. Teszem azt, egy vasutas családból származó - a keresztségben Kálmán nevet nyert - lipótvárosi kisdíák egy század eleji, tahitótfalui táborozáson látott először pataki diákot. A garabonciásokkal való találkozás olyan mély benyomást gyakorolt rá, hogy tanulmányait a Sárospataki Kollégiumban folytatta. Életének ezt követő több mint háromnegyed évszázadát ezek után a református egyház, a tanítás és Patak szolgálatában töltötte. Eközben a már filozófia tanár Újszászy Kálmánnak faluszeminarista diákjai javasolták egy dán mintára létrehozott népfőiskola alapítását. Pontosan 1936-ban történt, hogy Szabó Zoltán kollégájával együtt megszervezték az első bentlakásos téli népfőiskolát. Ez azután, az 1950-es erőszakos megszüntetés dátumáig, folyamatosan bővülő létszámmal és tematikával működött.

Íme az egyszerű történet. Legalábbis, ami annak látható testét, ruháját illeti. Korábbi szóhasználatunkban két kis lépés a hosszú út, a szívós erőfeszítést igénylő váltófutás kezdetén.

Nos, az újrakezdes, a népfőiskola feltámasztásának gondolata éppen ilyen egyszerű mozdulatokkal kezdődött. A Comenius Tanítóképző Főiskola két progresszív tanára, ügyesen kihasználta az éberség korszakának szürkületében beállott politikai farkasvakságot. Az intézmény keretein belül, minden különösebb csinnadratta és hírverés nélkül megszervezték az első, bentlakásos, téli népfőiskolai tanfolyamot. Mértékadó forrásból származó információk szerint Kováts Dániel, a főiskola legtekintélyesebb - európai műveltségű - tanára egy napon felkereste Homonnayné Jób Klára kollégáját, mondaná el neki, mi is a népfőiskola lényege. Homonnayné, a művelődéstörténet oktatója a közművelődési tanszéket vezette, így mindent tudott a mozgalomról, annál is inkább, mert konkrétan ez volt diplomamunkájának tárgya. A konzultációt elhatározás, majd tett követte. Kováts tanár úr még az év őszén (1986-ot írtunk) igényes tematikát készített, Homonnayné a félévi szemesztert követő vizsgaidőszakban - főként szakkollégista hallgatókból - megszervezte az első, rövid kurzust. Ismét megtörtént egy kezdőlépés. Ám, hogy ugyanezzel a mozdulattal, egyszersmind felemeltek egy földön heverő - vagy inkább kézből kivert - stafétabotot is, csak később derült ki.

A téli tanfolyamok

Az első három-négy év afféle lopakodó időszak volt. Egyrészt a politika szelárnyékában való feltűnés nélküli meghúzódás nyomta rá bélyegét, másrészt az anyagi források szerénysége korlátozta lehetőségeinket. Mégis elmondható, hogy a pataki műhely, mégha manufaktúrális keretek között is, de kezdett megszerveződni. A nyolcvanhetes évben eltávozásával kivált a vezetésből Homonnayné, helyére érkezett e sorok írója (aki bár pataki diák volt, jellemző módon korábbi munkahelyén, Bács megyében ismerkedett meg az illegalitásból lassan előmerészkedő mozgalommal). Ugyancsak ebben az évben érkezett Dobrik István Miskolcra, aki szintén azonnal bekapcsolódott a munkába, egyben, mint a művészeti nevelési tanszék vezetője s a helyi Képtár igazgatója, fokozatosan bevonta azt a jelentékeny szellemi potenciált jelentő háttérbázist, ami kiterjedt kapcsolatai révén rendelkezésre állt. Intelligens és finom taktikai érzékével még némi politikai háttértámogatást is meg tudott szerezni, ami korántsem volt elhanyagolható szempont a korabeli függőségi viszonyok bonyolult hálójában. A következő évtől egészítette ki az immár négy főből álló kis csapatot a népművelő szakmából érkezett fiatal Bordás István, aki néhány évvel korábban még a Tanítóképző Főiskola hallgatója volt. Kezdetől fogva igen jó szolgálatot tett a középkorú tanár vezetők és a nemzedékéhez tartozó hallgatók kapcsolatának gördülékenyebbé tételében. Így aztán ki-ki saját szakmájának, előéletének és vonzalmainak megfelelően vett részt a téli tanfolyamok előkészítésében és bonyolításában, noha a kétségbevonhatatlan tekintéllyel rendelkező Kovács Dániel volt a kapitányi poszt, egészen az 1990-es nyugdíjba vonulásáig. Ez főként a tematika összeállítását és tanáros pedantériával való aprólékos kidolgozását jelentette. Igen erős irodalmi és kultúrhistoriái felkészültsége természetéből fakadó toleranciával, utánozhatatlan igényességgel párosult. Közmegegyezéssel fogadtuk el az örökséget felvállaló mesterünknek, atyai barátunknak mi - felnőtt vezetők - magunk is. Hűségesen követtük volna talán a mai napig (bár az egyetértés zöld mezője nem mindig viritott közöttünk), ha szegedi, önként vállalt emigrációja el nem távolítja Patakról, s az őt azóta is hiányoló Zemplénből, Abaújából. Akkortájt egy kissé túlzottnak tartottuk azt a hegemon szerepet, amit elsősorban tartalmi kérdésekben nagyon lefegyverző modorral, de mégiscsak vindikált magának. Kissé több volt a protokolláris gesztus annál (előadók kegyeleti meghívása, nobilitásoknak szóló tiszteletkörök), mint ami

megfelelt volna lázadóbb izlésünknek. Törésvonallá persze sohasem mélyültek köztünk e hajszalrepedések, hiszen őszintén tiszteltük és becsültük mindvégig, erős szövetségesünknek tartjuk a mai napig. Az egyetlen komoly - mondjuk elvi jellegű - nézeteltérésről azért érdemes szót ejteni, mert annak komoly tétje volt a pataki népfőiskola jövőjére nézve. A zajos rendszerváltást követően lecsengett a mozgalom romantikus, lopakodó korszaka. Kilépvén a (fél-) illegalitásból, döntőnk kellett a teljesen önzetlen amatőr státusz fenntartása, illetve az intézményesülés kifejlesztése között. Kováts tanár úr azt javasolta, hogy történelmi küldetésünket elvégezvén, engedjük a laikus népfőiskolát visszatérni az egyház kebelébe. Kisebb volt az a gond, hogy nekünk nem nagyon fűlt a fogunk e változathoz, hiszen mi addig is folyamatosan kerestük a kapcsolódási pontokat a református egyházzal és a Kollégiummal. Szerénytelenség nélkül mondhatjuk, hogy már eddigi erőfeszítéseinkhez is megkaptuk a lehető legmagasabb szintről érkező áldást Újszászy úr személyében, aki kezdettől fogva bízott bennünk. A valódi probléma abban gyökerezett, hogy az egyház, időnként kinyilvánított szándékai ellenére, messze nem volt olyan kondícióban, hogy felvállalhassa volna a zökkenőmentes folytatást. Azt már sosem fogjuk megtudni, hogy addigi vezetőnket mennyiben motiválta a közeli visszavonulása miatt érzett, ügy iránti aggodalom. Lett légyen bármiképp, a folytatás immár a többség és a folyamatosan bővülő taglétszámú csapat gondjaira maradt. A Kováts Dániel által vetett fundamentum pedig ma is derekasan tartja az azóta rakott falakat.

De térjünk vissza még a téli tanfolyamok tartalmi, szervezési és módszertani sajátosságaira, a történelmi hűség kedvéért.

A tematika állandó elemei Sárospatak történelmi és kulturális értékei, hagyományai. Látogatás a Várban, a Kollégiumban, séta a városban. Tiszteletadás Kazinczy sírjánál, Széphalomban, ismerkedés a sátorlajújhelyi levéltárral, helytörténelmi múzeummal. Az előadások történelmi, néprajzi, helytörténelmi, művészeti (zene, képzőművészet) tudományos (csillagászat, pszichológia) témákból álltak össze, egy-egy jeles, helyhez kötődő író, kritikus meghívásával kiegészülve. Az előadások rendszerint délelőtt hangzottak el, délután konzultáció, kötetlen beszélgetés szerepelt napirenden. Este ismét előadás, közös éneklés vagy játékos programok következtek.

A tizenöt-húsz főből álló hallgatói csoport főiskolásokból, környékbeli fiatalokból verbuválódott. Közülük tisztségviselőket, a régi

idők mintájára, önkormányzati alapon igyekeztünk választani, de ezek inkább formális jellegűek maradtak. Minden alkalommal készült viszont saját szerkesztésű alkalmi újság az egykori Kerékvágás mintájára. Címéül, belső pályázat eredményeként, a Mécsvilág nevet kapta.

Az egyhetes együttlét jó hangulatú, barátságos légkörben telt. Kezdetben nem volt a társaság közelében animátor, amit Bordás Pista bekapcsolódása később pótolta. A későbbiek során aztán ez az ambiciózus, bulldog szívósságú fiatalember a hétköznapi szervezés aprómunkája és az egyre bokrosodó gazdálkodási és kapcsolatépítő teendők során fokozatosan és szinte észrevétlenül nélkülözhetetlenné tette magát. Azért akkor még senki sem gondolta, hogy az évtized végére ő lesz a Sárospataki Népfőiskola folyamatos fenntartásának, működtetésének és továbbfejlesztésének kulcsembere.

De addig még sok élő és holt víznek kellett lefolynia a sokat látott, öreg Bodrog hallgatag medrében.

A növekedés és kiteljesedés éve

Ha emlékezetünk cserben nem hagy, az 1990-edik, a felszikkázó reménységek és az elveszett illúziók esztendeje volt. A zajos népgyűlések és világmegváltó disputák ugyan már az előző évben tetőztek, de hát a vidéki ember némi óvatos ráartással követi az országos eseményeket. Ebben az évben már a cselekvésen volt a sor. Hiszen minden vágyunk teljesült, azon kevés számú kívánságok között, amelyet valamennyien oly régen óhajtottunk. Kiűztük az idegen katonákat, elkergettük a zsarnokot, kikiáltottuk a Respublikát. Patakon még mindezeket felül át-, össze- és visszacseréltük az utcai névtáblákat.

Említésre méltó, egyéb esemény nem is nagyon történt.

Már ami a súlyos közéleti eseményeket illeti, mert az immár életre keltett népfőiskola szerény keretei között ismét történt egy apró mozzanat, ami egyszerre komoly lendületet adott a közös vállalkozásnak. Váratlanul felszínre tört egy bűvópatak, a pataki diákok ismét megjelentek a színen. Jószerivel a gimnázium falai között működött a Sárospataki Diákegylet, így a helybeliek, köztük a főiskola sokkal mobilisabb hallgatói sem nagyon ismerték belső életüket. Ebben az évben viszont két, sokáig emlékezetes eseménnyel írták be magukat a helyi krónika aranykönyvébe.

Először is meghívták Habsburg Ottót Patakra. Csak úgy, diplomáciai közvetítők, protokolláris egyeztetések, egyéb faksznik nélkül. És az utolsó törvényes magyar király gyermeke, Szent István koronájának egykori várományosa, lajbiját sebtében magára kapva, hét határon át jött a diákegyletbe. Elegáns fekete limuzinjával hipp-hopp itt termett a "forradalmak oroszlánbarlangjában". Mint a mesében. Ebben a városban Habsburg-fi utoljára a Rákóczi vár felrobbantásával hagyott marandó nyomokat. Igaz, akkor is csak üzent valamelyik Lipót, hogy löportorony le. Mindenesetre az egyik bástyát azóta sem sikerült még helyreállítani. Most viszont itt állt az egyik pataki iskola aulájában, hibátlanul beszélt a Nagyságos Fejedelem, Kazinczy és Kossuth nyelvét, illendően válaszolt a feltett kérdésekre, mint egzámen alkalmából egy diák. Eközben az egyleti előljáró, a pulpituson ülve celebrálta az alkalmi fórumot, olyan szakértelemmel és határozottsággal, mintha legalábbis az Európa Parlament elnöke lenne.

Takács Gábornak hívták akkoriban ezt a fejében nagy álmokat szövögető fiatalembert, akiben ma Bolvári-Takács Gábort, a MATÁV Szimfonikus zenekar igazgatóját, mi több a Sárospataki Népfőiskola örökös tanárát tisztelhetjük.

A diákegylet másik akciója nem volt ilyen látványos, de következményeiben jelentősebbnek bizonyult. Egy pályázaton annyi pénzt nyertek népfőiskolai célokra, hogy ebben az évben még további két új csoportot indíthattunk. Mondhatni közösen, mert felajánlották a támogatást az immár jelentékeny szakmai és infrastrukturális háttérrel rendelkező helyi népfőiskolának, úgy, hogy maguk is belevitték fejlesztési elképzeléseiket. Ez jól jött, mert őket kevésbé kötötték különböző óvatossá megfontolások, ugyanakkor mérsékletet tanúsítottak az önállóságban.

Így ebben az évben először indítottunk három szekciót, egyidejű, bentlakásos, nyári tábor keretében, ami nemcsak mennyiségi növekedést jelentett, hanem minőségileg egy nagyságrenddel megnövelte a népfőiskola hatékonyságát. Nagy zsidongás, izgalmas diákélet folyt Patakon a nyár kellős közepén. A szálláson, szabadidőben, étkezések alkalmával szabadon vegyültek egymással az eltérő érdeklődési körű hallgatók, kicserélték élményeiket, tapasztalataikat, kritikai észrevételeiket. Ezen kívül közös programokat is terveztünk olyan témákban, amelyek közérdeklődésre tarthattak számot. Az átjárhatóságra ezen kívül is lehetőséget adtunk. Ez a későbbiekben olykor okozott is némi

konfliktust, mégis nagyon hasznosnak bizonyult az előadók és tanárok számára is. A csoportok munkája összehasonlíthatóvá vált, a tárgyköroktől, tevékenységi formáktól és személyektől függő stílusváltozatok nyilvánosságot kaptak és naponta megmérettettek. Szórványosan elő is fordultak csoportváltások, tagcserék, s arra is volt precedens, hogy a következő évben másik szekcióba tért vissza egy-egy hallgató. Mindez nagy dinamikát adott - fő célkitűzéseiben mégis csak egyező - csapatmunkáknak.

A képzőművészeti, történeti és társadalomismereti osztályok tartalmi munkájáról máshol részletezőbben szólnunk, e helyt a képzőművészeti szekcióról csak azért teszünk külön említést, mivel ez merőben új kezdeményezésnek számított hagyományainkban. Életre hívásához indoklásképpen felsorolhatnánk itt a legkülönbélebb érveket, de becsületesebb elárulni, hogy egy környékről származó festőművész - Czinke Ferenc - személye adta a konkrét motivációt. Ugyanis az ő intenzív lobbi-tevékenységére is szükség volt a pályázat elnyeréséhez. Ez persze semmit nem von le a kezdeményezés értékéből. Sőt e munkaigényes tevékenységi forma tette lehetővé, hogy ezúton apránként bekapcsolódott a tanítóképző főiskola szaktanszéke is a népfőiskola hétköznapijába. Velük, s az őket követő művész-tanár kollégákkal csak erősödött az alakuló csapat.

Még a hagyományos - nem közhasznú, vagy profitorientált - szekciók között kell e helyt említést tennünk az 1992-ben alakult református közéleti és a határon túli magyarok csoportjairól. Mint ahogy az köztudomású, a két háború közti pataki népfőiskola a Református Kollégium keretei között született, mint annak önálló kara. Így természetes volt, hogy annak egész szellemiségét, a tehetséggondozás és értékmentés mellett, a plebejus protestanizmus erkölcsrendszere és hitvilága hatotta át. Rég halmozódó adósságot törlesztettünk hát a református szekció folyamatos programba vételével, aminek hivatott vezetésére kiváló személyt találtunk Balácsi Zoltán lelkész személyében. Az andragógiai és művelődéstörténeti támogatást ugyanitt Vinnainé Vékony Márta főiskolai adjunktus közreműködése biztosította. Nem mondhatjuk, hogy nem merültek fel bizonyos anomáliák egyházi körök és a Kollégium részéről rendhagyó szekciónk és általában az újkori népfőiskola munkájával, stílusával szemben, de az erőviszonyok ekkorra már eldőlték. Így mára az egykori potenciális rivalizálás finom fenntartásokkal vegyített készséges együttműködéssé szelídült.

A határokön kívüli magyarok csoportjának önállósulása fokozatosan született meg. Külhonba szakadt testvéreink (Felvidékről, Kárpátaljáról, Partiumból) szinte kezdettől jelen voltak csoportjainkban, de mikor számuk elérte egy normál osztály (kb. 20 fő) létszámát, keresztsekcziót szerveztünk számukra, speciális programokkal. Később önálló csoportként is jelen voltak, a többi között főként történeti, társadalomismereti, identitást erősítő helyismereti témák körbejárásával, több vezető közreműködése mellett. Közülük e helyt csak kettejük nevét említjük meg, abból az okból, hogy sajnos azóta már kiváltak a folyamatos munkából. Baranyai Katalin főiskolai adjunktus maximálisan körültekintő gondoskodása, és olykor a gyengéd erőszakot sem nélkülöző szekcióvezetése a kezdeti vonakodás után végül is őszinte megbecsülést vívott ki mindnyájunk előtt. Pestre költözése óta hiányoljuk a csapatból. Szolnoki Tibor történész kényszerű távozása ugyancsak pótolhatatlan vesztesége mind a Kollégiumnak, mind a népfőiskolának. A Bodrogszparti Athén előljáráóságának viszont (igaz nem első, ám valószínűleg nem is az utolsó) szégyenfoltja, hogy sem egy szerény tanári állást, sem egy férőhelyet nem volt módja felajánlani neki. Szentigaz, hogy Szolnoki úr, a gimnázium legjobb és legnépszerűbb tanára nem volt éppen hajlékony kompromisszumkészséggel vádolható. Az állami iskolában radikálisan demokrata nézetei, az egyházi érában szuverén egyénisége miatt nem állhatták. Így aztán először az egykori filiába, a gönci, falusi iskolába szegődött, majd Hajdúdrogra gimnáziumi tanárnak állt, kiemelkedő tudásával és megvesztegethetetlen, tanító jellemével. Sok, pártkönyvet breviáriumra cserélő, egykori kollégája nagy megkönnyebbülésére.

A civil kurázi mezsgyéjén

A hazajáró lelkek - öreg népfőiskolások - egyike, Varga András bátyánk szokta idézni hajdani, néhány holdon gazdálkodó édesapja szép szolását: talpam alatt a mezsgye, fejem fölött a csillagos égbolt. Emberhez méltó, messzehangzó válasz ez egy kimondatlan kérdésre: ki parancsolhatna nekem? Nos, elérkezett az idő, hogy egy kis civil közösség immár formálisan is a saját kezébe vegye a sárospataki népfőiskola ügyét. Ez annyiban volt újdonság, hogy míg a korábbiakban a Kollégium és a tanítóképző főiskola védőernyője alatt bontogatta szárnyait a népfőiskola, mostantól - némi túlzással - a pataki polgárok szabad tár-

sulása lépett a szintre az új gazda merész terveivel és fontoskodásoktól sem mentes, aprólékosan kidolgozott normatíváival.

Megalakult tehát a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület - 1991-ben tagja lett, a valamivel korábban bejegyzett Magyar Népfőiskolai Társaságnak.

Ez még a mozgalmi szerveződések ígéretes korszaka volt. Úgy tűnt akkortájt, hogy az állami abroncsok lehulltával a civil társadalom egyetlen rohammal elfoglalja a társadalom és kultúra legfőbb hidfőállításait. Ebből sok minden meg is valósult, csak időközben valahol, valakik ismét kiénekeltek szánkából a sajtot. Ugyanis az átgondolatlan és elhamarkodott kárpótlások, privatizációk, tulajdon átrendeződések zavaros mélyvizeiben zajlott az igazi rendszerváltás, amelyből a civil társadalom és általában a cselekvő, önszerveződő közösségek szinte teljes egészében kimaradtak. (Az alkalmi zsidvásárban olcsón megkaptuk azt a viseletes lódenkabátot, amelynek zsebéből már kilopták a Kohinoor gyémántot.) De akkor ez még nem volt nyilvánvaló, az egyesületnek gombamód szaporodtak, nagyjából otthon éreztük magunkat a hazában, gazdatudattal néztünk körül a tájban. Így mi sem volt természetesebb, hogy azonnal terjeszkedni kezdett az egyesület. Az 1992-dik esztendőben tető alá hoztuk a Regionális Népfőiskolai Szövetséget. Ennek elsődleges célja a felsőmagyarországi népfőiskolák számbavétele, laza föderációba való toborozása, a legfontosabb szakmai információkkal való ellátása volt. A központ tradicionálisan Patak lett, amelyet vita nélkül elfogadott az egész térség, főrészt a vármegye és a határokon túli részek közül a kárpátaljai, bodrogi és partiumi magyar társulások többsége.

A térségi szerveződések másik oka az országos központ túlhatalma elleni önvédelem volt. Az egyes népfőiskolák támogatása különféle pályázati lehetőségek hozzáférhetőségétől függően differenciálódott. Hamar kiderült ugyanis, hogy a beadott tervek minősége csak az egyik faktor az elbírálásnál. A régi és új lobbik egyre meghatározóbbakká váltak az osztogatásnál. Már a szakértői hálózat is ilyen erőviszonyok alapján szerveződött, így egyre nagyobb befolyásra tett szert a Társaság, illetve annak központi irodája. Nem akarván a függőségi viszonyok új rendszerének kiszolgáltatott elemévé válni, úgy gondolkodtunk, hogy egy regionális szerveződés méreténél (és méretarányos tevékenységénél) fogva eleve kiszakított részarányt kap az egyébként jelentősen megnövekedett állami-alapítványi támogatásból. Eme elképzelésünk

természetesen hiú ábrándnak bizonyult. Egyrészt, mert túlértékeljük az újszülött demokrácia adott lehetőségeit, másrészt, mert periférikus helyzetünk miatt eleve közvetítőkre szorultunk a központi és külföldi pénzforrások eléréséhez. A szerveződés arra mindenesetre jó volt, hogy komolyan vettek minket, hiszen megindult a szeparatizmus a mozgalomban is, elsősorban egyházi vonalon, így önként vállalt lojalitásunk a Társaság iránt jól jött mindkét félnek. A központnak azért, mert Patak nélkül nehezen beszélhetek volna erős, vidéki bázisokról, nekünk pedig azért, mert saját lobbistáink által lényegesen jobb pozícióba kerültünk, a megváltozott új viszonyok között. Elértük a regionális központ státuszát, ami kiemelt támogatást jelentett, s közvetlen képviselést a Társaság elnökségében (Bordás István személyében). A táji központ szerepét egyébként mind a mai napig betöltjük, az eredetihez képest csökkentett funkciókkal, de lényegében credményesen. Mindezt úgy, hogy ebbéli tevékenységünk szinte csak formálisan válik el az egyesületi élettől, hiszen ugyanaz a kis csapat dolgozik mindkét minőségben, lényegében egyazon célokon.

Ezen a ponton érdemes ennek a most már stabilnak mutakozó aktív magnak, a pataki népfőiskola alkotó kollektívájának, összetételével a csoport dinamikájával foglalkoznunk, hiszen ez jobbára csak belülről érzékelhető, holott tanulságai esetleg a jövő számára is hasznosíthatók lehetnek.

Mivel e sorok írója maga is aktív részese - alkotója és szenvedője - volt az utóbbi tíz év helyi, mikrotársadalmi történéseinek, az általa változott kép, ha akarna se igen tudna hidegen objektívált lenni.

Nézőpontja csak egy a sok lehetséges közül, mindenesetre törekszik az elfogulatlanságra és távolságtartásra, amit azzal is igyekszik érzékeltetni, hogy magáról is - ha el nem téveszti - egyes szám harmadik személyben beszél. (Garancia a hitelképességre persze nincs, hacsak az nem, hogy ma is jól érzi magát ebben a csapatban és hogy adatközlése a legteljesebb mértékig nyilvános.)

Kezdetben volt tehát Dani bácsi népfőiskolája. Felvette a folytonosság fonalát, működésbe hozta az első tanfolyamot a tanítóképző és személyes tekintélye kettős fedezékében. A szerény gépezetet jó határfokkal és zajmentesen üzemeltette. A bonyodalmak akkor kezdődtek, amikor bevontuk a csapatmunkába a Bodrogsági Athén értelmiségének színe javát. Színe lett is nyomban a kollektívának. Fellendült az egyesületi élet.

Tanári pedantéria, jogászi akkurátusság, bonyolult ügyviteli megfontolások gazdagították kitágult horizontunkat. Dönteni csak ritkán és körülményesen tudtunk, mivel nemigen fordult elő, hogy fogorvos, törvényszéki bíró és középiskolai tanár egyidejűleg szentelte volna magát a közéletnek. Komoly döntések szerencsére csak a nyári tábor előkészítésével kapcsolatban merültek fel, kis híján drámai következményekkel. A hisztériás hangulat a 93-as nyári tábor idején tetőződött, amikor egyidejűleg öt szekció nyüzsgött térben és időben igen kiélelt keretek között. A tiz, egyébként rendkívül eredményes nap alatt szinte mindenki mindenkivel összeveszett legalább egyszer. A dramaturgiailag megszerkesztett tetőpont a záróakkordban következett be. A társadalomismereti szekció olyan humorosnak szánt paródia-műsort mutatott be kedveskedés gyanánt, hogy azzal egyidejűleg vérig sértette a többi csoportot, főként azoknak agyonhajszolt vezetőit. Az ünneplés és általános lazítás helyett legott petíció gyűjtés és statáriális intézkedések követelése fogalmazódott meg, lemondásra szólítva a szekció vezetőjét (Balácsi Károlyt), aki egyidejűleg az egyesület választott elnöke volt akkoriban. Az erősen szangvinikus vérmérsékletű elnök, akit teljesen váratlanul ért a méltánytalannak és kicsinyesnek vélt támadás, ahelyett hogy megkövette volna megsértette harcostársait, minősíthetetlen szavakat vágván a kollektíva fejéhez, hangos ajtócsapással távozott a rögtönzött közgyűlés helyszínéről. Az affért követő ütésváltások sajnos megmérgezték egy időre a csapatmunkát, de végül is győzött a józan ész és az igazságosztó közvélemény. Nagytudományú jogászok közreműködésével alapszabály-módosítást készítettünk, amelyben erősen korlátoztuk az egyszemélyes döntési kompetenciákat, megteremtettük a kültagok leválasztásának diszkrét módját. Elnök helyett három tagból álló elnökséget választottunk (Balácsi, Szolnoki, Dankó) rotációs soros elnöki megbízással, a titkár (Bordás) munkáját átláthatóbbá tettük, a külügyek képviseletére kineveztük a rebellió több nyelven beszélő vezetőjét (Bolvári-Takács). Így aztán lassan helyreállt a béke és kialakult egy olyan, finom kompromisszumokon és kölcsönös megbecsülésen alapuló egyensúly, amely csak fokozta a hatékonyságot. Ez különösen a 1996-os esztendőre vonatkozik, amelyben Szolnoki Tibor kiválása miatt Dobrik István látja el a soros elnöki poszt kényes feladatát.

A dolog lényege ugyanis abban áll, hogy egy kb. 8-10 főből álló, viszonylag szűk stáb dolgozik együtt úgy, hogy benne mindenki megtalálja a felkészültségének, tehetségének, munkabírásának legmegfelelőbb státuszt. Nyugvópontra jutván az átrendeződés, úgy tűnik, hosz-

szabb időre biztosította az egyenletes teljesítmény. Magunk izzadtuk ki. Újszász Kálmán fejét csóválva mosolyog a felhőrégiókból.

Ami a tényleges tevékenységet illeti, rendkívül figyelemreméltó bővülés következett be az elmúlt évek során. Létrehoztuk Sárospatak legjelentősebb angol nyelviskoláját, külhoni és helyi tanárok bevonásával. A Német Népfőiskolai Szövetség egyesületünknek ajándékozott eszközparkja segítségével folyamatosan működő számítástechnikai tanfolyamokat szerveztünk, kitűnő szakemberek vezetésével.

A Munkaügyi Minisztérium finanszírozásával biztosítópénztárak vezetőit képeztük ki, leendő munkaalkalmakat teremtve.

Regionális konferenciát szerveztünk pedagógusok számra az oktatási törvénnyel és az iskolaszékek létrehozásával kapcsolatban. Az egyre szélesedő nemzetközi kapcsolatok közül kettő érdemei említést e helyt: a svéd Ölandi Népfőiskolával fenntartott diáksere egyezményt és a DVV-vel életrehívott gyümölcsöző együttműködés, amelyet a német népfőiskolások a DVV budapesti irodáján keresztül bonyolítanak.

S végül, de nem utolsósorban, sikerült méltó helyet találnunk - a Szinyei-házban - egy intézményesülő népfőiskolai bázis számára. Az objektum 1996-os átadása bizonyára új távlatokat nyit majd, az egyre inkább önfenntartóvá váló Sárospataki Népfőiskola számára.

Balácsi Károly

Az 1997 és 2001 közötti évek történései az egyesületi beszámolók tükrében

Az önálló székházzal (egyelőre bérleti viszonyban) rendelkező egyesület életében olyan nagyságrendű változások zajlottak az elmúlt öt év során, hogy az csak egy terjedelmes dolgozat keretében volna érzékelhető. Azok az idők azonban - sajnos, vagy hálísten? - már elmúltak, amikor a pszichológiai részletek finomságára még mindig annyi figyelmet szentelne a krónikás és az olvasó. Talán pragmatikusabbak lettünk, talán megedződünk "a személyes érintettségek" műfajában? Ki-ki elgondolkozhat a változások irányáról és értelméről. Mindenesetre itt most a konkrét tevékenységek köréből adunk egy válogatást a teljesség igénye nélkül. A szövegrészletek az Egyesület hivatalos jelentéseiből, beszámolóiból valók, amelyeket Bordás István készített elő, - s különböző módosítások után - a közgyűlés hagyott jóvá.

Az 1997-es évről

I. Oktatás:

a) Nyári népfőiskola

Az elmúlt évben két csoportban sikerült megvalósítani a nyári népfőiskola tanfolyamait, összesen 34 hallgatóval. A határon túli magyarok szekciója hagyományosan a határon túli magyar partnerszervezetek delegáltjaiból állt össze. Tematikájában az előző évek hagyományait folytatta. Új szekcióként lépett be az informatika, amely az általánosan ismert számítástechnikai irányultságot új megvilágításba helyezte, a számítógépen túl új információhordozókkal bővítette. Az első kísérleti évfolyam sikeresnek mondható.

b) Szakmai átképző tanfolyamok

Egyesületünk informatika szakcsoportja az elmúlt évben 6 különböző csoportban végzett általános ismeretbővítő és szakmáshoz szükséges számítástechnikai oktatást. Tapasztalataink szerint az igények egyre inkább az OKJ-s végzettséget adó tanfolyamok felé tolódnak el. Jelentős eredményként könyvelhető el, hogy az év második felében elnyertük a Munkaügyi Központ támogatását két tanfolyamunkhoz is. Ez a szakmai sikeren túl komoly anyagi nyereséget is hozott az Egyesületnek. Az ide

vonatkozó törvények módosulása okán az elmúlt évben 5 szakmában benyújtottuk felnőttoktatási akkreditációs kérelmünket a Megyei Munkügyi Központhoz.

c) Gyermekszakkörök

Továbbra is fennáll az igény arra, hogy bizonyos témákban az általános iskolás korosztálynak szakköröket, illetőleg nyári napközis táborokat szervezzünk. 1997-ben 5 gyermekcsoport működött az Egyesület égisze alatt, és 2 csoportban sikerült napközis tábort szerveznünk.

d) Pályázatokhoz kapcsolódó egyedi programok

Az év elején két alapítványtól sikerült elnyernünk olyan támogatást, amely egy-egy program megvalósítását célozta. Így a DEMNET alapítvány támogatásával egy 12 előadásból álló sorozatot szerveztünk középiskolásoknak.

Az Illyés Alapítvány környezetvédelmi jellegű előadás-sorozatot támogatott általános és középiskolai tanárok számára.

e) A gyermek és ifjúsági munka

Új elemként jelentkezett 1997-ben Egyesületünk működésében a gyermek és ifjúsági munka felvállalása. A kezdeti lépések megtörténtek. Gyermek és ifjúsági vezető képzésére került sor a tavasz folyamán. Ősszel Egyesületünk bekapcsolódott a Sárospataki Ifjúsági Önkormányzat megalakításába.

2. Az infrastruktúra bővülése

1997-ben kialakult az új infrastruktúra működtetésével kapcsolatos rendszer. A tanfolyamok szervezése, és az Egyesület adminisztrációs tevékenysége a régi irodában (Képtár) folyik, az oktatási tevékenység teljes egészében a Szinyei házban. A ház fenntartásával és működtetésével kapcsolatos tevékenység ellátására félállású gondnokot alkalmazunk, aki a kertészeti és fűtési munkákon túl biztosítja a folyamatos jelenlétet a házban (a ház fűtése továbbra is fával történik). A takarítást a tanfolyamok számától függően folyamatosan végeztetjük.

Bár a Szinyei-ház felújítása 1996-ban történt, 1997 első negyedére az épületben újabb felújítási munkákat kellett megrendelni. A kémény teljes egészében tönkrement, és ennek újraépítéséről jelentős anyagi ráfordítással gondoskodni kellett.

3. Regionális tevékenység

1997-ben anyagi források hiányában Egyesületünk regionális népfőiskolai tevékenysége szűk keretek között mozgott.

Részt vettünk két egyesület megalakításában, valamint a legszükségesebb információk továbbítása továbbra is megtörtént.

Bár nem tartozik szorosan a regionális tevékenységhez, de Egyesületünk munkatársai komoly szerepet vállaltak az új közművelődési törvénnyel kapcsolatos előkészítő munkákban, valamint a népfőiskolák támogatása érdekében történő lobbizásban.

Összességében megállapíthatjuk, hogy tovább folytatódott az a tendencia, amely már 1996-ban is érzékelhető volt, miszerint a népfőiskolai Egyesület tevékenységének hangsúlya a kampány jellegű munkáról (nyári népfőiskola, egy-egy program megvalósítása) a folyamatos munkára tevődött át. Ennek oka két fő pontban fogalmazható meg: a támogatási és társadalmi körülmények megváltozása, és az oktatási épület belépése.

3. A gazdasági tevékenység értékelése

Egyesületünk a korábbi évekhez képest szerény anyagi kondíciókkal nyitotta az 1997-es évet. (189.000 Ft-os zárómérleggel szerepel a beszámolóban.) Az év folyamán folyamatosan finanszírozni tudtuk ugyan a szakmai tevékenységet, de a néhány évvel ezelőttihez képest a "szellemi karitatív tevékenységet" jelentő tanfolyamaink nagyságrendje jelentősen csökkent. Ennek oka abban keresendő, hogy továbbra is szűkültek a pályázaton elérhető források. Látható, hogy a csúcsot jelentő 1994-es évhez képest, amikor is 2.000.000 Ft-os nagyságrendben sikerült a pályázati forrásokat kihasználni, az elmúlt esztendőben alig érte el a 700.000 Ft-ot. Jelentősen nőtt emellett az Egyesület működési kiadása, amely a ház fenntartásából és a folyamatos szakképző tanfolyamok működtetéséből adódik. Míg a korábbi években az adminisztrációs teendők és a szervezési kiadások havi bontásban 35-40 ezer forint közötti összeget emésztettek fel, addig ma a havi fixen számolható működési kiadás megközelíti a 100.000 forintot.

Az Egyesület gazdálkodását tovább nehezítette, hogy az elnyert támogatási összegek egyenetlenül, kiszámíthatatlanul érkeztek a számlánkra. Emiatt komoly likviditási gondjaink voltak a nyár közepén, amelyet a Társadalombiztosítás felé fennálló tartozásunk tovább súlyosbított.

Az év második felében jelentősen javult anyagi helyzetünk, amely elsősorban a Munkaügyi Központtól elnyert átképzési támogatásnak

volt köszönhető. Ennek eredményeképpen az 1996-os záró egyenleghez képest megnyugtató nagyságrendű tartalékkal zártuk az 1997-es évet.

A bevételek összetételét elemezve megállapíthatjuk, hogy az 1997-ben realizált 4.300.000 Ft-os bevétel kétharmadát a nonprofit vállalkozói alapon szervezett szakképzési tanfolyamaink adták (informatika). Jelentős bevételi forrás volt még a már említett pályázati forrás. Elhanyagolható viszont az önkormányzati támogatás, amely minden évben csökkenő tendenciát mutat.

A kiadási oldal összegeit elemezve megállapíthatjuk, hogy az egyes alapítványoktól elnyert támogatási összegek minden esetben a hozzájuk rendelt szakmai feladatok megvalósítására fordítottak. Az általános működési kiadásokat az informatikai tanfolyamok nyereségéből tudtuk fedezni. Az év végére összeszerűen 750.000 Ft-os nyereség egy részét sikerült a nyári népfőiskola finanszírozására fordítani.

A működési kiadásokon túl jelentősebb anyagi ráfordítást igénylő beszerzéseink 1997-ben nem voltak. A számítástechnikai szaktantermet kellett bővíteni 3 használtan vásárolt géppel, hogy a Munkaügyi Központ által megrendelt tanfolyamok géptermi igényeit ki tudjuk elégíteni. Ez 224.000 Ft-os kiadást jelentett.

Összegzésül megállapíthatjuk, hogy általánosan kiegyensúlyozott pénzügyi évet zárt a Népfőiskolai Egyesület még annak ellenére is, hogy év közben likviditási gondjaink voltak.

1998-as évről

Egyesületünk az 1998. évben folyamatos, egyenletes tevékenységével Sárospatak egyik legfontosabb közművelődési és felnőttoktatási szereplője.

1. Oktatás:

a) Nyári népfőiskola

Az 1998. elején elfogadott éves munkatervhez képest a nyári népfőiskolát továbbra sem sikerült teljes egészében megvalósítani. Az eredetileg 4 szekcióban tervezett nyári népfőiskolát csupán két csoporttal tudtuk elindítani. Ennek okai elsősorban az anyagi és szervezésbeni gyengeségeinkben keresendők.

A megvalósított két csoport azonban jó szakmai munkát tudott felmutatni. Eredményesnek bizonyult az az elhatározás, amely a

Határontúli Magyarok Szekciójának megújítását célozta, és amely a Református Szekció tematikájával való közös megjelenésben nyilvánult meg.

Az informatikai csoport bebizonyította életképességét, hiszen ez évben második alkalommal került megszervezésre. Azonban a szakmai stáb értékelése szerint az ez évi tanfolyamnak mind céljaiban, mind pedig tematikájában új elképzeléseket kell tartalmaznia. Ennek oka elsősorban az informatikai eszközök használatának általánossá válása, valamint azok a kérdések, melyek az elmúlt esztendőben rendezett csoportmunkában felvetődtek.

A két csoport munkájában összesen 35 hallgató, valamint 5 oktató tanár és külső előadók vettek részt.

b) Informatikai szakmai képzések

Egyesületünk oktatási piacon történő megjelenését elsősorban az informatika témakörben szervezett oktatás jelenti.

1998-ban befejeztünk két olyan OKJ-s képesítést nyújtó tanfolyamot, melyet még 1997-ben kezdtünk el. Ezek: számítástechnikai szoftverüzemeltető és alapfokú számítógép-kezelő (-használó).

Két esetben is sikeresen pályáztunk a Megyei Munkaügyi Központnál olyan munkanélküliek számára szervezett számítógép-kezelő tanfolyamra, amelyet teljes egészében Ők finanszíroztak

1999-re áthúzódó vizsgáztatással '98. őszén indítottunk a szabad piacra meghirdetett alapfokú számítógépes kurzust.

1998. januárjában az Esze Tamás Általános Iskola megrendelésére 50 órás pedagógusokat képző általános felhasználói ismereteket oktató csoportot működtettünk.

A Vay Miklós Szakképző Iskola megrendelésére - együttműködve a Mikroszol Kft-vel - pedagógus átképző tanfolyamot indítottunk és folytatunk mind a mai napig.

Össességében megállapítható, hogy a technikai nehézségek ellenére is igen eredményes évet zárt az informatikával foglalkozó szakmai stáb. Összesen 98 hallgatót képeztünk e témában és komoly bevételai származtak az Egyesületnek e tanfolyamok nyereségéből.

c) Gyermekszakkörök

Csökkenő tendenciát mutatott az az igény, amely a gyermek szakkörök fenntartására a korábbi években elég jelentősnek mutatkozott. Ennek megfelelően csupán az első félévben sikerült két csoportot működtetni német és informatika témakörben.

Megmaradt azonban a lehetőség a nyári napközis táborok szervezésére. Jó eredménnyel zártuk az angol-informatika témakörben megrendezett 40 gyermeket foglalkoztató kétéhetes táborunkat.

d) Részvétel a Phare-lien programban

A Magyar Népfőiskolai Társaság szervezésében és felkérésére Egyesületünk bekapcsolódott a Phare-lien projekt keretei között megvalósuló "Visszaút a társadalomba" című 20 hónapos programba.

Ennek célja funkcionális analfabéta felnőttek felkészítése a munkaerő piaci képzésbe való bekapcsolódásra az életesélyeik növelése érdekében.

e) A gyermek és ifjúsági munka

Az elmúlt évi munkatervben jóváhagyott Ifjúsági Információs Irodával és a diákok jogaival foglalkozó programunk az év közepére teljes egészében leállt. Ez két okra vezethető vissza. Egyrészt a programért felelős egyesületi tagunk a nyár folyamán elköltözött Sárospatakról, másrészt pedig a kormányváltással kapcsolatosan azok az intézmények, akikkel e tekintetben kapcsolatban álltunk, válságos helyzetbe kerültek, és nem tudják tovább folytatni tevékenységüket.

2. Regionális és országos hatókörű tevékenység

Egyesületünk munkatársai 1998-ban közreműködtek a közművelődési törvény és a népfőiskolák, Népfőiskolai kalauz című kötet I. és II. kiadásának megjelenésében. E könyv első kiadásához kapcsolódóan tanácskozást szerveztünk a Magyarországon működő regionális népfőiskolai központok képviselőinek.

Városunkban és a régióban élő, velünk együttműködő munkatársaink számára sikeres "Egyesületi majálist" szerveztünk, melynek célja az emberi, baráti kapcsolatok erősítése volt.

A Magyar Népfőiskolai Társaság közös szervezésében 1998. októberében szakmai konzultációt szerveztünk határon túli magyar népfőiskola vezetők számára, melynek célja a tevékenység összehangolása, valamint az egyes országokban meglévő törvényi háttér összehasonlítása volt. A három napos tanácskozást egy együttműködési szándéknyilatkozat aláírásával sikerült lezárni.

Együttműködési megállapodást írtunk alá a Comenius Tanítóképző Főiskolával a hatékonyabb további együttműködés érdekében.

A Magyar Népfőiskolai Társaság 1998. évi közgyűlését, valamint az ehhez kapcsolódó konferenciát Egyesületünk szervezte meg.

Kezdeményeztük, majd a Bodrogi Közi Művelődési Egyesülettel közösen létrehoztuk a Sárospataki Közművelődési Tanácsot.

3. Az Egyesület általános működéssel kapcsolatos tevékenysége

1998-ban a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület folyamatos tevékenységéhez kapcsolódóan kiegyensúlyozott szakmai és intézményi háttérrel tudunk biztosítani. Továbbra is a jelenlegi szinten fenntartjuk a Kazinczy u. 23. szám alatti oktatási épületet. Az egyenletes működés értelmében tiszteletdíjas gondnok, félállású ügyintéző, valamint tiszteletdíjas titkár folytatja tevékenységét.

A 3 évvel ezelőtt felújított ház folyamatos használata következtében szükségessé vált az épület festése, melyet rendkívül költségtakarékosan oldottunk meg.

Egyszerű beruházásként 300.000 Ft-ot fordítottunk a nagy igénybevételnek kitett számítógépes hálózatunk elhasználódott eszközeinek pótlására. Szintén a hálózathoz kapcsolódóan 100.000 Ft értékben vásároltunk szoftvereket.

Önálló telefonvonalat köttettünk az oktatási épületbe.

Nem sikerült azonban megvalósítani az 1998. évi tervekben szereplő gázbekötést, valamint a számítógépes hálózatunk Internet-hez történő csatlakozását.

3. Pénzügyi tevékenység értékelése

a) Bevételek

A mellékelt számadatokat tartalmazó táblázatból kiderül, hogy 1998-ban Egyesületünk bevételei minden eddigi évet meghaladta. Legjelentősebb tétel a vállalkozói tevékenységből származó tanfolyami bevételek, valamint az egyéb bevételek. Ez utóbbi tartalmazza a pályázati bevételeken túl még az épület bérbeadásából származó pénzüsszegeket is. Ide sorolandó a Magyar Népfőiskolai Társaságon keresztül a központi költségvetésből kapott támogatás is.

A bevételek rovat számszakilag nem tartalmazhatja azt az összeget, amelyet Sárospatak Város Önkormányzatától nyertünk, és amely nem jelent meg számlánkon, mert a ráfordításokat közvetlenül a polgármesteri hivatalnak kellett kiszámlázni. Ez 250.000 Ft. nagyságrendű összeg, és amelyet a nyári népfőiskolára, valamint a napközis táborokra fordítottunk.

b) Kiadások

A szerződéses tiszteletdíjak olyan kifizetéseket tartalmaznak, amelyek elsősorban a nyári népfőiskolához kapcsolódóan nem számla alapján kerültek kifizetésre. A tiszteletdíjak számlával című rovatban a titkár havi 20.000 Ft-os számla ellenében kifizetett tiszteletdíja szerepel.

A kiadások között legjelentősebb tételként szereplő oktatási tiszteletdíj rovat tartalmazza a szakmai átképző tanfolyamok díjait éppúgy, mint a nyári népfőiskola, illetőleg más rendezvényeinkkel kapcsolatos tiszteletdíjakat. Ezeket az összegek számla ellenében fizettük ki.

A munkabér rovat az ügyintéző havi nettó bérét tartalmazza. Az egyéb rovatban pedig minden olyan költség szerepel, amely máshová nem volt sorolható, így: posta, belföldi utazás, reprezentáció stb.

Az év végi záró egyenleg 845.000 Ft-os aktívuma szép eredmény, azonban meg kell jegyezzük, hogy ennek az összegnek jó része január hónapban kifizetésre került, mivel az 1998. októberében elkezdett szabadpiacra meghirdetett számítástechnikai tanfolyam tiszteletdíjai, illetőleg a Phare programmal kapcsolatos kiadásokat az átutalások késése miatt december hónapban nem tudtuk kiegyenlíteni.

Jelenlegi pénzkészletünk bank és pénztár tekintetében 240.000 Ft.

Összegezve megállapíthatjuk, hogy az 1997. évhez képest 1998-ban viszonylag kiegyensúlyozott volt Egyesületünk gazdálkodása. Nem küzdöttünk likviditási nehézségekkel. Ugyanakkor tény, hogy továbbra sem tudtuk megvalósítani minden elképzelésünket és tartalék képzésre sem volt lehetőségünk

1999-es évről

1. Oktatás:

a) Nyári népfőiskola

Az 1999. elején megfogalmazott tervek szerint a hagyományos, és immáron jubiláló X. nyári népfőiskolát három csoportban szeretnénk volna megrendezni. Határon túli-református, művészeti és informatika szekciót terveztünk. Ezek közül a szervezés nehézségei és az érdeklenség okán két csoportot valósítottunk meg a református - határon túlit és a művészetit.

Az immáron hagyományos református - határon túli tematika folytatva az előző évek jó hagyományait egy olyan programot nyújtott, amely a református szellemiség köré csoportosította a kárpát-medencei

magyar fiatalok kulturális érdeklődését. A nagy tapasztalatokkal rendelkező szakmai irányító gárda továbbra is igen magas színvonalú munkát fejtett ki, és az egy hetes program minden hallgató nagy megelégedésével zárult.

Az 1998-ban létrejött kapcsolat, amely a Nagyvárad Ady Társaság és a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület közös munkáját feltételezte, egy olyan közös program kidolgozásához vezetett, amelynek lényege a határon túlon dolgozó fiatal magyar pedagógusok művészeti továbbképzése volt. A Nagyváradról és környékéről érkezett 20, néhány éve a pályán lévő pedagógus, igen nagy lelkesedéssel fogadta az egy hetes programot, és a kezdetben kísérletnek szánt tematika továbbfolytatását javasolták.

b) Informatikai szakmai képzések

Egyesületünk oktatási piacon történő megjelenését elsősorban az informatika témakörben szervezett oktatás jelenti.

1999-ben két OKJ-s képesítést nyújtó tanfolyamot fejeztünk be.

Két esetben is sikeresen pályáztunk a Megyei Munkaügyi Központnál olyan munkanélküliek számára szervezett számítógép-kezelő tanfolyamra, amelyet teljes egészében a Ök finanszíroztak

2000-re áthúzódó vizsgáztatással '99. decemberében indítottunk alapfokú számítógépes kurzust.

A Vay Miklós Szakképző Iskola megrendelésére - együttműködve a Mikroszol Kft-vel - 1998-ban pedagógus átképző tanfolyamot indítottunk, melynek befejezése 1999. márciusára tolódtott át.

Összességében megállapítható, hogy a technikai nehézségek ellenére is igen eredményes évet zárt az informatikával foglalkozó szakmai stáb. Összesen 60 hallgatót képeztünk e témában és komoly bevetelei származtak az Egyesületnek e tanfolyamok nyereségéből.

1999. őszén gondoltuk át és indítottuk el azt a fejlesztést, melynek eredménye remélhetőleg 2000. első harmadában megmutatkozik. Ennek lényege a Magyar Népfőiskolai Társasággal közös Internet szerver felállítása. Ehhez kapcsolódóan tárgyalásokat kezdtünk a Sárospataki Teleház közös üzemeltetésben való átvételéről is, az azt jelenleg működtető vállalkozóval. Ez annál is inkább jó iránynak tűnik, mivel a felnöttek informatikai szakképzése iránt mutatkozó igény csökkenő tendenciát mutat. Így mód nyílna a meglévő számítástechnikai kapacitás jobb kihasználására.

c) Részvétel a Phare-lien programban

A Magyar Népfőiskolai Társaság szervezésében és felkérésére Egyesületünk bekapcsolódott a Phare-lien projekt keretei között megvalósuló "Visszaút a társadalomba" című 20 hónapos programba.

Ennek célja funkcionális analfabéta felnőttek felkészítése a munkaerő-piaci képzésbe való bekapcsolódásra az életésélyeik növelése érdekében.

1999-ben befejeztük a programot. Megvalósítottuk a kísérleti képzéseket Sárospatakon és Edelényben. Szakembereink részt vettek a véglegessé váló tankönyv, szöveggyűjtemény és más segédanyagok elkészítésében. Más programokhoz hasonlóan úgy tűnik, hogy érdeklődés mutatkozik a kidolgozott tematika további oktatására. Meglátásunk szerint erre a Megyei Munkaügyi Központtal történő együttműködés keretei között nyílik majd mód.

d) Részvétel a munkaerő-piaci képzések tréningjeinek megvalósításában

Az elmúlt esztendőben egy olyan új képzési irány kezdett kibontakozni a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület szakmai tevékenységében, amely úgy tűnik, a következő években komoly feladatokat ró majd szervezetünkre.

A helyi munkaügyi központ közreműködésével sikeresen pályáztunk a B-A-Z Megyei Munkaügyi Központ által szervezett komplex közhasznú és reintegrációs program tréningjeinek megvalósítására Sárospatakon és Ricsén. Ennek keretei között május-júniusban összesen 10 reintegrációs tréninget, decemberben pedig 9 munkaerő-piaci tréninget szerveztünk és tartottunk meg Sárospatakon és Ricsén.

Ezzel összefüggésben sikeresen nyertük el a Halmaji Önkormányzat megbízását 5 tréning lebonyolítására júliusban. Eredményesen pályáztunk civil szervezeti támogatásra a megyei munkaügyi szervezettel hasonló tréning megtartásához Vajdácskán.

Mind a Phare program, mind pedig a Megyei Munkaügyi Központtal történő együttműködés, ill. a lebonyolított tréningek olyan tanulsággal szolgálnak, amely feltétlenül továbbgondolásra érdemes, és új irányt adhat Egyesületünk tevékenységének.

2. Regionális és országos hatókörű tevékenység

Egyesületünk munkatársai 1999-ben elindították azt az együttműködést, amelynek során közreműködhetünk a felnőttképzési törvény előkészítésének folyamatában.

Általánosságban elmondható, hogy szervezetünk tagjai és tisztségviselői folyamatosan képviseltek bennünket minden olyan regionális, vagy országos hatókörű szakmai fórumon, amely összefüggésbe hozható a népfőiskolákkal és a felnőttoktatással. E tekintetben bizonyos fajta munkamegosztás is kialakult az elnökség tagjai között.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának, ill. a Magyar Népfőiskolai Társaság támogatásával 3 napos bentlakásos népfőiskolavezetői kurzust bonyolítottunk le november hónapban. A szakmai előadásokon és konzultációkon túl komoly eredménynek tudható be, hogy a résztvevő határon inneni és határon túli népfőiskolában érdekelt kulturális szervezetek olyan szándéknyilatkozatot írtak alá, amelynek eredményeképpen 2000-ben létrehozható egy regionális szakmai együttműködési fórum.

3. Más szakmai tevékenységek

Eredményesen pályáztunk a Megyei Munkaügyi Központnál munkajogi tanácsadás szolgáltatás lebonyolítására, melyet júniustól novemberig Sárospatakon, Sátoraljaújhelyen és Tokajban bonyolítottunk le. E szolgáltatást Dr. Ablonczy Zoltán egyesületi tagunk végezte.

a) Tisztújítás

Alapszabályunk értelmében 1999. őszén vált esedékessé Egyesületünk tisztségviselőinek újraválasztása. Ez az esemény nem csupán a vezetők megbízatásának megújítását vagy újraválasztását jelentette, hanem felvetette szervezetünk működési struktúrájának átalakítását. Ennek értelmében visszatértünk a 3 tagú elnökség szisztémájához. Elnöknek Stóka Györgyöt, alelnöknek Dr. Balácsi Károlyt és elnökségi tagnak Bordás Istvánt választottuk. Az új elnökség legfontosabb feladatai közé tartozik az intézményes működés feltételeinek kialakítása, valamint az Egyesület szervezeti életének megújítása.

A Magyar Népfőiskolai Társaság tisztújító közgyűlése alkalmat adott arra, hogy átgondoljuk Egyesületünk képviselétét az országos szervezetben. E közgyűlés Bordás Istvánt újra elnökségi taggá választotta az MNT-ben, Stóka György a Számítástechnikai Munkabizottság vezetői feladatait, Balácsi Károly pedig a Tudományos Bizottság irányítását látja majd el.

5. Az Egyesület általános működéssel kapcsolatos tevékenysége

1999-ben a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület folyamatos tevékenységéhez kapcsolódóan kiegyensúlyozott szakmai és intézményi

háttérrel tudtunk biztosítani. Továbbra is a jelenlegi szinten fenntartjuk a Kazinczy u. 23. szám alatti oktatási épületet. Az elnökségünk határozata értelmében a Sárospataki Képtárban működő Egyesületi irodát átköltöttük a Kazinczy úti épületbe. Az egyenletes működés értelmében tiszteletdíjas gondnok, félállású ügyintéző, valamint tiszteletdíjas titkár folytatja tevékenységét.

Egyszerű beruházásként 100.000 Ft-ot fordítottunk az iroda kialakítására.

Igyekeztünk kihasználni az épületünkben rejlő szabad kapacitásokat és saját tanfolyamainkon túl folyamatosan bérbé adjuk tantermeinket, amellyel nem elhanyagolható nagyságrendű bevételre teszünk szert.

6. A gazdasági tevékenység értékelése

a) Bevételek

A mellékelt számadatok tartalmazó táblázatból kiderül, hogy 1999-ban Egyesületünk bevételei minden eddigi évét meghaladta. Legjelentősebb tétel a vállalkozói tevékenységből származó tanfolyami bevételek, valamint az egyéb bevételek. Ez utóbbi tartalmazza a pályázati bevételeken túl még az épület bérbeadásából származó pénzüsségeket is. Ide sorolandó a Magyar Népfőiskolai Társaságon keresztül a központi költségvetésből kapott támogatás is.

A bevételek rovat számszakilag nem tartalmazhatja azt az összeget, amelyet Sárospatak Város Önkormányzatától nyertünk, és amely nem jelent meg számlánkon, mert a ráfordításokat közvetlenül a polgármesteri hivatalnak kellett kiszámlázni. Ez 100.000 Ft nagyságrendű összeg, és amelyet a nyári népfőiskolára fordítottunk.

b) Kiadások

A szerződéses tiszteletdíjak olyan kifizetéseket tartalmaznak, amelyek elsősorban a nyári népfőiskolához kapcsolódóan nem számla alapján kerültek kifizetésre. A tiszteletdíjak számlával című rovatban a titkár havi 25.000 Ft-os számla ellenében kifizetett tiszteletdíja szerepel.

A kiadások között legjelentősebb tételként szereplő oktatási tiszteletdíj rovat tartalmazza a szakmai átképző tanfolyamok díjait éppúgy, mint a nyári népfőiskola, illetőleg más rendezvényeinkkel kapcsolatos tiszteletdíjakat. Ezeket az összegeket számla ellenében fizettük ki.

A munkabér rovat az ügyintéző havi nettó bérét tartalmazza. Az egyéb rovatban pedig minden olyan költség szerepel, amely máshová nem volt sorolható, így: posta, belföldi utazás, reprezentáció stb.

Az év végi záró egyenleg 2.073.404 Ft-os aktívuma szép eredmény, azonban meg kell jegyezzük, hogy ennek az összegnek egy része január-február hónapban kifizetésre kerül az áthúzódó teljesítések miatt.

Összegezve megállapíthatjuk, hogy folytatódott az 1999-es tendencia. Viszonylag kiegyensúlyozott volt Egyesületünk gazdálkodása. Nem küzdöttünk likviditási nehézségekkel. Az év végi pénzügyi zárásakor a korábbiakhoz képest jelentősebb pénzügyi tartalékkal rendelkezünk, így lehetőség nyílik a korábban anyagi gondok miatt elhalasztott fejlesztések megvalósítására.

2000-es évről

1. Oktatás:

a) Nyári népfőiskola

A 2000. év elején megfogalmazott tervek szerint a hagyományos, és immáron XI. nyári népfőiskolát két csoportban rendeztük meg. Az elképzelések szerint határon túli és művészeti szekciót indítottunk.

Az immáron hagyományos határon túli tematika - folytatva az előző évek jó hagyományait - egy olyan programot nyújtott, amely a vallásos szellemiség köré csoportosította a kárpát-medencei magyar fiatalok kulturális érdeklődését. A nagy tapasztalatokkal rendelkező szakmai irányító gárda továbbra is igen magas színvonalú munkát fejtett ki, és az egy hetes program minden hallgató nagy meglepedésével zárult.

Az 1998-ban létrejött kapcsolat, amely a Nagyvárad Ady Társaság és a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület közös munkáját feltételezte, egy olyan közös program kidolgozásához vezetett, amelynek lényege a határon túlon dolgozó fiatal magyar pedagógusok művészeti továbbképzése volt. A második alkalommal Nagyváradról és környékéről érkezett 20, néhány éve a pályán lévő pedagógus, igen nagy lelkesedéssel fogadta az egy hetes programot, és a kezdetben kísérletnek szánt tematika továbbfolytatását javasolták.

Összességében megállapítható, hogy a XI. sárospataki nyári népfőiskola tevékenységében olyan új elemekkel bővült, amely továbbfolytatásra érdemessé teszi ezt az immáron nagy múltú tanfolyam soro-

b) Informatikai szakmai képzések

Egyesületünk oktatási piacon történő megjelenését elsősorban az informatika témakörben szervezett oktatás jelenti.

2000-ben két OKJ-s képzést nyújtó tanfolyamot fejeztünk be.

Négy esetben is sikeresen pályáztunk a Megyei Munkaügyi Központnál olyan munkanélküliek számára szervezett számítógép-kezelő tanfolyamra, amelyet teljes egészében a Ök finanszíroztak.

2001-re áthúzódó vizsgáztatással 2000. novemberében indítottunk alapfokú számítógépes kurzust, valamint középfokú szoftverüzemeltető tanfolyamot.

Összességében megállapítható, hogy igen eredményes évet zárt az informatikával foglalkozó szakmai stáb. Összesen 80 hallgatót képeztünk e témában és komoly bevételei származtak az Egyesületnek e tanfolyamok nyereségéből.

1999. őszén gondoltuk át és indítottuk el azt a fejlesztést, melynek eredménye a Magyar Népfőiskolai Társasággal közös Internet szerver felállítása. E munka egyrészt a technikai feltételek kialakításából állt, másrészt pedig a Magyar Népfőiskolai Társaság WEB lapjának elkészítését takarta. 2000. szeptemberében elindítottuk az internetes szolgáltatást, létrejött a Magyar Népfőiskolai Társaság WEB lapja, amely magyar és angol nyelven nyújt információkat a népfőiskola iránt érdeklődőknek. Elindítottuk az egyesület honlapját is

Tárgyalásokat folytatunk a Sárospataki Teleház közös üzemeltetésben való átvételéről is, az azt jelenleg működtető vállalkozóval. Ez annál is inkább jó iránynak tűnik, mivel a felnöttek informatikai szakképzése iránt mutatkozó igény csökkenő tendenciát mutat. Így mód nyílna a meglévő számítástechnikai kapacitás jobb kihasználására. A tárgyalások eredményeképpen felvételt nyertünk a Teleház Szövetségbe. 2000 év végétől Egyesületünk ad otthont a hivatalos Sárospataki Teleháznak. Ezen státuszából eredő lehetőségek kihasználása a jövő feladata.

c) Részvétel a munkaerő-piaci képzések tréningjeinek megvalósításában

Az elmúlt esztendőben egy olyan új képzési irány kezdett kibontakozni a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület szakmai tevékenységében, amely úgy tűnik a következő években komoly feladatokat ró majd szervezetünkre.

A helyi munkaügyi központ közreműködésével sikeresen pályáztunk a B-A-Z Megyei Munkaügyi Központ által szervezett komplex

közhasznú és reintegrációs program tréningjeinek megvalósítására Pálházán, Mikóházán és Kenézlőn. Ennek keretei között május-júniusban összesen 9 reintegrációs tréninget, szeptemberben és novemberben szintén 9 munkaerő-piaci tréninget szerveztünk és tartottunk meg ezeken a településeken.

Ezzel összefüggésben sikeresen nyertük el a Halmaji Önkormányzat megbízását 6 tréning lebonyolítására júliusban.

2. Regionális és országos hatókörű tevékenység

Altalánosságban elmondható, hogy szervezetünk tagjai és tisztségviselői folyamatosan képviseltek bennünket minden olyan regionális, vagy országos hatókörű szakmai fórumon, amely összefüggésbe hozható a népfőiskolákkal és a felnőttoktatással. E tekintetben bizonyos fajta munkamegosztás is kialakult az elnökség tagjai között.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának támogatásával, az Ipolymenti Népfőiskolai Társaság közreműködésével 3 napos népfőiskola vezetői kurzust bonyolítottunk le június hónapban Párkányban. A szakmai előadások és konzultációkon túl komoly eredménynek tudható be, hogy a résztvevő határon inneni és határon túli népfőiskolában érdekelt kulturális szervezetek olyan együttműködési nyilatkozatot írtak alá, amely szakmai alapját képezi az elkövetkezendő évek kárpát-medencei magyar-magyar népfőiskolai közös munkának.

3. Pályázatok

Egyesületünk folyamatosan pályázatokat nyújt be azokhoz a szakalapítványokhoz, amelyek a felnőttképzést és közművelődést támogatják. Így állandó pályázói vagyunk a Nemzeti Kulturális Alapprogram Közművelődési Szakkollégiumának, az Illyés Közalapítványnak, a Művészeti és Szabadművelődési Alapítványnak.

Két nemzetközi pályázatot készítettünk el, melynek célja a halmozottan hátrányos helyzetű felnőttek képzése. Sikeresen készítettük el a Socrates program által kiírt Grundtvig pályázatot, illetve benyújtottuk azt a támogatási igényt, amelyet az Oktatási Minisztérium román képzésének támogatására írt ki.

4. Kiadói tevékenység

Eleget tettünk Kodöböcz József nyugalmazott főiskolai tanár felkérésének, és megjelentettük Lakóhelyünk Sárospatak és körzete című könyvét. A kiadás költségeit nagyrészt a szerző által elnyert pályázatokból fedeztük.

Megtettük az előkészületeket a Zempléni Múzsza társadalomtudományi és kulturális folyóirat kiadására. A lap 2001. év elején indul.

5. Az Egyesület általános működéssel kapcsolatos tevékenysége

2000-ben a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület folyamatos tevékenységéhez kapcsolódóan kiegyensúlyozott szakmai és intézményi háttérrel tudunk biztosítani. Továbbra is a jelenlegi szinten fenntartjuk a Kazinczy u. 23. szám alatti oktatási épületet. Az egyenletes működés értelmében tiszteletdíjas gondnok, főállású ügyintéző, valamint tiszteletdíjas titkár folytatja tevékenységét.

Igyekezünk kihasználni az épületünkben rejlő szabad kapacitásokat és saját tanfolyamainkon túl folyamatosan bérbe adjuk tantermeinket, amellyel nem elhanyagolható nagyságrendű bevételre teszünk szert.

2001-es évről

1. Általános értékelés

A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület 2001-ben a korábbiakhoz képest nagyságrendekkel megnövekedett tevékenységi kört vállalt magára, amelyek főbb csomópontjai az eddigi jelentős szakmai programok mellett (informatikai képzés, nyári népfőiskola) a következők voltak:

A Socrates Grundtvig program támogatásával polgárképző népfőiskolai programok megvalósítása 18 településen.

Az Oktatási Minisztérium és a Phare támogatásával alapképzést nyújtó programok megvalósítása 11 csoportban mintegy 6 helyszínen az országban Szolnoktól Sátorajáuhelyig.

Kiadói tevékenység: A Zempléni Múzsza megjelenítése évi 4 alkalommal.

A régebbi és az új programjaink megvalósításában átfedésekkel közel 80 főt foglalkoztatunk. Az utóbbi időben kialakult jó finanszírozási gyakorlatnak megfelelően a nálunk dolgozó személyek a piaci viszonyok között is tisztességes óradíjakra számíthatnak munkájukért.

Ez évben tanfolyamainkon több mint 500 fő vett vagy vesz részt. Jelenleg az együttműködő partnerekkel mintegy 22 településen vagyunk jelen programjaink segítségével. Ezek közé nem számítjuk a határon túli magyar tevékenységből eredő kapcsolatrendszer.

Az év végi zárásnál várhatóan az évi pénzforgalmunk megközelíti az 50 millió forintot.

Mindezeken túl határozottan állíthatjuk, hogy szakmai tevékenységünk minőségét tekintve is megfelel a legkeményebb elvárásoknak. Informatikai felnőttképzés tekintetében Sárospatakon és környékén a legelismertebb képzőszerv vagyunk. Socrates Grundtvig programunk mind hazai, mind nemzetközi tekintetben kiállja a próbát. Az Alapképzés felnőtteknek programunk nagyságrendjében is jelzi azt, hogy rendkívül fontos társadalmi problémára koncentrálni és próbál segítséget nyújtani. A Zempléni Múza folyóiratunk az egyetlen társadalomtudományi és kulturális folyóirat a régióban és országos szinten is elismerik tartalmi és formai erényeit.

2. Működési feltételek alakulása

Egyesületünk működési feltételei ebben az évben jelentősen javultak. Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Önkormányzattól 10 évre ingyenes használatba kapott épület a funkciójának megfelelően működik, karbantartására jelentős erőket mozgósítunk. Ezzel összefüggésben szintén a korábbi évekhez hasonló módon gondozzuk a kertet, amely a város legszebb kis parkjai közé tartozik. Nehezen megoldható volt azonban a fűtés kérdése, hiszen korábban hagyományos, szilárd tüzelésű kazánunk üzemelt. Ez év elején több mint 500.000 Ft-os költséggel sikerült átállnunk a gázfűtésre. Ez jelentősen javította munkafeltételeinket.

Az oktatáshoz használt eszközök funkciójuknak megfelelően működnek, kisebb javításoktól eltekintve üzemeltetésük nem jelentett gondot. A számítástechnikai oktatóbázisunk üzemeltetése folyamatos karbantartást igényelt, melyet az alkatrészek vásárlásával az oktatók folyamatosan végeztek. Nagyfokú előrelépést jelent az, hogy az év végén a Magyar Népfőiskolai Társaság informatikai pályázatán 5 db modern számítógép-konfigurációt nyertünk el.

Tovább fogja javítani a feltételeket, hogy a Nemzeti Kulturális Alapprogramtól eszközpályázaton 250.000 Ft-ot kapunk eszközfejlesztésre.

Az oktatóbázis szoftvereinek teljes legalizációja is megtörténik a Teleház Szövetség ingyenes szoftverlegalizáció akciójának keretei között.

Igyekszünk kihasználni épületünk felesleges kapacitását, és lehetőségek szerint oktatótermeinket, műhelyeinket bérbe adjuk, ez közel 400.000 Ft. plusz bevétellel támogatja működési kiadásainkat.

Egyesületünk működési feltételei biztosításán túl szerződéses megállapodásban rögzített módon üzemeltetjük a Magyar Népfőiskolai Társaság Internet szerverét, és tartjuk karban a Társaság honlapját.

Általánosan elmondható, hogy Egyesületünk működési feltételei jók, a folyamatos napi munka szervezéséhez és lebonyolításához megvannak a megfelelő helyiségeink és eszközeink.

3. Szakmai tevékenység

a) A Táji központ funkció

Egyesületünk a Magyar Népfőiskolai Társaság megbízásából táji központi feladatokat is ellát. Ennek keretei között segítséget nyújt Észak-kelet Magyarország működő népfőiskoláinak, valamint információ-ellátást is biztosít számukra.

b) Nyári népfőiskola

Idén július 7-14. között XI. alkalommal rendeztük meg a hagyományos nyári népfőiskolánkat, ahol két szekcióban több mint 30 határon túli magyar hallgató vett részt a munkában. Egy csoportunk művészeti és művészetelméleti kérdésekkel foglalkozott, egy másik csapat pedig a közösségfejlesztés módszereivel ismerkedett meg. Az általánosságban sikeresnek mondható nyári népfőiskola azonban néhány olyan szakmai kérdést is felvetett, amely a továbbfolytatás lehetőségeinek megvizsgálására kényszerít bennünket mind tartalmi, mind formai szempontból.

d) Informatikai képzés

Egyesületünk egyik legerőteljesebb és legsikeresebb működési területe az informatikai képzés. Ennek keretei között szakmai vizsgáztatással és szakmai kimenettel nem rendelkező, de belső vizsgákkal záruló tanfolyamokat szerveztünk. Ez év tavaszán zárult, a még 2000-ben elkezdett középfokú szoftverüzemeltetői tanfolyamunk, két alapsokú számítógép-kezelői csoportot vittünk végig az idén. Külső megrendelésre megvalósítottunk egy saját vizsgával záruló 80 órás egyéni tematikájú tanfolyamot, illetőleg a pedagógus továbbképzés keretei között egy általános iskola tanárai számára szerveztünk csoportot. 2001. őszén indult, majd 2002. tavaszán vizsgázott újabb szoftverüzemeltetői csoportunk. Mindösszesen ez évben több mint 100 fő szerzett, illetőleg szerez majd nálunk valamilyen fokú informatikai végzettséget.

e) *Socrates Grundtvig program*

2000. őszén elnyertük a Brüsszeli Socrates Grundtvig iroda támogatását az Állampolgári minőség javítása marginalizált helyzetű térségekben című programunkra. E program megvalósítása ez év januárban indult útjára. A folyamat az előzetes ütemterv szerint halad, ennek megfelelően az alábbi feladatokat valósítottuk meg:

- koordinációs megbeszélések a nemzetközi és a magyar partnerekkel
- a kiválasztott 30 tanár továbbképzése 4x3 napos programmal
- tananyag kialakítása, tankönyv és tanári kézikönyv írása és megjelentetése
- anyaggyűjtés a "Helyi tudás" könyvéhez
- tanulmányút Dániába és Belgiumba, a tanár-továbbképzés részeként
- tanfolyamok beindítása 18 helyszínen, összesen 180 fővel

Programunk anyagi nehézségekkel ugyan, (az Európai Unió iroda még mindig tartozik a második részlettel) jól halad, jelenleg Egyesületünkhez kötődően közvetlenül 15 fő dolgozik a projektben, a hazai és nemzetközi partnerek további 25 főt foglalkoztatnak.

f) *Funkcionális analfabéták képzése az Oktatási Minisztérium és a Phare támogatásával*

A Magyar Népfőiskolai Társasággal 1998-99-ben megvalósított Phare Lien program – mely a funkcionálisan analfabéták oktatását tűzte ki célul – folytatásaként tavaly megpályáztuk az Oktatási Minisztérium támogatását a program továbbfolytatására. Pályázatunk sikeres volt, és ennek eredményeképpen ez év őszén elindult a "Képzettség és boldogulás" című programunk. E projekt a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Népfőiskolai Társasággal, a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönnel és a Magyar Népfőiskolai Társasággal, közösen valósul meg.

A programban ezidáig az alábbi feladatokat teljesítettük:

- koordinációs megbeszélések a konzorciumi partnerekkel
- a kiválasztott 12 tanár képzése a Magyar Népfőiskolai Társaság szervezésében
- tanfolyamok beindítása a következő helyszíneken: Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön 3+1 csoport (3 alapképzés, 1 kerámiás szakmai képzés); Solnok Fegyház és Börtön 1 csoport alapképzés; Kunszentmárton 1 csoport alapképzés; Sárospatak 1 csoport alapképzés; Edelény 1 csoport alapképzés. Várható még Tiszafüred 1

csoport alapképzés, Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön I csoport alapképzés

- I csoport tanfolyamának befejezése és vizsgáztatás a Szolnoki Fegyház és Börtönben

6. Kiadói tevékenység

Egyesületünk ez évben indította útjára a Zempléni Múza társadalomtudományi és kulturális folyóiratát. Ezidáig 3 szám látott napvilágot és további 1 számot fogunk megjelentetni az év végéig.

Megjelentettük a Socrates Grundtvig programhoz kapcsolódóan az Állampolgári minőség javításának kézikönyvét.

7. Határon túli magyarokkal kapcsolatos tevékenység

Megalakulásunk óta fontosnak tartottuk a határon túli magyarokkal kapcsolatos szakmai tevékenységet, amelyet folyamatosan végzünk. E tevékenységünket a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma is támogatja. Ebben az évben elsősorban a kárpátaljai és az erdélyi kapcsolataink voltak számottevőek. Folyamatos az együttműködés az Romániai Magyar Népfőiskolai Társasággal és MÉKK keretei között működő Kárpátaljai Magyar Népfőiskolai Társasággal.

Közös pályázatokat készítettünk a kárpátaljaiakkal, melynek eredményeképpen idén tavasszal gazdasági jellegű népfőiskolai képzést szerveztünk Csopon. Nyertes pályázatunk van a Nemzeti Kulturális Alapprogramnál, melynek megvalósítását 2002. januárra kellett halasztani a késedelmes átutalás miatt. E program célja a kárpátaljai értelmiségiek népfőiskolai képzése.

A Romániai Magyar Népfőiskolai Társasággal közösen előkészítettük a 2002. márciusában megrendezendő erdélyi népfőiskolai börzét, amely szándékaink szerint a népfőiskolák kárpát-medencei szakmai seregszemléje és fóruma lesz.

8. Nemzetközi tevékenység

Nemzetközi tevékenységünk nagyrészt összefügg a Socrates Grundtvig pályázatunkkal. Legjelentősebb vonulata az ebben a programban megvalósuló együttműködés az Antwerpeni Karel de Grote Főiskolával, és a Give-i AOF-el. Ez utóbbival együttműködésünk megszakadt, tekintve, hogy anyagi nehézség miatt az intézményt megszüntették. Feladatát a programban a The Daily High-School vette át. A fenti együttműködés részeként összesen 30 főt tudtunk tanáraink közül ta-

nulmányútra küldeni Dániába és Belgiumba. Ezen utazás költségeit nagyrészt saját erőként fektettük be, illetőleg a nemzetközi partnerek saját erőként adták a programhoz.

Egyesületünk képviselőjében, illetve a Magyar Népfőiskolai Társaság felkérésére (tolmácsként) két fő vett részt májusban egy hetes tanulmányúton a Holstebro-i népfőiskolán.

Az MNT közreműködésével, kapcsolódva a Socrates Grundtvig programunkhoz, egy fő vett részt finnországi Porvoo városában egy felnőttképzéssel foglalkozó nemzetközi konferencián, ahol beszámolt programunk megvalósulásáról és jelenlegi állásáról.

Az őszi folyamán előkészítettünk és előpályázatként benyújtottuk a Socrates Grundtvig programhoz újabb project javaslatunkat, amelynek elbírálása 2002. januárra várható. E programban – sikeres pályázat esetén – a Karel de Grote Főiskolával és egy francia szociális alapítvánnyal működneünk együtt.

4. Gazdálkodás

Ebben az évben Egyesületünk anyagi forrásai jelentős mértékben gyarapodtak. Ez elsősorban a két nagy programnak köszönhető. A Socrates Grundtvig programból 51.771 Eurót kaptunk, igaz ennek egy részét a nemzetközi partnerek számára továbbítani kellett. Az Oktatási Minisztérium finanszírozása összesen 22.242.788 Ft-ot kaptunk. Elég jelentősek továbbá azok a források, amelyek alapítványi támogatásként, elsősorban a Nemzeti Kulturális Alapprogramtól és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumától érkeztek számunkra egyes programok finanszírozásában (nyári népfőiskola, Grundtvig program tanárképző tanfolyamai, eszközfejlesztés, határon túli tevékenység, Zempléni Múzsza megjelentetése).

Pénzügyi forrásaink másik jelentős alapja a munkaerő-piacon végzett informatikai oktató tevékenységünk, melynek bevételei ebben az évben megközelítik az 5 millió forintot.

Ennek ellenére mégsem mondható teljes egészében kiegyensúlyozottnak finanszírozási tevékenységünk, hiszen több alkalommal is előfordult, hogy jelentősebb összegek átutalásával maradtak el a bennünket támogató alapok. (Több hónapot kellett várnunk a nyári népfőiskola finanszírozására, az alapképzést nyújtó programunk támogatása több mint 3 hónapot késett, a Socrates Grundtvig program második részlete az időben benyújtott köztes jelentés ellenére mindmáig nem érkezett

meg a számlánkra.) Ezek azonban Egyesületünkön kívül álló okok, amelyek ellen a jelenlegi helyzetben nem sokat tehetünk.

II. MŰHELYMUNKÁK

A társadalomismereti szekció

“Nemzetünk újjáépítésének alapja a magyar falu és annak népe. Úgy belső értékeinél, mint számbeli súlyánál fogva az a fundamentum, amelyre nemzeti értékünk épületét emelni kell. Ahhoz, hogy a magyar falu ezt az alapvető fontosságú feladatát a magyar életben betölthesse, két dologra van szükség. Az egyik a falu ránevelése erre a feladatra, a másik a falu életének tanulmányozása. Az első a döntőbb jelentőségű, de nem történhetik meg a második nélkül.” Ezekkel a szavakkal kezdi, s ebben a szellemben írta Újszászy Kálmán A falu című örökbecsű munkáját. Való igaz, hogy nagyot fordult azóta a világ kereke, mégsem tudnánk korszerűbben megfogalmazni azokat a jelenkori törekvéseket, amelyeket a társadalomismereti szekció nyári táboraiban igyekeztünk megvalósítani, illetve (szerényebb tehetséggel és nagyobb nehézkedési nyomatékkal) követni. Ezen belül is, a falu megváltoztatásának, nevelésének igénye csak mint nagyon távoli és közvetett cél szerepelhetett elképzeléseink között. Annál inkább törekedtünk a mai falu megismerésére látóújtjaink, terepgyakorlataink során.

Ez technikailag úgy történt, hogy csoportosan “megszálltuk” a kiválasztott települést (Pácin, Kőkapu, Sáradsadány, Pamlény, Erdőbénye) s ott szisztematikusan összegyűjtöttük mindazokat az információkat, amelyek alapján jó közelítéssel, hiteles képet alkothattunk a településről. Ezek sorában gyűjtöttünk anyagot a természeti erőforrásokról, a földrajzi, gazdaságföldrajzi viszonyokról, a település múltjáról, a megélhetésről, a demográfiai, és népességi mutatókról, a művelődési szokásokról, a vallási és világi közösségekről, az egyes emberek és csoportok értékrendjéről, jövőképéről, szociális érzékenységéről.

A gyűjtést sok-sok személyes beszélgetés, helyszíni megfigyelés tette lehetővé, amit csoportos elemző, feldolgozó munka követett. A legizgalmasabb szituáció azonban akkor alakult ki, amikor meghívtuk a település (érdeklődő) lakosságát és előttük adtunk számot helyi kutatásainkról, kérve őket, hogy nyilatkozzanak meg a látottak, hallottak alapján ők is. Mondanunk sem kell, hogy “személyes érintettségük” miatt rendkívül aktívak voltak mind az értékelést, mind az új nézőpontok bemutatását illetően. Ez volt egyben a leghasznosabb a mi számunkra is a településről kialakított képünk árnyalatosabbá tétele miatt is. Az

elkészült anyagokat aztán a Mécsvilágban tettük közzé, illetve adtunk számot az eredményekről. Hogy milyen sikerrel, azt csak a lelkes hallgatók tudnák megmondani évek távolából. Mindenesetre többen kaptak kedvet falukutatói, társadalomtudományi pályához a végzett hallgatók közül. De persze nem ezzel mérjük a sikereket. Inkább egy szociográfiai, szociológiai közösségfejlesztői szemléletmód kialakítását reméltük a szekció tagjaitól. Olyan technikák elsajátítását, amit más településeken, más közösségekben is hasznosíthatnak. S természetesen maga az élmény vált (válhatott) a tudás lendítőjévé. Az eleven élmény, amely mindig egyéni, testreszabott és megismételhetetlen.

Balázi Károly

Képzőművészet és tehetség gondozás

Ezerkilencszáznyolcvanhét februárjában hívott előadásra beszélgetésre Kováts Dániel és Homonnayné dr Jób Klára az akkor újrainduló népfőiskola téli bentlakásos tanfolyamára.

Az Illyés idézet, ("s az is, ki nem dalol, érzi a Lét, a Rend szabad összhangját valahol") - amelyet jelígeként választott erre a délelőtti, jó kiindulási alapot adott a nyílt és őszinte beszélgetésre.¹ A művészetek huszadik századi nagy kalandjai, kaotikussá váló világunkban a létben a rend keresésének igénye és problémája a fiatalokat is lázas vitára készítette. A művészeteknek kísérletező izgalma, az új és a régi ütközése, a közös mítoszok és az egyéni mítoszeremtés konfrontációja, a hagyomány és a naponta újjászülető jelen kérdésköreire, ha pontos válaszokat közösen sem adhattunk, de a gondolkodásra készítő együttlét azóta is elevenen él bennem. Számomra ez volt a kezdés és a Sárospatakhoz való kötődésem egyik meghatározó momentuma.

Azután az események gyorsan és sorsszerűen követték egymást. Czinke Ferenc grafikusművész javaslatára - aki nyugdíjas kora miatt már nem vállalhatta a Sárospatakra való költözés és tanítás édes terhét - Földy Ferenc főigazgató adott lehetőséget és kért fel, hogy pályázzam meg a Főiskola Művészeti-nevelési Tanszékének vezetését.

A főiskola tanácsa megtisztelt bizalmával és már ugyanez év őszén pataki tanárként segíthettem a népfőiskola további munkáját az ekkor Sárospatakra érkező Balácsi Károly kollégámmal együtt.

A népfőiskola fontos szellemi műhely volt a rendszerváltás éveiben. Az önmagát is kereső helyi társadalom, az értékek átrendeződése, az értelmiségi felelősségvállalás súlya az átrendeződő politikai színpadon, az egyén és a közösség viszonyának egységes újraértelmezése, csak egy része volt azon kihívásoknak, amelyekkel vállaltuk a szembenézést. Az ekkor alakult Sárospataki Értelmiségi Kör pedig nyitott színtere volt az ütközéseknek, a megmérettetésnek, a szándékok tisztázásának, a cselekvési programok kialakításának.

Számomra, számunkra a népfőiskola hatás-együttesében ezek mentén szerveződött. Célkitűzései közül a hallgatók önismeretének, az emberismeretének, közösségi érzelmeiknek gazdagítása, a szabad és

¹ *Mécsvilág* 1. 1987.febr.6.5.o. A Sárospataki Népfőiskola tájékoztatója.

bátor állampolgárokká való nevelése különösen fontos volt, és az a mai napig.

Ugyancsak alapelvnek tekintettük azt is, amit a népfőiskola szülőhazájában, a dán népfőiskolai mozgalom is megfogalmazott: egyetlen ideológia, egyetlen gondolkodásmód sem zárható ki a népfőiskola életéből. Bármely ideológia rendszerének kizárólagos tanítása összeférhetetlen az igazi népfőiskolával.²

"Az embernek szeretnie kell azt, amit meg akar érteni" - szól Grundtvig szép gondolata.³

A szeretet fontosságának megértésében, megérezésében volt és van ma is nagyon fontos szerepe a művészetnek.

A művészeteknek - a tudományok mellett - első perctől fontos szerep jutott az együttgondolkodásban, a közös együttlétben.

1988. február 5-én, amikor az egyik látót a Sárospataki Képtárba vezetett (Serfőző Simon, Czinke Ferenc és Fecske Csaba volt vendégünk) már felvetődött Czinke Ferenc részéről a képzőművészeti tehetség gondozás gondolata, amit egy év múlva már konkrét formában, velünk közösen, Nemzedéki Népfőiskola címen fel is vázolt.

1990 nyarán került megrendezésre először ebben a formában, ahol már a társadalomismereti és a történelmi szekció mellett a képzőművészet is markánsan megjelent, kiváló tanárok és szakemberek bevonásával.

Mivel a dán népfőiskolák történetéből is ismert volt számomra, hogy vannak olyan népfőiskolák, amelyek a műalkotás gyakorlatával foglalkoznak, (amelynek az elvi háttére az a nézet, miszerint a gazdag személyiségfejlődést jól segíti ki-ki saját potenciális alkotókészségének, "kreativitásának" a kipróbálása) természetesnek éreztem, éreztük a képzőművészeti nevelés, az alkotó munka beépülését és sajátosságokra épülő kibontását.

A Szinyei-ház - amely Domján József művészetének bemutatásául szolgált ez időben is-, a Sárospataki Képtár belső terei, a pincéjében kialakított kerámia műhely, a főiskola műtermei, kiváló lehetőséget adtak a gyakorlati és elméleti munkához.

Ehhez társult a város hangulata, romantikus varázsa, a Bodrogszék, a várkert.

² Harsányi István: *Dánia, a népfőiskola bölcsője. Népfőiskola tegnap, ma holnap.* Püski, MNT Bp.1991.Szerk.:Harsányi István. 14.o.

³ u.o. 15.o.

Már első alkalommal sikerült megnyernünk Balogh Jenő ny. tanészévezető főiskolai tanárt, a Képzőművészeti Főiskolának a vizuális nevelésben elévülhetetlen érdemeket szerzett egyéniségét vállalásunkhoz. Czinke Ferenc, Feledy Gyula, a Tanítóképző Főiskola tanárai: Balogh István, Balogh Istvánné, Sándor Zsuzsa a keramikus Kovács Gáborral igazán rangos tanári kart alkottak.

A kötelező stúdiumok alatt a hallgatók a képzettségi szintjüknek megfelelően a rajzolás alapvető problémáival foglalkozhattak (formaanalízis, tér, mozgás, faktúra stb.), fakultáción belül pedig alkalmuk volt megismerkedni a festéssel, a grafika és a kerámia, valamint a fényképezés műhelytitkaival.

A képzést művészettörténeti, néprajzi előadások tették gazdagabbá (Dr. Végvári Lajos, Bálványos Huba, Néray Katalin, Dankó Katalin, Dr. Fügedy Márta, Balogh Jenő), valamint azok az együttlétek, amelyek a más szekciókkal együtt a népfőiskolai gondolatot, az egymás iránti megértést, barátságot erősítették.

Az első években az ország legkülönbözőbb tájairól és városaiból érkeztek hallgatók (pl. Budapest, Salgótarján, Győr, Miskolc, Esztergom, Mezőkövesd, Szerencs, Szikszó, Tokaj, Ózd, Rudabánya). Elsősorban középiskolás korú fiatalok jöttek, de az idősebb jelentkezőket is szívesen fogadtuk.

Külön öröm volt számunkra a határon túli magyarok jelentkezése (Királyhelmece, Szatmárnémeti, Kassa) és az is, hogy a külföldi kapcsolataink révén 1992-től már svéd cserepartnereket is fogadhattunk.

Több hallgatónk és tanárunk juthatott el így az Olandi népfőiskola hasonló kurzusaira (Durda Szilvia, Nagy Ildikó, Domahidi Klára, Balogh István, Csetneki József stb.) 1992-ben és 1993-ban művészettörténettel foglalkozó kis csoportot is szerveztünk.

A kezdő valamint haladó hallgatóink igényeinek pontosabban megfelelően a hatékonyság érdekében, szekción belül külön foglalkozásokon vehettek részt.

A külföldi tapasztalatok és a jelentkező igények összecsengése kapcsán került újragondolásra a szekció munkája, cél,- és feladatrendszere.

Balogh István és Csetneki József kezdeményezésére a Tanítóképző Főiskola művésztanárai kidolgozták egy egyéves képzés tartalmát, metodikáját.

Ennek a szervezeti lényege abban rejlett, hogy egy indító és egy záró nyári együttlét között kéthavonta hétvégi konzultációkat szerveztünk a Tanítóképző Főiskolán.

A másik fontos változás volt: elhatároztuk, hogy elsősorban a környék és a megye tehetséggondozó munkáját vállaljuk fel. Olyan hallgatókat fogadunk, akik nehezen juthattak el a szép számmal megnőtt és komoly részvételi költséget igénylő tanfolyamokra, előkészítőkre, alkotótáborokra, művésztelepekre. Ez azonban az előkészítés, a kiválasztás tervszerűbb és nem kis fáradsággal járó munkáját igényli, amely még ma is komoly kihívást jelent mindannyiunknak.

Az egyéves népfőiskolai forma azonban bevált. Ez elsősorban kollégáim (Balogh István, Balogh Istvánné, Sándor Zsuzsa és Csetneki József) pontos és szakmailag elmélyült programtervezetének, a jól felépített feladat- és követelményrendszernek és nem utolsó sorban lelkiismeretes munkájuknak, valamint a hallgatók igen odaadó hozzáállásának köszönhető.

Az igen gyorsan elszállt évek eseményei még mindig igen közel vannak ahhoz, hogy kellő realitással, tisztázó összefüggésekben láthassuk munkánk eredményeit, ellentmondásait, sikereit.

Egy azonban biztos: sok jó barátra és tudásra szomjas fiatalra lelünk, akik ma is vissza-visszatérnek pataki diákságukra büszkén emlékezve.

A Szinyei-ház, amely immár a Népfőiskolánk állandó központja lehtt, újabb lehetőséget kínál az eddigiekhez képest. Talán állandó központi műhelye lehet annak a tehetséggondozó munkának, amelyet felvállaltunk, s amelyet a hagyomány tiszteletéből merítve, remélem lesz erőnk folytatni még az elkövetkező években.

Dobrik István

A történelmi szekció négy éve (1990-93)

Csak a jelen a biztos - szokták mondani. A jövő nem látható, a múlt pedig - nos, a múltnál aligha van változtathatóbb. Eszméek és korok, felfogások és preconcepciók, vagy csupán a források hozzáférhető-sége függvényében értékeljük át történelmünket újra és újra. Nem könnyű feladat, hamar tévútra vezet. S lehetne-e jobban tévútra vinni bárkit is a fiataloknál, akik csak most ismerkednek "az élet tanítómestere"-vel?

Az 1990 nyarán megrendezett népfőiskolai kurzus szervezői felismerték a rendszerváltás okozta lépéskényszert. A középiskolai korosztályt érintette legszembetűnőbben a történelemtudomány "megújulása", gondoljunk csak a piacot elárasztó, valós tényeken alapuló, vagy éppen hogy szenzációhajhász kiadványokra. A Szolnoki Tibor vezetésével és Barkó Csaba animátori segítségével létrehozott történelmi szekció az eligazodásban való segítségnyújtást tűzte ki célul, mindazon érdeklődők számára, akiknek nem volt közömbös, hogy igazságok, féligazságok vagy hamis tényképek uralják gondolkodásunkat. A szekció első kurzusa *Magyarország XX. századi történelmének csomópontjaival* foglalkozott. Eleve több szempontú megközelítést választottunk: politika-, társadalom- és gazdaságtörténeti aspektusokat. Az oktatás módszertanát az egyetemi, főiskolai modellhez igazítottuk: az előadók egy-egy téma kifejtése után szeminárium keretében beszéltek meg az elhangzottakat a hallgatósággal. Természetesen forráselemzésekre, kiselőadásokra is volt mód.

Törekedtünk a színvonalas előadói gárda kialakítására, s ez sikerült is. 1990 nyarán az alábbi történészek segítettek az eligazodásban: Pölöskei Ferenc (Magyarország 1944-ig), Seifert Tibor (Magyarország külpolitikája a '30-40-es években), Izsák Lajos (Magyarország 1944-től az '50-es évek végéig), Szakács Sándor (A hazai gazdaság 40 éve), Csurka István (Magyarország a '60-70-es években), Szelényi Iván (Magyarország a '80-as években).

Minőségi munkára készültünk tehát, és céljainkat sikerült is elérni, még ha eleinte némely egyetemi hallgatókhoz szokott előadónak keressélni kellett is a hangnemet. A tantermek egyhangúságát oldottuk fel a Gulyás-testvérek "Málenkij robot" c. filmjének levetítésével, amelyre maguk az alkotók is eljöttek.

1991-ben a történelmi szekciónak anyagi erőforrások híján nem sikerült kurzust szerveznie. Ám a következő évben ismét meghirdettük a programot. 1992-ben a *XX. század politikai irányzatait* tűztük napirendre azzal a szándékkal, hogy összeharodott fogalmaink között rendet vágjunk. "Mindenkivel belátja, hogy történelmi alapozás nélkül a politikai zsargon szavai legfeljebb csak arra valók, hogy a vitatkozó felek egymás fejébe vadgassák azokat. Baloldali és jobboldali, liberális és konzervatív, haladó vagy reakciós - olyan politikai szakszavak, amelyek manapság alig-alig használhatók, vagy ha igen, akkor nagyon megszorított értelemben" - írták ajánló felhívásukban Szolnoki Tibor szekcióvezető és Takács Gábor animátor, a kurzus vezetői.

Az oktatás módszertana nem változott. A tematikát kronológiai szempontok szerint építettük föl, így elsőként a XIX. század eszmérendszeréről (Veliky János), valamint a liberalizmusról és a konzervativizmusról (Tökéczky László) hangzottak el előadások. Ezt követték az anarchizmus és a bolsevizmus (Menyhárt Lajos), illetve a szociáldemokrácia és a populizmus (Erényi Tibor) témakörei. Végezetül a keresztényszociális eszméről (Mayer Zoltán) és a népi írók gondolatvilágáról (Salamon Konrád) esett szó. Az előadásokat hangsúlyosan rögzítettük. A meghívottak között szerepelt még Papp Zsolt is, a nyugat-európai baloldali mozgalmak kitűnő ismerője, ám tragikus halála megátolta az összkép teljességét.

A XX. századi eszmérendszereket napjainkig elvezetve disputával zártuk a programot. Pártképviselőket hívtunk meg - Elek Istvánt (Magyar Demokrata Fórum), Jánosi Györgyöt (Magyar Szocialista Párt), Pozsgay Imrét (Nemzeti Demokrata Szövetség) és Wekler Ferencet (Szabad Demokraták Szövetsége) -, hogy szekciónk hallgatói képet kapjanak a mai felfogásokról és pártideológiai alapokról is. A beszélgetés remekül sikerült, kulturált hangnemben követtük nyomon az egyébként kitapintható nézetkülönbségeket.

Többször belehallgattunk a társadalomismereti szekció párhuzamosan futó programjaiba, így többek között Csepeli György, Kéri László, Petschnig Mária Zita, Stumpf István előadásaiba. Saját szemináriumainkon tanulmányokat elemeztünk, s a Mécsvilág számos cikkünknek helyt adott.

1993 nyarán a szekció tovább folytatta a XX. század történetének tanulmányozását. Arra gondoltunk, hogy amikor egész történelmi korszakok értékelődnek át, különösen fontos, hogy tisztában legyünk régi-

önk közelmúltjával. Közép- és Kelet-Európa néhány év alatt forradalmi változáson ment át, s ezzel lezárult a "rövid XX. század". S bár a visszatekintés még nélkülözi a kellő történelmi perspektívát, úgy véltük: éppen ez teszi izgalmassá a kérdéskört.

Az 1993. nyári *Közép- és Kelet-Európa a XX. században (állam- és politikatörténet)* című program témavezetője Bolvári-Takács Gábor, vitavezetője Szolnoki Tibor, animátora Lovas János Tibor volt. Minden eddiginél színvonalasabb előadói gárdát sikerült megnyernünk, egyetemi professzorokat, kutatókat. A téma megkapta a Soros Alapítvány "East-east" szakkuratóriumának elismerését is: 200.000 Ft-os támogatást szavaztak meg számunkra.

A program három blokkra tagolódott. Az elsöben Közép-Kelet-Európa 1945 előtti történetét követtük nyomon Benda Kálmán, Hajdu Tibor, Heiszler Vilmos, Horváth Pál és Pritz Pál segítségével. A második blokk Oroszország és a Szovjetunió XX. századi történetét ölelte fel, Bebesi György és Krausz Tamás jóvoltából. A legterjedelmesebb, harmadik blokkban Közép-Kelet-Európa országainak 1945 utáni évtizedeit vizsgáltuk, majd összehasonlítások nyomán eljutottunk a rendszerváltozásig, nem feledkezve meg a kisebbségpolitika kérdésköréről sem. Előadóink voltak Ágh Attila, Báthory János, Borsi Emil, Szokolay Katalin és Tokody Gyula.

A történész szakma "nagy öregjeinek" felkérése és szerepeltetése - egy-két kivétellel - beváltotta a hozzájuk fűzött reményeket. Ebben tehát nem volt hiba. Ami azonban elgondolkodásra késztetett bennünket, az a módszer jellege, illetve a hallgatóság összetétele volt. Bebizonyosodott sajnos egyrészt, hogy az előadás plusz szeminárium struktúra túlságosan monoton egy kikapcsolódást is ígérő népfőiskolai programhoz (azaz szinte tökéletes szabadegyetemmé váltunk), másrészt specifikusan megcélzott rétegek híján - kellő előismeret hiányában - sokak számára nem voltak érthetőek az elhangzottak. Akik viszont rendelkeztek alapismeretekkel, azoknak olyan mély ihletet nyújtottak az előadások, hogy a szekció - fennállása óta először - tízoldalas "Mécsvilág" - különszámot jelentetett meg a hallgatók dolgozataiból. Paradox helyzetbe kerültünk tehát, amikor az elvégzett munka értékelésére került sor, s a változtatni akarás lényege ott bujkált valamennyiünkben.

A folytatásra mégsem került sor. 1994 nyarán a szekciót már nem hirdettük meg, jöllehet ebben a legkevésbé szakmai okok játszottak közre. Egyszerűen nem volt vállalkozó a témavezetésre, s erőltetett

formában nem lett volna értelme bármibe is belevágni. A történelmi szekció négy éve tehát zárt egységet alkot. Utólag visszatekintve mégis azt kell megállapítanunk, hogy ha mindössze csupán a 30-35 résztvevő történelemszemléletének kialakulásához járultunk is hozzá e négy év alatt, már tettünk valamit a népfőiskola eredeti céljának, a népnevelésnek megvalósításáért. A történelmi szekció csupán ígéretes kezdeményezés maradt, de értékei vitathatatlanok.

Bolvári-Takács Gábor

Visszatekintés a református szekció munkájára

A nagy múltú Sárospataki Népfőiskola, több évtizedes kényszer-szüneteltetése után újrászerveződve nem feledkezett meg gyökereiről, nevezetesen, hogy szellemiségében, munkásságának minőségében kapcsolódik, kötődik a Kollégiumhoz, vagyis a keresztyén felelősségtudathoz.

Ez a gondolat került felszínre és kapott hangot egy 1991-ben tartott egyesületi közgyűlésen, amikor is az Egyesület akkori vezetői ke-resték a lehetőségét, és a feladatot vállaló személyt: miképpen lehetne és kinek a vezetésével bővíteni a már akkor meglévő három szekciót egy negyedikkel, amely a keresztyén értékeket jelenítené meg e szervezetben. A Kollégium felé fordultak először e kérdéssel, azokhoz, akik e témának valamilyen szinten ismerői, vagy művelői voltak. A nagy elfoglaltságra és a sűrű tennivalókra hivatkoztak a megkeresettek - ennek a rendszerváltozás idején volt is valós alapja -, és csaknem úgy látszott, hogy vállalkozó híján megakad a jó szándék. Ekkor a vezetőség váratlanul hozzám fordult: vállaljam el az új szekció, a református szekció szervezését, vezetését. Feladatának megjelölését, arculatának kialakítását rám bízta. Nemigen voltam járatos a népfőiskola dolgaiban. A feladat súlyát mérlegelve, ez Istentől adott lehetőséget az újabb szolgálatra, a felkérést elvállaltam. Szerencsésen adódott munkatársamul Vinnainé Vékony Márta főiskolai adjunktus, aki már korábban is részt vállalt a népfőiskola tevékenységében.

Az első év, az első nyári kurzus - az első lehetőség: 1992. július 5-12-ig. Nagy szorgalommal igyekeztünk megszerkeszteni, majd összeállítani a programot. Ezt követően nem kis feladat volt azoknak az előadónak a megkeresése, akik az adott téma legkiválóbb ismerőinek számítottak.

A szekció 1992. évi programja *Az evangélium ereje a mai ember számára* címet viselte.

A téma eredményes körüljárásához először definiálni kell a vezérgondolatot, jelen esetben: ki a keresztyén ember?

A kérdésre kapott felelet után, kerestük a keresztyén ember helyét ma, választ kaptunk küldetéstudatára, betekintettünk a keresztyén etika világába. Nagy, valamilyen szinten mindenkit foglalkoztató kérdésekre adtak alaposan kidolgozott magyarázatot az előadók: kicsoda Isten?

Kicsoda Jézus Krisztus? Micsoda az ember? Áttekintettük az ember történetét a Szentírás két szövetségének fényében.

Nagy élményt jelentett mindannyiunk számára a falukutatás, a "látóút". Vajdácskva volt a helyszín, ahol a hallgatók a kutatási módszerek megismerése után - riportszerűen - az egyházi élet, a vallásos szokások és a vallásos irodalom felől kérdezték meg a lakosok egy részét. A témát feldolgoztuk, értékeltük és vitára bocsátottuk.

A hallgatók összetétele változatosnak mutatkozott. Hat hazai fiatalon túl ketten jöttek Szatmárnémetiből és egy Királyhelmeacről. Az egyik résztvevő a búcsúzásnál elmondta: azokat az órákat sajnálja, amit alvásra kellett fordítania, mert az itt eltöltött idő minden perce tartalmas, értékes emlék marad számára.

1993. Levonva az előző év tapasztalatait, mind a jó dolgot, mind a hiányosságokat átgondolva, a hallgatók kívánságát figyelembe véve szerkesztettük meg a második év programját. Jézus hivatása volt a mottó: "Jöjjetek énhozzám mindnyájan... és én megnyugvást adok nektek." (Mt. 11.28.) Örömmel vettük az előző évben résztvevők újbóli jelentkezését és az új hallgatók érdeklődését. A szekciónk tábora a múlt évihez képest nem volt népesebb, de örömünkre szolgált az, hogy sok esetben többen voltak a remélnél, ugyanis más szekciókból is szívesen hallgattak át résztvevők, sőt több érdeklődő jelen volt egy-egy előadásra a városból is. Mivel nem kívántunk a "sokat markolunk, és keveset fogunk" csapdájába esni, egy-egy témának meghallgatásához, megvitatásához több időt adtunk, mint tavaly. Így bomlott ki előttünk a Tízparancsolat, mint a keskeny út védőkörlátja, megismerkedtünk - a tudományos kutatás fényében - a Bibliával.

Egy pszichológus vezetésével önmagunkba nézhettünk, miközben társainkra is figyelniünk kellett. E témához szorosán kapcsolódott a lelkigondozás időszerűsége.

Hozzáértő előadó munkája nyomán betekinttünk a szekták életébe. Az ünnepekhez kapcsolódó néphagyományokon túl a református énekek történetét néztük át. Kirándulásnak számított az Erdőbényei Szeretetotthon meglátogatása, meghallgattuk az egyház diakóniai életformájáról szóló előadást. Kitekinttünk a világ eseményeire is, a hallgatóság kérésére elhangzott előadásból megtudtuk, milyen a keresztyén felelősség egy újabb világért.

1994 a család éve volt. Örömmel vettük annak lehetőségét, hogy ezt a sok oldalról és sokak által megközelített alkalmat saját elgondolásunk szerint járjuk körül, a nyári népfőiskolai programon belül.

Szekciónk szervezési okok miatt a festői környezetű Berekben kapott szállást. A tizenhat hallgató számára kényelmes elhelyezést nyújtó két faház "Szeretefalva" településsé változott. Itt valóban családias környezetben éltünk - sajnálatos módon egy hétre szűkült - napjainkat. Az előadásokat is itt, a természet által nyújtott csodálatos környezetben hallgattuk. Létszámunk az előző évekhez képest nem sokkal, de gyarapodott. A régiek barátként köszöntötték egymást, az újak baráttá váltak. Már-már gyakorlattá vált, hogy a kezdő előadást Szathmáry Sándor kutatóprofesszor tartja. Így volt ez most is. Az ő feldolgozásában került elénk csaknem teljességében kibontva az első téma: a Biblia üzenete a családban folyó keresztyén erkölcsi nevelésről. Maratoni, egy egész délutánt igénylő pszichológiai gyakorlatot tartottunk "kapcsolatteremtés a családban" címmel. Lendületes, magávalragadó és talán az egész hetet és témakört meghatározó előadása volt Fenyő Ervinnek a Családképek az irodalomban című beszámoló. Az előadáson a városból több óvónő is részt vett. Értékeket kereső emberek lévén érdekelt bennünket az is, hogy mik a keresztyén értékek a családban. Erre vonatkozóan öszövetési megközelítésben megismerhettük a Biblia üzenetét a gyerekekről. Egy gyakorló lelkipásztor, aki évtizedek óta nagyon komolyan részt vesz az ifjúság nevelésében, ifjúsági mozgalmak szervezésében, hittankönyvek szerkesztésében, gazdag tapasztalattal tárta elénk mondanivalóját, hogy a vallásosságnak hitté kell fejlődnie (Isten a gyermekek életében). Dobrik István művészettörténész csodálatos képzőművészeti alkotásokkal szemléltette tartalmas előadását, amelynek címe ez volt: Családábrázolás a képzőművészetben. Végül Szabó Dániel mutatott rá, mi lehet a szerepe a családnak és a környezetnek a vallásos beállítódás kialakulásában. Avagy: vallásellenes környezetben lehet-e vallásosnak lenni?

Nyolc nap rövid idő, de igyekeztünk úgy kihasználni, hogy ismeretekben gazdagodjunk, hitünkben erősödjünk. Még a szünyogok sem - akik már az első naptól "önkéntes véradónak" tekintettek bennünket - tudtak véget vetni a vitáknak, beszélgetéseknek, tábortűz mellett való énekléseknek. A szellemieken túl testiekben is gyarapodtunk, mert a jó nyúlparikás, halászlé (jó nagy bográcsban) ehhez hozzásegített. A

kurzus végén alig tudtunk megválni Szeretettelva bensőséges, sok-sok jót nyújtó áldásaitól.

1995. Tervünk mindannyiánk őszinte sajnálatára nem valósulhatott meg, több hónapos betegségem miatt. Csodálatos, az emberrel egyidős témával kívántunk foglalkozni: az imádsággal. Kidolgoztunk mindent, megvoltak az előadók, de a fentiek miatt a program elmaradt. Reménységgel voltunk, hogy 1996-ban, a millicentenárium évében és jegyében foglalkozhatunk majd elmaradt dolgainkkal.

Köszönet mindezeknek megvalósításáért Istennek, a Népfőiskola vezetőségének, munkatársaimnak; elsősorban Vinnainé Vékony Mártának, aki mindenben és mindenkor a helyzet magaslatán állott. Köszönet az általános animátornak, aki gondoskodott szükségleteinkről. Isten áldása legyen a Népfőiskola minden szekciójának a munkáján a továbbiakban is.

Balácsi Zoltán

A határon túli magyarok szekciója

A rendszerváltás időszakában bekövetkezett értelmiségi reményhullámokon természetéből eredően felbukkantak a magyarságtudat és a hozzá kapcsolódó összmagyarságtudat felelős kérdései.

Az észak-magyarországi térség először Kassán, majd a Borsod megyei Mályiban deklarálta, hogy a régiók és a fejlesztési támogatások Európájába a szlovákiai, a kárpátaljai és az erdélyi magyarsággal együtt szeretne bejelentkezni.

Mivel az akkor még biztatóan sokoldalúra tervezett regionális nép-főiskolai központ koordinációs szerepkörére Sárospatak, mint a legnagyobb hagyományokat vállaló nép-főiskola (Sárospataki Népfőiskolai Egyesület), földrajzi helyzeténél fogva is alkalmasnak látszott, azonnal felvetődött a határon túli magyarokkal kialakított szorosabb együttműködés gondolata. Amikor 1992 elején egy népfőiskolai egyesületi közgyűlésen kifejtettem, hogy minden más megoldásnál hasznosabbnak látnám, ha az Egyesület nyári kurzusaira meghívott határon túli magyar fiatalokkal önállóan is foglalkoznánk, azonnal visszafordították rám a feladatot. Szervezzem meg, hogy az alapvető, szekciók szerint választott programjuk mellett mindazt megkapják a kintről érkezettek, ami számukra külön szükséges az eligazodáshoz. Így született meg az ún. keresztszekció ötlete arra, hogy a tanrendszerü keretekben működő szekciók mellett fennmaradó időtöredékek alatt, akár éjszakába nyúlva, igyekezzen megerősíteni (tudásban és érzelmileg) az új benyomásoktól és a rájuk zúdult ismeretektől, esetleg a másságuk megérzésétől megbolydult határon túliakat.

A visszatekintő fogalmazás értékelő mozzanatából talán érzik, mennyire szükséges volt, hogy a nagyrészt ismeretlen és bizonytalan programra érkezők (a külhoni táborozás sokszálú történetével nem kívánok foglalkozni) egymás szorosabb közelségében kvázi közösséget alkossanak, mégpedig a megérkezés pillanatától kezdve.

1992-ben 14-en, 1993-ban 17-en érkeztek főleg a Csemadok, az RMDSZ és a közvetlen személyes népfőiskolai kapcsolatteremtés révén elért felvidéki-erdélyi régiókból. Az első évben Királyhelmeccről és környékéről származott a felvidékiek zöme, mivel éppen akkoriban alakultak a határ túloldalán saját népfőiskolai, oktatási-kulturális kezdeményezéseik - így részben a tapasztalatcsere vonzotta a református Patakhoz amúgy is szorosan kötődöket.

A romániai magyarság két körzetből küldött diákokat és már önálló pályán lévő fiatalokat: Szatmárnémeti környékéről és a Székelyföldről. 1992-ben sajátos hangulatot adott a társaságnak, hogy a szatmárnémeti amatőr szintársulat meghatározó női egyéniségei együtt jöttek a tanfolyamra (egyikük a következő évben visszatért).

Az erdélyiek kulturális igényessége, kérdező és kezdeményező magatartása (nyitottsága) általában élesztőként hatott - ez a résztvevők képzettségétől függetlenül mindkét esztendőre jellemző volt.

1993-ban egyenletesebb megoszlásban, leginkább főiskolás (egyetemista, teológus) korú hallgatókat küldtek a határon túli partnerek. Közép-Szlovákia képviselője a jó kassai kapcsolatról beszélt, a hagyományos erdélyi protestáns érdeklődés szinte biztosította az ún. református szekció létszámát.

Hiába vártuk azonban (mindkét megnevezett évben) a leginkább segítségre szoruló s közeli kárpátaljai meghívottakat. Távolmaradásuk, úgy hiszem, önmagáért (s helyzetükről) beszélt.

1992-ben Sárospatakra érkezésük időpontjában kezdődött a határon túliak igazi számbavétele, noha egy-két esetben eljutott címzettjéhez a programbejelentőkhöz csatolt néhány sorom. 1993-ban az Egyesület döntésére már az általános kurzus kezdés előtt négy nappal megjöttek a határon túliak, hogy "bemelegítő" programokkal, ismerkedés közben érzelmileg feltöltődve, esetleg a hazai valóságba belekóstolva kapcsolódhassanak azután a többiekhez. No és hogy némi önálló mozgástérhez jutva kevésbé zavarja a keresztszekció a lazítani is vágyó itthoniakat.

Mindkét évben alapelveként kezeltem, s ezt az 1992-es beköszönőben meg is fogalmaztam, hogy közös "Tóranak" az anyanyelvi kultúrát, tehát mindenekelőtt az irodalmi-történelmi ismereteket tartom, a magyar-magyar kapcsolatokban. Ez a határon túli, főleg akkori iskoláztatási lehetőségek és a helyi kulturális szokások ismeretében talán természetes kiindulópont.

1992-ben saját magyartanári invenciómra, a lakásomon és a kollégiumban folytatott beszélgetésekre, szűk körű előadásokra építettem - ez volt a leghitelesebb (és a legolcsóbb) megoldás. Szinte megrendelésre jött ehhez, hogy azon a nyáron árusították a helybeli könyvesbolt teljes készletét, és 10 %-os áron hatalmas könyvértékhez juthattunk. A népfőiskolai kurzus alatt használt és végül szétesztott készlet el nem mondható örömet szerzett a betűre, újra éhes hallgatótársaknak.

A Szatmárnémetibe visszaindulók pl. kihívó mennyiségű felvilágosító társadalmi olvasmányt vittek át Romániába. A könyv, a könyvtár szükségességét igazolta számomra, hogy a következő évi kurzus hallgatói egy név nélküli kérdőívben hiányolták kimaradását, háttérbe szorulását. A két hetes, feszített ütemezésű programban természetesen nem csupán az igazi közös nyelvűség megteremtésére szolgált, hogy a XX. sz. hazai költőinek a szavaival és "kultúrsetákkal" oldottam, lazítottam a szellemi terhelésen. Főként a történelmi és a társadalomtudományi szekcióban riasztotta meg a gyanútlanokat a rájuk zúdított információhalmaz. Mi akkor már a "töprengő" demokrácia állapotában voltunk, az átmenet nehézségeiről beszéltünk. Ehhez a leginkább Trianon előtti időkig tájékozott határon túliaknak kevés ismeretük volt. Ráadásul ők példát keresni jöttek, és megzavarta őket a magyarországi valóság politikai-gazdasági állása. Értelmezni és magyarázni, tovább beszélni kellett mindent, vitatkozni, vagy vitára serkenteni. Jól éreztük, hogy határon innen és túl jó néhány nemzedék alapos tudatzavarral sétál át egy újfajta értékzavarba. Feltűnő és tanulságos volt még, hogy a Trianon után eltelt évtizedek alatt az utódállamok magyar kisebbségének a körében lényegesen kevesebbet módosult a hagyományos, nemzeti érzelmeket kifejező retorika. Ez a különbség néha kisebbfajta kétnyelvűséget okozott az azonos évfjártú hazaiakhoz képest. Mi tagadás, a tudatos magyarság morális fölénye a kintiekről messziről sugárzott. A Mécsvilág számaiban e kérdésről, ill. a népfőiskolai gondolat s az intézmény hazaplántálásáról minden kényszer nélkül, többször is írtak a "plusz egy szekció" tagjai. Megfontolásaik társadalmi helyzetétől függetlenül lényegesen érettebbek voltak, mint a jórészt önművelésükön fáradozó hazaiaké. Valamilyen közösség képviselőiben érkeztek, tehát valamit haza akartak vinni. Többre magunk sem gondoltunk annak idején, mint útravaló adására, olyasmire, amit a helyi, otthoni munka megerősítésére, kezdéséhez vagy felfrissítéséhez elegendő. Speciális közvetítő feladatunkra menet közben ébredtem rá: jó-jó a sok szemnyitogatás, de legfontosabb, hogy a hasonló sorban élők adjanak egymásnak ötleteket és példákat, a szlovákiai az erdélyinek, a határ menti a távolabb élőknek.

Kell, nélkülözhetetlen ehhez persze a műveltség, a magyarságismeret - ezt a nyitó Mécsvilágban ki is emeltem, mert csak az identitás-zavartól mentes polgár képes gazdasági-politikai pozíciókban leírható szabadsággal elfoglalni a helyét a többségi társadalomban.

Az 1993-as keresztszekciót az előző évből leszűrt tapasztalatok alapján alakítottuk ki. Kompromisszumos megoldásként július 1-4-ig önálló programot szervezhettem, külön keretből. Ennek az időnek a már leírtakon túl az volt a célja, hogy tudatosítsa a saját hazai, szűkebb kultúrát, múltat és ezzel is segítse a kulturális önszerveződés gazdasági hátterének az elemzését, átlátását. Hála a segítőkész közreműködőknek - a "műsor" testreszabott volt: Gál Sándor író Kassáról, Réti Árpád egykori sepsiszentgyörgyi színész hiteles vallomása, Balogh András színművész Petőfije és Hontalanul c. verses matinéja és a mindezt egy más szférában láttató Koncz Gábor előadása a kulturális innovációról.

Közben természetesen hiteles pataki személyiségek kalauzolásával ismerkedtünk a befogadó város nevezetességeivel, múltjával.

Ez az indítás olyan erős összetartozás-tudatot szült a csoportban, hogy változó kapcsolódásban mindvégig együttmaradtunk a szabadidőben. Ahogy 1992-ben a határon túliak énekeltek a legtöbbit, úgy a következő évben is. A kurzus végén írt névtelen véleményekből kiderült, hogy a közös palacsintasütés, a táncház, a külön kirándulás nem hagyható ki e szűkebb csoport szorosabb összetartozásának okai közül. Szinte jelképesnek tartották, hogy éppen e társaságból valók tévedtek el a közös túrán egy beszélgetésbe túlságosan is belefeledkezve. Elgondolkoztatónak tartottam, hogy bizonyos hazai tendencia ellenére s ellenében a határon túli magyar fiatalok többségének határozottan igénye lett volna szabadidős (de közös) folklórprogramokra, legyen az néprajzi előadás vagy táncház és éneklés. Sokkal több játékosság és sport fért volna az időbe - írták le utólag, talán jogosan. Ugyanakkor kiderült, hogy igazán nyitott lélekkel, nagy teherbírással és lelkesedéssel leginkább a határon túliak bírták az előadássorozatot. Kicsit komolyabbak, kicsit fegyelmezettebbek voltak, különösen érvényes volt mindez a református csoportra, amely természeténél fogva segítette bizonyos össz-magyarságtudat erősödését közöttünk.

Baranyai Katalin

(A közelmúlt)

1994 nyarán új formában szerveztük meg a szekciót. A korábbi évekkel ellentétben a résztvevők nem csupán a fennmaradó idejüket töltötték együtt. A határon túli magyarok csoportja önállósult, saját programmal és külön e kurzusra jelentkezett fiatalokkal kezdte meg munkáját. A szekció élén is változás történt, Baranyai Katalin helyett - aki más elfoglaltsága miatt nem lehetett jelen - jómagam, mint az egyesület külügyi titkára vállaltam a szervezést, Bordás István egyesületi titkárral egyetemben.

A hat (megérkezéssel-elutazással együtt nyolc) nap "órarendjét" igyekeztünk változatosan beosztani. Ehhez legcélszerűbbnek az egyes programtípusokból kialakított blokkok látszóttak.

Az elméleti blokk előadásokat tartalmazott. Meghallgattuk a reformkortól Trianonig, valamint az 1920-tól napjainkig terjedő időszakok hazai és kelet-európai nemzetiségpolitikai viszonyait Szolnoki Tibor és Barta Róbert jóvoltából. Takács Ádám a nacionalizmus fogalmát elemezte.

Szintén elméleti jelleggel, de beszélgetős formában jártuk körbe a kultúra és a nyelv szerepét a magyarság nemzetté válásában, illetve a népi hagyományok és a nemzeti identitás kapcsolatát. Az előbbi témában Högye István, az utóbbiban Szabó Irén volt segítségünkre.

Kifejezetten a gyakorlati tapasztalatcserét szolgálták a kerekasztal-beszélgetések. "A zempléni régiótól a Kárpátok-Eurorégióig" című eszmeccserén hat szakértő véleményét hallgattuk meg. Zalatnay Istvánnal, a Határon Túli Magyarok Hivatala elnökhelyettesével aktuális napi kérdésekről, Nagy György újságíróval a magyar rádiózás határon túli kapcsolatairól beszélgettünk.

Nem maradhatott ki a programból a pataki városnézés sem, sőt egy teljes napot eltöltöttünk Sátoraljujhelyen, ahol a Zempléni Levéltár, a Zempléni Múzeum, illetve a széphalmi Kazinczy Emlékcsarnok megtekintése nyújtott maradandó élményt.

1994-ben 20 hallgatónk volt, akik közül heten a Felvidéket, hárman a Kárpátalját, hatan a Partiumot (Szatmár megyét), négyen Erdélyt képviselték. Kuriózumszámba ment a két lemergi (Ivovi) magyar résztvevő.

A határon túliak csoportja - jóllehet csupán egy hét állt rendelkezésre - igazi baráti társasággá formálódott. Tápot adtak mindehhez a közös beszélgetések, az éjszakába nyúlóan együtt töltött órák.

Tenniakarásuk a népfőiskolai kurzus záróestjére összeállított műsorban csúcsondott ki, amelynek hangvételében ott bujkált a népfőiskolán kívüli valóság. A műsor rendezése Szolnoki Tibor érdeme. Elhangzottak szavaltatok, énekek, sőt a vállalkozó kedvűek néptáncot is előadtak. Ettől kezdve vált hagyománnyá, hogy a határon túli magyarok szekciója önálló esttel köszönti a népfőiskola többi résztvevőit. S hogy hallgatóinkat mennyire megihlették a Patakon töltött napok, bizonyítja a Mécsvilág c. lapunk 1994. júliusi egyetlen száma, amelynek túlnyomó többségét a határon túliak írásai, cikkei alkották.

1995 nyarán - okulva a szűkre szabott időkeretek tapasztalataiból - a szekció programját megérkezéssel és elutazással együtt tíznaposra bővítettük. Miután a tavalyi tematika az idén is megfelelőnek ígérkezett, azon csupán egy új blokk beiktatásával változtattunk: mindhárom környező ország magyarságának életéről terveztünk előadásokat. Szlovákiáról Máté László, Romániáról Csirák Csaba és Dáné Tibor Kálmán, Ukrajnáról Fodor István tartott rendkívül érdekfeszítő, az összehasonlításra, a vitára lehetőséget adó referátumokat. Ezáltal valóban teljessé vált a kép, hiszen nemcsak egyoldalúan adtunk hallgatóinknak, hanem róluk és velük beszélgettünk mindazon dolgokról, amelyek a hétköznapok szintjétől a nagypolitikáig foglalkoztatták őket.

Az 1995-ben Sárospatakra érkezett 14 határon túli hallgató közül hatan Romániából, négyen-négyen a Felvidékről és Kárpátaljáról jöttek. A hosszabb nyári kurzus lehetőséget adott kirándulásokra, spontán szabadidős programokra is. Nem maradt el a záróműsor sem, amely most - a közreműködők hangulatát tükrözve - vidám, szórakoztató jelleget öltött. A tíz nap alatt új barátságok, szerelmek szövődtek, s a tapasztalatok, emlékek immár otthon élnek tovább.

Az 1996. júliusi nyári kurzus egészen sajátos helyzetben zajlott le. A nagyszabású nyitóünnepség után - amelyen a Népfőiskola megalapításának 60., újraindulásának 10. évfordulóját is köszöntöttük - a határon túliakkal magunkra maradtunk, mert szervezési okok miatt más szekció nem indult. A csoport 13 résztvevőből állt (Erdély: 5, Felvidék: 4, Kárpátalja: 4 hallgató). Kilencnapos pataki tartózkodásukat a már bevált programszerkesztési elv alkalmazása tette változatossá. Ezen a nyáron Eötvös József, Trefort Ágoston, illetve Klebelsberg Kunó művelődéspolitikájával foglalkoztunk, Miru György és Barta Róbert előadói segítségével. A hagyományos sátorlajújhelyi és széphalmi kiránduláson Fehér József beszélt a zempléni régió kultúrtörténeti jelentőségéről.

Vendégül láttuk a Művelődési és Köznevelési Minisztérium Határon Túli Magyarok Főosztálya és a Határon Túli Magyarok Hivatala vezető munkatársai, akikkel a hazai továbbtanulási lehetőségekről, valamint a magyar-magyar kapcsolatokról beszélgettünk. A környező országok magyarságának életéről szóló előadásokat Kőszeghy Elemér (Ukrajna), Máté László (Szlovákia) és Nagy Endre (Románia) tartották meg. Első ízben rendeztünk honismereti vetélkedőt, nagy sikerrel. Megjelent a Mécsvilág is, értelemszerűen csak a határon túli hallgatók cikkeivel, vallomásaival.

A korábbiakhoz képest több szabadidőt biztosítottunk, szinte naponta sor került strandolásra, hegymászásra, sétákra. A szekció közösséggé kovácsolódott. Ebben jelentős szerepet vállalt Nagy György, aki animátorként segítette a hallgatókat. A program kitűnő záróműsorral ért véget, amellyel - más szekciók hiányában - magunkat szórakoztattuk.

1997 nyarán hét nap állt a rendelkezésünkre, hogy - Nagy Györggyel együtt - a határon túli hallgatók számára programokat kínáljunk. Előadóink között üdvözölhettük Bod Péter Ákos ex-ipari minisztert, Fehér József múzeumigazgatót, Jeszenszky Géza ex-külgügyminisztert, és Tukacs Bélát, a Sárospataki Református Kollégium Alapítvány elnökét. Vendégünk volt Plank Zoltán pozsonyi és Soltész Levente bukaresti követségi titkár, akik a magyar-magyar kapcsolatok diplomáciai szempontjait elemezték. Az erdélyi magyarság életéről Dáné Tibor Kálmán országos népfőiskolai titkár, a felvidékiről Kolár Péter országos Csemadok-elnök, a kárpátaljaiakról Balla D. Károly költő beszélt. Jól sikerültek hagyományos rendezvényeink, a honismereti vetélkedő, a széphalmi kirándulás, a záróműsor. A 15 fős csoport (Erdély: 7, Felvidék: 4, Kárpátalja: 4 hallgató) a tavalyi évtől eltérően nem maradt magára, hiszen az újonnan szervezett informatika szekció tagjai a közös szabadidős programokon jelen voltak. A Mécsvilág is a két szekció hallgatóinak munkáját dicsérte.

Nem lenne teljes a kép, ha elfeledkeznénk a magyar kormány támogatásáról. Az Illyés Alapítvány jóvoltából 1992 óta egyetlen határon túli hallgatónak sem kellett részvételi díjat fizetnie. A Sárospataki Népfőiskola folytatni kívánja ezirányú tevékenységét, mert tudatában van ama felelősségének, melyet a múlt hagyományai és a jelenkor követelményei rónak reá.

Bolvári-Takács Gábor

Az informatikai tanfolyamok

A 90-es évek elején robbanásszerűen indult meg Magyarországon az informatika fejlődése. Néhány év alatt a korábban manuálisan dolgozó adminisztrációt mindenütt felváltotta az informatika eszközeivel történő adatfeldolgozás és -továbbítás.

Erre a jelenségre azonban a társadalom nagy része nem volt felkészülve. Szintén erre az időre tehető az, amikor egyáltalán elkezdtek oktatni az informatikai alapismereteket a középiskolákban. Hatalmas felnőtt népesség nem rendelkezett azokkal az alapismeretekkel, amely a számítástechnika használatához szükséges lett volna.

Szintén ez az idő az, amikor rohamléptekben indult meg Magyarországon a munkanélküliség kialakulása, és azt tapasztalhattuk, hogy a munkába állás vagy a munkahely megtartása attól is függ, rendelkezik-e a munkavállaló informatikai ismeretekkel.

1992-93-ban nagy számban jelentek meg a felnőttképzési piacon azok a cégek, amelyek informatika oktatását vállalták. Ugyanakkor a munkaügyi központok is elkezdtek támogatni az informatikai képzéseket. Képződött azonban egy olyan hiány is ebben a körben, amely azokat a felnőtteket sújtotta leginkább, akik nem rendelkeztek elegendő anyagi erővel a viszonylag drága informatikai tanfolyamok megfizetéséhez és a munkaügyi központ támogatására sem voltak jogosultak.

E hiátus kitöltésére vállalkozott Sárospatakon Egyesületünk. 1993-ban indult el a Német Népfőiskolai Szövetségnek az a programja, amely – a Magyar Népfőiskolai Társaság közreműködésével – népfőiskolákat szerelt fel korszerű informatikai oktatóbázisokkal, illetve igyekezett gondoskodni az oktatóbázisok szakmai programjainak kialakításáról.

E projekt keretei között Egyesületünk 1994-ben egy 6+1 gépes, akkor korszerűnek mondható informatikai oktatóbázist nyert el.

A letelepített és jó minőségű oktatóterem munkájának beindítása tehát nem technikai kérdés volt a továbbiakban, hanem szakmai probléma.

Az ősz folyamán munkába állított oktatóbázis tanfolyamainak elindításához a Comenius Tanítóképző Főiskola szakmai csoportja, nevezetesen Stókáné Palkó Mária és Stóka György adott segítséget.

1994 tavaszától beindítottuk azokat az általában 40, 80 vagy 120 órás alapozó képzéseinket, amelynek célja elsősorban a számítógép

használatának alapszintű elsajátíttatása volt a jelentkezőkkel. Hallgatókban nem is volt hiány, hiszen Egyesületünk céljainak megfelelően messze a piaci ár alatt tudtuk kínálni tanfolyamainkat. Ezt a képzési formát mindaddig folytattuk, amíg erre igény mutatkozott, így a legutolsó ismeretbővítő csoportunkat 1998-ban szerveztük. Kimutatásaink szerint ezeken a rövid tanfolyamokon több mint 400 embert képeztünk ki Sárospatakon és környékén. Az itt végzett hallgatók tanúsítványt kaptak, és gyakran előfordult, hogy a későbbiek során szakmását képzésen is találkoztunk velük.

1995-96 fordulóján jól látható volt azonban, hogy nem lesz elegendő a továbblépéshez az ismeretbővítő, alapozó képzések sora. El kellett indítani az Országos Képzési Jegyzékben szereplő számítástechnikai szakmák oktatását. Az első ilyen csoportunk 1996 elején indult el, és az első vizsgát júliusban bonyolítottuk le. Ez a csoport még önköltséges módon szerveződött.

Már ekkor felvetődött, hogy hozzá kellene férni a Megyei Munkaügyi Központ erre a célra fenntartott átképzési támogatásaihoz. Az ilyen jellegű képzéseket a miskolci székhelyű ERÁK végezte Sárospatakon. Többszöri tárgyalási forduló után megnyertük a helyi Munkaügyi Központ támogatását. 1997-ben indult az első olyan csoportunk, amely OKJ-s képesítést adó munkanélküliek számára szervezett tanfolyamon vett részt, és ennek forrását a Megyei Munkaügyi Központ biztosította.

E forráshoz való hozzáférés egyik fontos szakmai alapfeltétele volt az, hogy a szakképzési törvény értelmében regisztráltatnunk kellett magunkat az OKJ-s szakmai képzések megyei nyilvántartásába. Az elvégzett előkészítő munka és a szakértői vélemények alapján a Megyei Munkaügyi Központ 1998. februárjában nyilvántartásba vett bennünket, mint olyan képző intézményt, amely 5 informatikai szakma képzésére jogosult alap-, közép- és felsőfokú szinten.

E fejlődéssel párhuzamosan jelentős szakmai együttműködés alakult ki a Magyar Népfőiskolai Társaság által létrehozott Számítástechnikai Munkabizottsággal, amely 1996-tól kezdődően folyamatosan szervezett szakmai továbbképzéseket, részt vett kiállításokon és konferenciákon. E szervezet tevékenysége az ezredfordulóra némileg elhalványult.

Az utóbbi években informatikai oktatásunknak két fő csomópontja alakult ki, amelyek azonban súlyukban nem egyenrangúak.

Továbbra is folyamatosan végezzük a Megyei Munkaügyi Központ megbízásából az informatikai átképző munkát. Két szakmában vannak tanfolyamaink alapfokon és középfokon. Általában egy évben három 20-22 fős csoportot tudunk OKJ-s vizsgáig eljuttatni. Ezen tanfolyamainkon a kezdetektől máig közel 250 hallgató szerzett szakmai képesítést.

Továbbra is vállaljuk azonban – elsősorban megbízás alapján – tanfolyami tematikák összeállítását egyéni igények szerint. Ezzel a lehetőséggel az utóbbi években jó néhány sárospataki vagy környékbeli cég, intézmény élt.

A tanfolyamaink technikai háttere – tekintettel az informatika robanásszerű fejlődésére – folyamatosan változott, fejlődött. Az eredetileg 6+1 gépes 386-os számítógépekre épülő rendszerünk mára egy 11+1 gépes modern, pentium processzorokkal felszerelt számítógépes hálózattá alakult. Az MNT-vel való együttműködés keretei között elértük azt is, hogy korlátlan, bérelt vonalas Internet eléréssel rendelkezünk. Ezen állandó fejlesztési munka oroszlánrészét a tanári csoport vállalta magára azzal, hogy a szükséges alkatrészek beszerzése után maga végezte el a szerelési munkálatokat.

A személyi feltételek is folyamatosan javultak. Az eredetileg 3 fős tanári csoport, akik közül egynek még szakképesítése sem volt, hét főre bővült, akik közül négyen alkotják a szakmai csoport gerincét, mindannyian informatikai vagy számítástechnikai tanári képesítéssel rendelkeznek. A megvalósítandó tanfolyamok jellegétől függően bevonunk azonban “külső” oktatókat is, akik elsősorban speciális részfeladatok oktatására vállalkoznak.

Anyagi tekintetben főleg a 95-99 közötti nehéz gazdálkodási helyzetben jelentett rendkívül nagy segítséget a nyereséges informatikai képzés. De ma is elmondható, hogy Egyesületünk saját bevételeinek jó részét az itt lebonyolított tanfolyamok adják. Ez egyrészt kiegészíti az Egyesület pályázatokból beszerezhető forrásait, másrészt munkalehetőséget biztosít jó néhány egyesületi tagunknak.

Összességében megállapítható, hogy az 1995-ben elindult fejlesztési munka mára egy kiérlelt, mind szakmailag, mind anyagilag sikeres tevékenységgé vált az Egyesület munkájában. Némi szerénytelenséggel megállapíthatjuk, hogy jelenleg Sárospatakon és környékén az egyik legkeresettebb informatikai felnőttképző intézmény Egyesületünk.

Bordás István

A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület szakmai tanfolyamai

Európában ma a népfőiskola központi helyet foglal el a permanens művelődés intézményrendszerén belül. Sz. Tóth János Új népfőiskolai gondolat c. munkájában a holland népfőiskolák helyzetét vizsgáló egyik tanulmányból a következőket idézi: "Az a feladat, hogy a helyi tanfolyamokon keresztül a felnőttkorba lépőknek lehetőséget adjunk személyiségük továbbfejlesztéséhez, hogy ezek keretében megismerhessék az élet és munka értékeit, amelyről a közösségben egyenlő partnerként folytatnak eszmecserét azzal a céllal, hogy kölcsönösen olyan értékeket fedezzenek fel, amelyek egyesítenek és inspirációt adnak a mai társadalmi életben való aktív és alkotó részvételre."

A nagy értékű sárospataki múlt hagyományait adaptálva, ezen európai népfőiskolai gondolattal megegyező módon jelent meg egyesületünk életében az a természetes törekvés, hogy keressük a mai kor kihívásainak megfelelni képes működési területet.

Végül is az egyesület elnöksége által kezdeményezett hosszas műhelymunka, s nem kevés tisztázó beszélgetés eredményeként kristályosodott ki az a koncepció, mely a népfőiskola szűkebb táj hazánkban betöltött szerepét, funkcióját bővíteni törekszik a gyakorlati, szakmai képzés irányába.

Ahogy a háború előtti időszakban a Sárospataki Népfőiskola az akkori társadalom bajait igyekezett orvosolni a "csizmás" diákok mezőgazdasági ismereteinek növelésével, úgy mi a jelen évszázad harmadik nagy társadalmi-gazdasági átalakulása közepette hasonló funkcióval bővítettük egyesületünk tevékenységét. A nyári népfőiskolai táborok mellett megkezdtük a szakmai jellegű önművelés segítségét, különböző tanfolyamok szervezésével.

A szakmai tanfolyamok tartalmi megalapozását jól segítette a Művelődési és Közoktatási Minisztérium PHARE Irodája által felkínált lehetőség, melynek keretében az egyesület bázisán, de szélesebb városi összefogással 1993-ban elkészítettük egy Közép-európai Regionális Oktatási Központ Sárospatakon történő létrehozásának megvalósíthatósági tanulmányát. Ebben, az alapvetően középszintű oktatási intézményekből kikerült tágabb kárpátok-euróregióbeli polgárok post-secondary jellegű, népfőiskolai keretek közötti képzését az alábbi négy

szakirányban javasoltuk megvalósítani:

- korszerű információtechnológiák megismertetése,
- nyelvoktatás,
- gazdasági programok az üzleti élet, pénzügy, marketing és menedzsmentképzés területén,
- humán technológiai (erőforrás-fejlesztő) programok.

A megvalósíthatósági tanulmánnyal párhuzamosan készítette elő a Német Népfőiskolai Társaság - a Magyar Népfőiskolai Társaság (MNT) koordinálásával - az informatikai oktatásunkat megalapozó segélyprogramját, melynek keretében számítástechnikai kabinet kialakítására nyílt lehetőség.

Ugyancsak az MNT közvetítésével indulhatott meg az angol nyelv oktatása azáltal, hogy angol anyanyelvű oktatókat fogadtunk és alkalmaztunk az 1993-94. tanévtől kezdődően.

Az 1993-as év tehát a szakmai képzés szempontjából megalapozó-előkészítő időszak volt Egyesületünk életében, hisz:

a) sikerült kialakítani azt a stratégiai koncepciót, mely szerint népfőiskolánk felvállalja a mai viszonyokhoz igazított szakmai önművelődés segítését, fejlesztését;

b) a megvalósíthatósági tanulmányban - a város oktatási és támogató intézményeivel egyetértésben - meghatároztuk a szakmai képzés irányait, tematikai rendjét, infrastrukturális feltételeit;

c) a Német Népfőiskolai Társaság támogatásával kialakítottuk számítástechnikai kabinetünket;

d) az MNT közvetítésével, anyanyelvi oktatók bevonásával megkezdődhetett az angol nyelvi képzésünk.

A szakmai képzési programok eddigi eredményeit, tapasztalatait, szakirányonként számbavéve, az alábbiakban foglalhatjuk össze.

1. Az informatikai szakirány keretében szervezett számítástechnikai ismeretfejlesztő programokat - igazodva a helyi, kistérségi igényekhez - az alábbi formákban szerveztük:

- számítógép-kezelő képzés,
- pedagógusok informatikai előkészítő képzése, szakképzése (a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolával együttműködve),
- számítástechnikai szoftver ismeretek oktatása munkanélküli átképzés és térítés formában (a Comenius Tanítóképző Főiskolával együttműködve).

Informatikai szakképzésben 1994-ben mintegy 120, 1995-ben 250 felnőtt hallgató vett részt. A bérelt helyiségekben, a Művelődés Házában kialakított számítástechnikai kabinet az általános iskolás gyermekek képzésében is szerepet kapott, ugyanis az Esze Tamás Általános Iskola tanulói használhatták az eszközöket. Egyesületünk a Szinyei-ház felújítása után a kabinetet áttelepítette az állandó népfőiskolai épületbe.

A szakmai program támogatási igényével megkerestük a B-A-Z Megyei Munkaügyi Központot, így 1996-tól tovább tudjuk javítani működésünk feltételeit.

Időközben az informatika helyet kapott a nyári népfőiskolai tanfolyamokon. Terveink között e programhoz kapcsolódóan szerepel az INTERNET hálózati nyilvános állomás kialakítása a Népfőiskola épületében, hogy a város polgárai, diákjai kedvezményes feltételekkel használhassák az információs "autósztrádát", hasonlóan a hagyományos könyvtárakhoz.

2. *A nyelvtanításban* a huszadik század végi tendenciákhoz igazodóan alapvetően az angol nyelv, illetve (a helyi német, szlovák kisebbség igényeit is figyelembe véve) a német és szlovák nyelv oktatását terveztük; kiegészítve az orosz nyelv oktatásával, számítva a kelet-európai turizmus kiszolgálására.

Sárospatak regionális népfőiskolai szövetségbeli szerepét is figyelembe véve, a régió idegenforgalmi lehetőségeiből fakadóan, a mindennapi életben is nagyon fontos a több nyelv ismerete.

Terveinkből eddig az intenzív angol nyelvi kurzusok megvalósítására került sor. A napi két órás, esti rendszerű, trimeszteres képzésre, amely modul rendszerben egymásra épülő kurzusokból áll, eddig mintegy 350 hallgató kérte felvételét.

Az angol anyanyelvű oktatókkal megvalósított oktatási programokat a tanfolyami jellegű (csoportos) nyelvtanítás piaci árainak feléért tudtuk megszervezni, mert elsősorban nem anyagi nyereségre törekedett az egyesület.

Szeretnénk, ha a helyi nyelvtanárok is bekapcsolódnának intenzív nyelvi kurzusainkba, eddig azonban nem tudtuk megtalálni azt az érdekeltségi formát, amely révén folyamatosan vállalkoztak volna a felnőttképzésben való szerepvállalásra.

3. *A gazdasági szakirány* keretében a Sárospataki Református Kollégium hajdani beiskolázási területét is magába foglaló ún. Kárpátok-Eurorégió sajátosságaiból - ti., hogy három hármashatárt is magába

foglal a régió - kiindulva elsősorban a nemzetközi üzleti, marketing, külkereskedelmi, vámügyi, pénzügyi képzés, továbbá a határon túli magyar kisebbségek gazdasági-vállalkozási ismereteit fejlesztő programok indítását terveztük.

Mindebből egy öthónapos iskolarendszerű átképző kurzust valósítottunk meg az 1994/95. tanévben. Az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak pénzügyi ügyintézői feladataira felkészítő tanfolyamunkat 28 sárospataki és környékbeli munkanélküli polgár végezte el.

A tanfolyam több szempontból is komoly kihívást és bizonyítási lehetőséget kínált népfőiskolánk számára:

- megismerhettük és teljesíthettük egy folyamatos, iskolarendszerű képzés szervezési követelményeit;
- a hallgatók számára - külső előadók bevonásával - biztosítani tudtuk a szakmai követelményeknek való megfeleléshez a felkészülést;
- első ízben zártuk a képzési programot a szakképzési törvényben, illetve az Országos Képzési Jegyzékben előírt záróvizsgával, s tudtuk államilag elismert szakképesítést tanúsító bizonyítványt kibocsátani.

A gazdasági szakképzés terveiben szerepel a Zempléni Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Kárpátok Határmenti Gazdaságfejlesztési Szövetség projektjéhez való kapcsolódás. A Szövetség a szlovák, ukrán, magyar hármashatár kb. 50 kilométeres körzetében a határmenti gazdasági együttműködés fejlesztését végzi, s ennek keretében a fentebb említett oktatási feladatokhoz is gyűjt külső forrásokat, ad ki megbízásokat. A KHGSZ égisze alatt lehetőség látszik az 1994. évi választások után elakadt Közép-Európai Oktatási Központ programjának továbbfolytatására is, ugyanis egy hasonló fejlesztési elem az Alapítvány tervei között is szerepel.

Úgy ítéltethető meg, hogy a Sárospataki Népfőiskola akkor tudja kiteljesíteni szakmai képzési stratégiáját, ha nemzetközi, hazai, megyei, s térségi vállalkozás- és területfejlesztési, átképzési szervezetekkel fokozottabb együttműködésre törekszik. A népfőiskolai oktatás éppen abban segítheti a társadalmi-gazdasági élet újjászervezését, amire az állami strukturált oktatási intézmények kevésbé alkalmasak: átalakulás miatt versenyhátrányba került, perifériára szorult, leszakadó felnőtt népesség munkakeresési versenyképességének javítása, a vállalkozókészség fejlesztése, új, korszerű kurrens ismeretek közvetítésével.

A Sárospataki Népfőiskola úgy tölti be jelenkori hivatását, ha a nemes elődök társadalomformáló munkáját mai viszonyokhoz igazítva és továbbgondolva segíti Sárospatak és a szűkebb tájhaza gazdasági ellehetetlenülésbe sodródott népességének önkéntes újjáéledését.

Dankó László

A népfőiskola külföldi kapcsolatai a kilencvenes évek végéig

Napjainkban a nemzetközi kulturális kapcsolatok jelentősége nyilvánvaló. Különösen igaz ez a népfőiskolák vonatkozásában, hiszen kevés olyan intézménytípus van, amelynek Európa-szerte - a skandináv térség kivételével - ennyire eltérő tartalmi ismérvei lennének. A kontaktus kialakítása e téren nem egyszerűen protokoll, hanem gyakorlati kényszer. Az viszont már kevésbé egyértelmű, hogy vajon országos szinten, avagy regionális jelleggel célszerűbb külkapcsolatokat ápolni?

Aligha vitatható, hogy a Magyar Népfőiskolai Társaság nemzetközi elismertsége, kapcsolatrendszere messze felülmúlja bármely hazai népfőiskoláét. Ez így helyes, feltéve, hogy a tagszervezetek is élvezik a nemzetközi hálózat adta előnyöket. Am az sem kétséges: a Magyar Népfőiskolai Társaságnak nem csupán formális céljai voltak a táji népfőiskolai központok létrehozásával, kialakításuk segítségével. A regionális szerződések elvi és módszertani szempontból közvetítő szerepet tölthetnek be, egyúttal képviselhetik a tájegység arculatát, sajátosságait. S e funkcióhoz egyfajta önálló nemzetközi ügyintézés is hozzátartozik. E felismerésből kiindulva határozott úgy az Egyesület közgyűlése 1992. október 12-én, hogy a tervszerű nemzetközi kapcsolatépítést fontosnak tartja, és az ügyek intézésére "nemzetközi kapcsolatok titkára" (1994 novemberétől "külsügyi titkár") tisztséget hoz létre. E funkcióra engem választottak meg.

De milyen gyakorlati előzményei voltak e döntésnek?

Szervezeti szempontból mindenekelőtt a Regionális Népfőiskolai Szövetség létrehozása. 1992. január 17-18-án Mályiban tanácskozást tartottak az észak-magyarországi népfőiskolák, valamint a felvidéki, kárpátaljai és erdélyi magyar szervezetek képviselői. Az ott összeállított szándéknyilatkozat szellemében 1992. április 25-én Sárospatak központtal megalakult a Regionális Népfőiskolai Szövetség, jogi személyiséggel nem rendelkező szerveződésként.

Az első elnökség tagjai Balázs Károly elnök és Balázs Zoltán (Sárospatak), Balogh Géza (Szatmárnémeti), Bodnár Mónika (Putnok) és Urbáné Tóth Edit (Hidasnémeti) lettek, az irodaigazgató Bordás István. A Szövetség intézményesítette a határon túli magyarokkal ápolttá kapcsolatot, mintapéldát adva a külügyek szervezett intézéséhez.

A másik ösztönző erőt különféle személyes kapcsolatfelvételek jelentették. A Magyar Népfőiskolai Társaság jóvoltából részt vehettem kéthetes svédországi tanulmányúton, az Ölandi Népfőiskolán, 1991 decemberében. Ugyanesak így módon képviselhettem Patakot a "Kulturális együttműködés az új Európában" című, a dániai Aarhusban rendezett szimpóziumon, 1992 szeptemberében.

A fenti személyes találkozási lehetőségek nyomán számos gyümölcsöző együttműködés látszott kialakulni. A legeredményesebb ezek közül egyértelműen az ölandi. 1992 nyara óta 10 svéd hallgatót fogadott a képzőművészeti szekciónk (1992-ben 4 fő, 1993-tól 1995-ig évente 2 fő), s viszonzásként 1992 őszén Balogh István és Csetneki József tanárok, valamint Domahídi Klára és Petró János hallgatók, 1993 őszén Durda Szilvia és Nagy Ildikó hallgatók, 1994 őszén Berei Zoltán és Szekeres Zsuzsa hallgatók, 1996 nyarán pedig ilj. Balogh István és Dienes Csilla hallgatók (valamennyien a képzőművészeti szekció tagjai) vehettek részt svédországi kurzuson. Az Ölandi Népfőiskola vezetői közben többször jártak Magyarországon, az érintkezés folyamatossá vált.

Tartalmasnak ígérkezett az észti kapcsolat. 1993 nyarán az Észti Művészeti Képzési Központ egyik munkatársa vett részt nyári kurzusunkon, tapasztalatszerzés céljából. A látogatás viszonzására már 1993 októberében sor került. Az Európai Öntevékeny Szervezetek Szimpóziuma (ESVA) Tallinnban tartotta 9. konferenciáját, amelyen a Magyar Népfőiskolai Társaság háromtagú delegációval - köztük a SNE külügyi titkárával - képviseltette magát. A konferencián szekció-előadás hangzott el a pataki népfőiskoláról, és e témáról interjút készített az észti rádió is.

Nem sikerült ugyanakkor igazán kétoldalúvá tenni a szlovén partnerséget. 1993 nyarán - a ljubljanai Szlovéniai Felnőttoktatási Központ közvetítésével - szlovén hallgatót fogadtunk a képzőművészeti kurzuson, de viszontlátogatásra nem került sor.

A Magyar Népfőiskolai Társaság jóvoltából az elmúlt évek során számos egyesületi tisztségviselő és tag vett részt külföldi tanulmányúton, tapasztalateseréken, szerte Európában (elsősorban a skandináv térségben). Így Balázsi Zoltán, Bordás István, Dobrik István, Dusicza Erika, Kántor István, Kelemen Judit, Sándor Zsuzsa, Vinnainé Vékony Márta. A Közösségfejlesztők Társasága révén Balázsi Károly szerzett a

népfőiskolai mozgalomban is kamatoztatható nemzetközi tapasztalatokat.

Persze, ahogy egy ilyen szervező munkával jár, volt több elakadt kezdeményezés is (Egyesült Államok, Finnország, Lettország). Ezeket nem érdemes részletezni, legfeljebb egy kivétellel. Sokáig érlelődött, sőt előkészületi stádiumba is eljutott egy svéd-magyar képzőművészeti módszertani konferencia gondolata. Az ötlet kézenfekvőnek látszott, hiszen Ölandon működik Svédország legnagyobb művészeti népfőiskolája, és a sárospataki képzőművészeti szekció is kuriózum Magyarországon. Már pályázati pénz is rendelkezésre állt, amikor szervezési, időpont-egyeztetési és más hasonló okok miatt a terv meghiúsult. Talán nem véglegesen.

Amint az eddig leírtak bizonyítják, Sárospatak neve ma már nem ismeretlen a nemzetközi népfőiskolai mozgalomban. A módszer- és szervezési tapasztalatok hozzásegítenek bennünket ahhoz, hogy tartalmasabbá, gördülékenyebbé, célirányosabbá tehesük programjainkat, olyan stábbal, amely naprakészen tájékozott a világ dolgaiban.

Bolvári-Takács Gábor

A népfőiskola szakmai kapcsolatai – 2001.

Személyes munkakapcsolatok

Az egyesület az ezredfordulón az alábbi személyekkel tart fent folyamatos munka kapcsolatot programjai során:

- Allan Agerbo, tanár
- Balla József, tanár, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének elnökségi tagja
- Balogh Gábor, polgármester, Ipolybalog
- Balogh Pál Zoltán, tanár
- Banka István, tanár
- Bednarik László, tanár
- Csajka Imre, tanár
- Csirák Csaba, gyógyszerész, a Szentgyörgyi Albert Társaság elnöke
- Dáné Tibor Kálmán, tanár, a Romániai Magyar Népfőiskolai Társaság titkára
- Dankó Katalin, régész, a Rákóczi Múzeum igazgatója
- Demblovszky József, tanár
- Diósi László, gyógypedagógus, a Balassagyarmati Elterő Tantervű Általános Iskola igazgatója
- F. Tóth Balázs, etnográfus,
- Fehér József, irodalomtörténész, a Kazinczy Ferenc Múzeum igazgatója
- Fodor Gábor, bv. osztályvezető, a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön Fogvatartási Ügyek Osztályának vezetője
- Földházi László, tanár
- Hajdu Krisztina, pszichológus,
- Halló József, polgármester, Szalka
- Józsa Gábor, tanár
- Kaduk István, nevelőtiszt
- Kálóczy Katalin, tanácsos, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának munkatársa
- Koncz Gábor, közgazdász, a Magyar Kultúra Alapítvány igazgatója

- Ködöböcz József, nyugalmazott főiskolai tanár
- Lars Larsen, a Daily High School tanára
- Lerch Attila, munkaerőpiaci szaktanácsadó
- Matyi László, tanár
- Mihályfi Márta, könyvtáros, az MNT Intézetének igazgatója
- Molnár László, technikus
- Nagy Béla, tanár
- Nagy Sándorné, tanár, az Edelényi Alapítványi Óvoda, Általános Iskola igazgatója
- Nagy Tivadar Ákos, nevelőtiszt
- Nagyné Kiss Mária, szociális munkás, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Népfőiskolai Társaság titkára
- Pató Endréné, tanár, az Erdélyi János Általános Iskola igazgató helyettese
- Pécsvárady Botondné, tanító
- Sikora Attila, tanár
- Soltiné Selymes Zsuzsa, tanár, a Balassagyarmati Petőfi Sándor Általános Iskola igazgatója
- Sz. Tóth János, szociológus, a Magyar Népfőiskolai Társaság ügyvezető elnöke
- Szabó János, tanár
- Szathmáry Béla, bíró, a Sátoraljaújhelyi Városi Bíróság elnöke
- Tamás Edit, történész, a Bodroglózi Művelődési Egyesület titkára
- Tóth Miklós, biológus, a Felső-Tisza Alapítvány titkára
- Varga Katalin, tolmács és fordító
- Viszóczki Tiborné, tanár
- Ward Govaerts, tanár a Karel de Grote Főiskola tanszékvezetője

- Továbbá a nyári népfőiskola állandó külsős tanárai
- A Zempléni Múzsza Állandó Szerzői

A Sárospataki Népfőiskolai Egyesülettel munkakapcsolatban álló szervezetek:

- Alapítványi Óvoda és Általános Iskola, Edelény
- Beszterczey Alapfokú Művészeti Magániskola Sárospataki Tagiskolája
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Munkaügyi Központ Sárospataki Kirendeltsége
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Munkaügyi Központ Sátoraljaújhelyi Kirendeltsége
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Munkaügyi Központ, Miskolc
- Contact Stúdió Kft., Miskolc
- Daily High School, Givé
- Észak-Magyarországi Regionális Átképző Központ, Miskolc
- Heves Megyei Életreform Népfőiskola, Eger
- Ipoly Menti Népfőiskolai Társaság, Balassagyarmat
- Ipolymente Népfőiskolai Társaság, Ipolybalog
- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Népfőiskolai Társaság, Szolnok
- Karel de Grote Főiskola, Antwerpen,
- Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár
- Magyar Népfőiskolai Társaság, Budapest
- Mezőföld Népfőiskolai Társaság, Hantos
- Mikroszol Kft. Sárospatak
- Német Népfőiskolai Szövetség Budapesti Programirodája
- Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Budapest
- Nemzeti Szakképzési Intézet, Budapest
- Nyíregyházi Népfőiskolai Egyesület, Nyíregyháza
- Pataki Diákok Országos Szövetsége
- Romániai Magyar Népfőiskolai Társaság, Kolozsvár
- Szalka és Vidéke Népfőiskolai Társaság, Szalka
- Szentgyörgyi Albert Társaság, Kolozsvár
- Szücsné Dr. Csizsár Magdolna vállalkozó
- Zalai Népfőiskolai Egyesület, Zalaegerszeg

Kutatás-fejlesztés: egy sikeres program tükrében

Egyesületünk a 90-es évek közepe óta folyamatosan és következetesen foglalkozott azzal a gondolattal, hogy olyan átfogó programokat kell alkotni az elmaradott helyzetű kistérségek polgárai számára, amelyek nem csupán egy-egy részprobléma megoldását kínálják, hanem komplexen kíván segíteni az itt élőkön. Jó néhány olyan kezdeményezésünk volt már, amely e cél irányába mutattak, azonban sem szellemi energiáink, sem anyagi lehetőségeink nem tették lehetővé e problémakör sokrétű kezelését.

Ezzel párhuzamosan szervezetünk az MNT-vel együttműködve nemzetközi programok megvalósításában vett részt, amely kellő tapasztalatot nyújtott számunkra egy Európai Unió projekt megpályázásához és megvalósításához.

A nemzetközi tapasztalatok megléte, valamint a térségfejlesztő munkában szerzett korábbi ismereteink együttes hatása tette lehetővé, hogy 1999-ben – a Magyar Népfőiskolai Társaság szakembereinek közreműködésével – pályázatot nyújtsunk be az Európai Bizottsághoz a Socrates-Grundtvig program támogatására.

A sikeresnek bizonyult pályamunka eredményeképpen programunk jelentős euró-támogatásban részesült, és így lehetővé vált egy olyan projekt megvalósítása és végrehajtása, amely Magyarországon 18 települést érint, és amelyben két nemzetközi partner is közreműködik.

Célunk egy tanfolyami tematika kidolgozása és kísérleti megvalósítása volt, amely összefüggéseiben komplexen szemléli a hátrányos helyzetű települések humán-erőforrásfejlesztésének kérdéseit.

E program megvalósításának lényegi eleme volt az a kutatás, amely a tényleges igények felmérését, és a települések jelenlegi állapotának megvizsgálását jelentette.

Az alábbiakban e kutatás két alapdokumentumát adjuk közre, amely elképzeléseink szerint kitűnő példa lehet az ilyen jellegű vidékfejlesztő munka megalapozásához. A kutatási tervet Balázs Károly dolgozta ki. Ezután következett az egyes térségekben folytatott felmérő munka, amit a velünk együttműködő egyesületek munkatársai végeztek. Ennek alapján készült az az összegzés amely alapja lett a későbbi fejlesztő munkának.

Helyi kutatási terv és összegzés

“Az állampolgári minőség javítása marginalizált helyzetű térségekben”

(88246-cp-1-2000-1-hu-Grundtvig-adu)

Szakmai útmutató a helyi kutatásokhoz

I. A kutatás célja:

1. A helyismeret sokoldalú megalapozása

- a település,
- a lakosság és
- a célszemélyek dimenziójában

2. Az oktatási anyagok összeállításának megalapozása, a helyi profil kialakításának előkészítése

- a tartalmi elemek,
- a tananyagok szerkezete, és
- az alkalmazott módszerek tekintetében

3. A helyi fejlesztés

(értsd: állampolgári minőség javítása) sikerének és eredményességének reális bázison nyugvó megalapozása, a későbbi feladatok előkészítése. Értelemszerűen mindez a fentiekből (1, 2) következik.

Világosan kirajzolódó célokat szem előtt tartva végezzük a helyi kutatást az adott lehetőségek (szűkös időkeret, extenzív vizsgálatok lehetőségessége) optimalizálásával. A felmerülő nehézségeket jelentős mértékben kompenzálhatja az alapos helyismerettel rendelkező kutató és a csapatban végzett munka.

II. Kutatási módszerek

1. Dokumentum gyűjtésre,

feldolgozásra, személyes adatközlők tájékoztatására és megfigyelésre alapozott adatgyűjtés.

2. Interjúk felvétel.

3. Reflexiók

(a kutatás folyamatában születő megjegyzések, kommentárok értékelése, tapasztalatok).

III. Munkafázisok(A terepmunka cselekvési sorrendje)

1. A terepszemle, helyi kutatás megszervezése

A terepszemle főként annak a kutatónak fontos, aki először jár a helyszínen. Ám a jól tájékozott vizsgálódó is hasznosan cselekszik, ha első alkalommal úgy érkezik a településre, hogy ezúttal tudatosan figyeli a be- és kivezető utakat, a település szerkezetét, a természeti környezetet, a falu tájba ágyazottságát. Gyakorlott kutató egy kitartó gyakorlása alkalmával képes jó megközelítéssel felmérni a település szociális térképét, annak főbb egységeit az intézményi és magánszférát, az infrastruktúrális ellátottságot. Képet alkot arról, hol laknak módosabbak, hol szegények. Az első impressziókat aztán részletes térképen ellenőrzi és az adattfelvétel során gazdagítja.

Az első - előre egyeztetett - munkamegbeszélésen feltétlenül jelen kell lenni a kutató segítőinek (ha vannak ilyenek, azaz, ha többen vesznek részt az anyaggyűjtésben, interjúzásban), másrészt a helyi előjáróság - számunkra - legfontosabb képviselőinek, aki jó, ha maga a polgármester, de lehet jegyző, esetleg a helyi dokumentumok ismeretében élenjáró önkormányzati képviselő vagy tisztségviselő. Az a fontos, hogy olyan embert találjunk, aki a későbbiek során is, feltehetőleg lelkes partnerünk, hasznos munkatársunk marad. Több mértékadó személyiség is jelen lehet, de 4-5 főnél több résztvevő ebben a körben már nehézséget okozhat.

Ez alkalommal kell ismertetnünk a kutatás célját, időtartamát, vállalt feladatait, várható eredményeit, óvakodva a felesleges illúziókeltéstől. Az együttműködést segítő jóindulat és a közös érdekeltiségre alapozott motiváltság felkeltésén (megerősítésén) túl ekkor kell tájékozódunk a településre vonatkozó (alább részletezendő) fontosabb dokumentumok forrásai, elérhetősége felől. Ugyanesak itt kaphatunk első ízben autentikus információkat az általunk keresett célesoportról és azok reprezentatívnak tekinthető tipikus képviselőiről. Ez különösen fontos, hiszen településenként 6-10 interjú alany kiválasztása látszik szükségesnek ahhoz, hogy megfelelő mélységben ismerhessük meg a helyi társadalmat. Köztük célszerű egy-egy főt a legrangosabb és legel-

esetebb csoportból választani, további 4-8 főt pedig a célesoport - vagyis leendő partnereink - köréből.

2. Dokumentumgyűjtés

Az alábbi információk körét eltérő terjedelemben és mélységben szerezhethetjük be az adott helytől függően. Vázlatos felsorolásunk azt a célt szolgálja, hogy a megjelölt témák legfontosabb adatai ne kerüljék el figyelmünket (azaz valamit mindegyikről tudjuk). A bőségebb anyag jól jöhet a későbbi hasznosítás számára is. Természetesen minden témakörön belül vannak maximum és minimum határok. Törekedjünk az optimumra (a kevesebb olykor több is lehet).

a) Településtörténet

A lehetőségek köre a kész monográfiáktól a honismereti dolgozaton át a szájhagyományokban fennmaradt emlékekig terjedhetnek. Ha helyben semmi sem volna (ami úgyszólván képtelenség) a települési illetékes levéltárban, különböző kiadású megye-könyvekben nézhetünk a téma után. Az utolsó fél évszázad (1945-) legfontosabb változásai mindenképpen rekonstruálhatók, s ez szükséges is.

b) A település jelenlegi állapota (azaz 2000-ben)

- demográfiai helyzet (össznépesség, nemek és kor szerinti megoszlás, születési, halálozási arány, aktív - inaktív arány, népmozgás, bevándorló, elvándorló, a népességváltozás tendenciái)
- foglalkoztatási mutatók (foglalkoztatottak, inaktívak, munkanélküliek, eltartottak, a helyben foglalkoztatottak főbb csoportjai)
- iskolai végzettség összefoglaló adatai, intézményi ellátottság, helyi közösségek (vallási gyülekezetek, egyesületek, civil közösségek, ismertebb formális és informális csoportok)
- ünnepek, jeles napok a helyi kultúra hagyományai (falunap, szüreti mulatság, helyi egyházi ünnepek, búcsú, lakodalom, temetés, illetve semmi)

c) Interjúalanyok kiválasztása

Ahogy fentebb említettük, egy-két, helyzetétől (helyi társadalmi státuszától) megkerülhetetlen személyiségen (pl. polgármester) kívül főként azok köréből válogassuk az interjúalanyokat, akikkel a későbbiek során dolgozni fogunk.

d) Interjú felvétel

Céljaink szempontjából leginkább egy finom, elágazásokat lehetővé tévő struktúrált mélyinterjú lesz a legalkalmasabb. Köztük is az ún. életutas interjút használhatjuk leginkább természetes és életszerű módon. Ennek az a lényege, hogy az irányított beszélgetés fő vonulatát az interjúalany életútjának nyomvonalán építhetjük fel. Az elágazásokat és a mondanivaló belső arányait oly mértékig kezeljük rugalmasan, hogy lehetőség szerint minél több lényeges ismerethez jussunk anélkül, hogy elvesznénk a partikuláris részletekben. A módszer nagy türelmet és tapintatot igényel, haszna azonban a későbbiek folyamán fog megmutatkozni. Egy-egy beszélgetés semmiképpen se tartson tovább 1,5 - 2 óránál.

Három fontos kérdéskört feltétlenül kövessünk végig az alábbi vázlat szellemében:

- Kötődések a faluhoz
- Ösei itt éltek-e nemzedékek óta?
- Egész családja idevalósi-e?
- Ha ő, vagy szülei költöztek be, honnan jöttek ide és miért?
- Ha frissen költözött (jött-ment), mennyire tekinti saját falujának az ittenit?
- Hogyan fogadták be őt a bennszülöttek?
- Családja révén milyen rokonságot tart számon?
- Érintkezési pontok a helyi társadalommal: szomszédság, munka, társas élet, egyebek

E kérdéskörrel indítani célszerűbb, mint az élettörténettel, mivel kevésbé tűnik intimnek, inkább a beszélgetés jelleg dominál. Eközben óhatatlanul felmerül az időrendiség igénye, ekkor kell szisztematikusan követni az eseményeket. Így:

- Egyéni életút
- Származás, szülők eredete, foglalkozása, emlékezete
- Gyerekkor, neveltetés, testvérek, mikrokönyezet
- Az első iskolai évek, kortársi kapcsolatok
- Családalapítás, lakás, házépítés, gyerekek, rokonság
- Munka, megélhetés, jövedelmi források
- Szomszédság, rokonság, kötődés a falu társadalmához
- Jelenlegi helyzet, jövőkép (milyen jövőt szán gyermekeinek?).

Helyi társadalom:

Óvatosan visszatereljük a beszélgetést a kiinduló kérdéskörhöz, most már összefogott válaszokat, értékelést, konkrét elképzeléseket várva, azaz:

- Mi jó és mi rossz ebben a faluban?
- Min változtatna, ha módja lenne rá?
- Hogyan, kikkel, mi módon?
- Lát-e esélyt a közös cselekvésre?
- Személyesen miben vállalna szerepet? stb.

Az interjú során felvett anyagot többféle módon rögzíthetjük (magnetofon, kézi jegyzet, stb.) s erre szükség is van, hiszen a későbbi szövegelemzéshez és kutatási tanulmányok elkészítéséhez nélkülözhetetlenek lesznek.

e) Reflexiók

A helyi kutatást végző munkatársak minden rögzített tényanyagot lássanak el azonnal, illetve később fogalmazott magyarázatokkal, értelmezésekkel, értékelésekkel, kommentárokkal, instrukciókkal (ha kell, használati utasítással). Lehetőleg elkülönített színnel, vagy formátummal, mivel a feldolgozás során ezek jól hasznosíthatóakká válnak. Egy-egy munkaművelet befejezése után ugyan csak szükség van összegző megállapítások megfogalmazására.

A helyi kutatások összegzése

I. A vizsgálati helyszínek

A projekt eredeti célkitűzésének megfelelően a *hátrányos helyzetű térségek települései*, az adott, mai lakónépesség *helyi társadalmi* és azok egyes konkrét személyiségei, különböző aktivitást mutató *állampolgárai* adták vizsgálódásunk tárgyát és célcsoportjait.

Így került a vizsgálódások körébe három olyan magyarországi megye – Nógrád, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg -, amely a gazdasági aktivitás és a társadalmi mobilitás tekintetében a leghátrányosabb régióknak tekinthető. Az elmúlt évtized során az ország nyugati és középső régióihoz viszonyított elmaradása csak növekedett. (Különösen érvényes ez B.-A.-Z. megyére, amely az ipari és infrastrukturális beruházások egyik kitüntetett helyszíne volt az ötvenes

évektől kezdve. A bányászati és nehézipari beruházások tekintetében kisebb részben ugyanez vonatkozik a nógrádi medencére is).

Az egyes kutatási helyszínek kiválasztásánál azonban nem törekedtünk egzakt megyei, illetve regionális *reprezentativitásra*, hiszen befolyásoló tényezők voltak jelenlegi és jövőbeni *munkatársaink* ismeretei, kötődései, az adott helyszínek fogadókészsége és egyéb (közlekedés, helyi infrastruktúra) szempontok. Mégis azt mutatják az eredmények, hogy helyi kutatásaink nyomán meglehetősen *reális és általánosításra lehetőséget adó kép* bontakozik ki az észak-keleti régió egészének szociokulturális arculatáról.

Mindezek mellett tudatában kell lennünk annak is, hogy nem csak az egyes kistájak mutatnak egymástól jelentősen *eltérő sajátosságokat*, hanem az egymás közelében lévő települések, helyi közösségek is. Olyan mikrostrukturális tényezők (is) alakítják ugyanis a helyi viszonyokat – meglévő csoportképződmények, egyes mértékadó személyiségek stb. –, amelyeknek jórészt csak helyben vizsgálhatók a múltbeli motivációi és a jövőbeli tendenciái. E két ellentétesnek látszó, inkább mégis egymást kiegészítő perspektívát, látószöveget kell egyszerre ismerünk és használnunk az elkövetkezőkben.

A kutatás konkrét helyszínei Nógrád megyében Balassagyarmat város, továbbá Érsekivadkert, Dejtár, Huguag és Ipolyvece települései voltak. Itt egy jelentős magyar középváros és pár száz lelkes határszéli falu a két pólus, ami között elég jó keresztmetszetet kaptunk e kis megye jelenkori állapotára vonatkozólag. Nem véletlen, hogy a megyeszékhelyhez, a Dunakanyarhoz és a fővároshoz való közelségük kevésbé hátrányos gazdasági helyzetben és viszonylag elfogadható infrastrukturális ellátottságban tartotta meg őket.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyének csak a zempléni térségéből válogattunk kutatási helyszíneket. A hat falu így is három, egymás szomszédságában lévő kis tájegységet reprezentál. Az Alföld legészakibb pereméhez tartozó Bodrogközben Pácint és Alsóbereckit vizsgáltuk. A Hegyköz falvai közül Mikóházáról és Pálházáról, Tokaj-Hegyalja települései közül pedig Bodrogkeresztúrról és Tolesvárol gyűjtöttünk anyagot.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye különösen hátrányos helyzetű térségeiből a Bodrogzughoz legközelebb eső, Tisza-parti települést, Balsát, a Nyíregyházától 15 km-re, a Nyírség és Rétköz határán fekvő Kemescét, a tucatnyi kistelepülés közigazgatási középpontjában álló

Nyírteleket és a határmenti, Sárpatok és Túr vizeinek találkozásánál fevő, hajdani város települést: Rozsályt illetve Tiszalkát választottuk kutató és fejlesztő munkánk helyszíneiként.

II. Adatforrások, adatgyűjtés

A fenti helyszíneken három csoport összehangolt munkája segítségével történt az adatgyűjtés és a részleges elemzés. A *dokumentumgyűjtés* magában foglalta egy vázlatos *településtörténet* összeállítását, amely a legrégebb feljegyzésektől a jelenkori állapotokig tekinti át a legfontosabb helyismereti tudnivalókat. Az utolsó félszázad történései kaptak nagyobb részletességet, ezen belül is főként a rendszerváltozás óta eltelt utolsó szakasz. A változások iránya, látható tendenciák meg-rajzolása volt a fő szempont.

A települések jelenlegi állapotának leírása főként a *demográfiai, népmozgalmi és a foglalkoztatottsági* mutatókat részletezi. De valamilyen szinten összegzésre kerültek az iskolai végzettségre, az intézményi ellátottságra, a vallási és profán közösségekre vonatkozó főbb adatok is. Külön felsorolásra kerültek a helyi ünnepek, jeles napok, kulturális események is.

Az adatokhoz való hozzáférhetőség természetesen településenként, tájanként eltérő változatokat és eredményeket mutat. A helyi ismereteket összegző "tudáskönyv" azonban később még úgyis válogatásra, csoportosításra, kiegészítésre fogja készíteni az egyes teameket. Munkánk jelen szakaszában mintegy háttéranyagként kap szerepet a kvantitatív és kvalitatív adatgyűjtés, hiszen a leginkább hasznosítható információszerzést az *interjúk felvételektől* reméltük.

Az *interjúalanyok* kiválasztásában kettős célt tartottunk szem előtt. Egyrészt olyan *mértékadó személyiségekre* volt szükségünk, akik alaposan és sokoldalúan (mondhatjuk történelmi-társadalmi okokból kifolyólag) ismerik lakóhelyüket és a helyi társadalmat, tehát autentikus információkkal rendelkeznek, másrészt azok köréből kellett válogatnunk, akik *célcsoportjai* lehetnek későbbi fejlesztő munkánknak.

Az első csoportba tartozók köre viszonylag pontosan és többé-kevésbé objektívan behatárolható, így azokat jó érzékkel meg is találták munkatársaink. Ami azonban a célcsoportok kiválasztásának, "megtalálásának" módját és technikáját illeti, ebben meglehetősen nagy heterogenitást tanúsítottunk. Hogy ez miben nyilvánult meg, majd a későbbiek során – a következtetések megfogalmazásának keretében – részletezzük. E helyt csak azt kell tudomásul vennünk, hogy – eredeti

elképzeléseink szellemében – ugyanazon munkatársak köre fogja a fejlesztő munka (tananyag-készítés, tanítás, képzés) jelentős részét végezni, akik részt vállaltak a kutatásban. Így rájuk kell bízunk a kiválasztási szempontok definiálását, illetve operacionalizálását is, hiszen saját későbbi tevékenységüket alapozzák meg ezáltal. Az eltérő összetételű csoportok körvonalazódása csak a későbbi eredményeket tehetik majd differenciáltabbá, a sokoldalúbb tapasztalatszerzés iskolájává.

Az életutas interjúk készítése helyesnek és eredményesnek bizonyult, mivel ilyen viszonylag kevés elemszámmal dolgozó felvétel esetén ez az eljárás mutatkozik a legcélravezetőbbnek. E módszer teszi leginkább elérhetővé az objektív és szubjektív elemek olyan keveredését, amely a személyes érintettséget képes összhangba hozni a teljességre törekvő objektivitásával, távolságtartó gesztusával.

A dokumentumgyűjtést és a struktúrált mélyinterjúk készítését helyszíni tájékozódással, megfigyeléssel és értékelő elemek megfogalmazásával egészítettük ki. Ez utóbbi reflexiók készítése különösen hasznosnak bizonyult, noha – értelemszerűen - különböző mennyiségű és minőségű információt hordoznak.

III. Általánosítható jellemzők

1. Makrostrukturális szint

Depresszió, hátrányos helyzet a tényekben és a szubjektív értékelésekben.

Egyaránt értendő ez regionális, térségi, táji, települési szintű, azaz gazdasági és társadalom-földrajzi értelemben, valamint a humán szféra vonatkozásában. Olyannyira általánosnak mondható e kutatási tapasztalat, hogy sehol sem találtunk kivételt ennek megfogalmazására. Beleértve Balassagyarmat várost és a néhány száz lelkes Pácint egyaránt. Ugyanis egyfelől elmondható, hogy az értékelés mindig összehasonlítást is jelent egyben, azaz hasonló települést, hasonló nagyságrendűvel vetünk egybe, ami a tényeket illeti. De ugyanez érvényes a szubjektív megítélés szintjén is. A “kedvező”, illetve “kedvezőtlen” helyzet, állapot kritériumai nagyon is viszonylagosak. Hiszen a gazdagság, szegénység mércéje is időtől és helyzettől függő, mint ahogy azt az időről időre fellángoló létminimum meghatározások változékonysága is bizonyítja. Ugyanakkor az *értéknek* tartott entitások nem elegendő volta, illetve annak szubjektív tudata is *tény, amit szociológiai ágensként* kell figyelembe vennünk.

A hátrányos helyzet számszerűsíthető adatai – gazdasági aktivitásban, a munkanélküliség mutatószámaiban, az infrastrukturális ellátottságban egyaránt – e nélkül is ismertek voltak előttünk, elszomorítóbb az a tapasztalat, hogy az országrészek között meglévő különbségek, még mindig növekvően vannak, ahelyett hogy végre valahára csökkennének. Abszolút megbízható adatokat és összehasonlító vizsgálatokat persze nem végeztünk külön e tárgyban, de az erre utaló *vélekedések, tapasztalatok, meggyőződéses ítéletek sokasága általános társadalmi tényként* kezelendő.

a) Értékcsökkenés a népmozgalmi adatokban

Ha nem is abszolút értelemben, általános tapasztalati tény, hogy a még mindig nagyobb természetes szaporulatot mutató keleti, északkeleti régió *népessége folyamatosan fogy, illetve stagnál*. Ez világosan mutatja a folyamatos elvándorlást, azaz a kelet-nyugati migrációs mozgás folyamatosságát.

Ám ettől a pusztán tényről is nagyobb veszteség származik abból a társadalmi-kulturális szintű értékcsökkenésből, amelyet *a fiatalok és a magasabban képzett rétegek elvándorlása* von maga után. Legtöbb helyen a stagnálás is abból származik, hogy a változtatásra képes, produktív csoportok helyét a tehetetlenebb, kiszolgáltatottabb, kevésbé produktív népesség beáramlása váltja fel. Paradoxonnal élve elmondhatjuk, hogy a “népességmegtartó képesség” és a “képeségmegtartó népesség” párhuzamosan csökken.

b) A társadalmi rétegek közti távolságok növekedése

A rendszerváltást követő össztársadalmi tapasztalatok is a társadalmi különbségek látványos növekedését mutatják. Egy szűk (10-15%-nál nem több) elit gyors meggazdagodása és jelentős középrétegek lesüllyedése egyidejűleg lejátszódó folyamat. A társadalom alsó harmadának reménytelen helyzetbe kerülése önmagában is veszélyeket hordoz, ám az egyre vékonyodó középrétegek folyamatos erodálása már-már egy latin-amerikai típusú társadalmi szerkezet kialakulását prognosztizálja. Ez a robbanásveszélyes helyzet, mely az egész magyar társadalomra ráveti árnyékát, az általunk vizsgált térségekben, ha lehet még aggasztóbb méreteket ölt.

A sikeres vállalkozó elit (kevés kivétellel) csak nyomokban van jelen az általunk kutatott településeken, ám az elszegényedés, olykor az

elnyomorodás már valóságos gettókat hoz létre településeken belül, illetve tájegységenként, immár egész településeket magába nyelve.

c) Eltérő időmérleg-struktúra

Részben a fentiekből következő sajátosság, hogy míg a munka nélkül maradt csoportok és egyének fölös mennyiségű, kihasználatlan szabadidővel rendelkeznek, addig a produktívabbak (és szerencsésebbek) nem győzik a fő és mellékállások terheit, az önkizsákmányolás szünni nem akaró nyomását viselni. *“El is vállaltam, s így egyik helyről rohangu a másikra. Épp a könyvelőm világított rá, hogy tavaly egyszerre négy állásom volt egyidejűleg, holott az embernek egyszerre csak egy lehet normál esetben. Három helyen voltam kinevezve, plusz egy maszek hely. Nagyon iparkodtam azért, hogy mindez ne menjen a minőség rovására. ...Sok volt egyszerre nem mondom, de úgy vélekedtem mindig: ha az ember sokat alszik, keveset él. Mostanában is ritkán fordul elő, hogy 4-5 óránál többet alszok hétköznaponként.”* Eképpen írja le sajátos, de nem teljesen egyedi helyzetét az egyik, kurrens szakmában dolgozó fiatalember.

d) A társadalmi szolidaritás csökkenése

Az egymástól folyamatosan távolodó rétegek egyre nehezebben értik már egymás problémáit. “Neki csak megszületni volt nehéz, ölébe hullott minden, már az apja tsz. elnöksége idején, meg később is a nagy privatizációs lenyúlások suskuslásában. Már nem is dolgozik, csak a mutatóujjával, te ezt csinálod, te azt csinálod! Mennél kevesebbet fáradozik konkrétan, annál többet keres. Ezek az egyházi adományok, amikkel hozzájárult a templomépítéshez is csak a reklámot szolgálták. Eleget tenni az istennek is, a családnak is, mit érdeklí őt már a szegény ember gyereke, a filléres gondjaival.” – árad a panasz egy munkanélküli lakatosból, míg a másik oldal a következőképpen vélekedik: “Van itt munkája mindenkinek, aki dolgozni akar, csak azt mondom. Hányszor fordult már elő, hogy ha sürgős napszám kell, az istennek sem kapok embert. Itt fáj, ott fáj nyavalyog ilyenkor a sok léhűtő, a kocsmapultot meg tudja támasztani dologidőben. Na nekem az ilyen aztán ne siránkozzon”. Bár kétségtelenül van mindkét állításnak némi igazságtartalma, a társadalmi mobilitás lelassulásával, a frontvonalak merevedésével növekvőben van az a veszély, hogy az egyes rétegek elvesztik egymás iránti elemi szolidaritásukat. A klisékben és előítéletekben való gondolkodás kiszoríthatja az empátiát és a körültekintő elemzést.

e) Az ingázás újraéledése

“Negyven, ötven ember is eljár dolgozni a faluból, Újhelybe, Patakra, Miskolcra, melyik hol jut lehetőséghez, de van aki Pestre megy rendszeresen fekete munkára, építkezésekre, erre-arra, nem is jön haza csak egy-két hetente, mint régen”. – halljuk egy bodrogi interjúalanytól. Mintha egy korábbi, tömeges népmozgalom lenne újraéledőben. Azzal a különbséggel, hogy ez a mostani, jóval kevesebb biztonságérzettel jár.

f) A bér munkástudat terjedése

Nagy hagyománya van hazánkban a korábbi, klasszikus cselédmentálisra épülő szocialista paternalizmus általános elterjedésének. A “mondja meg már valaki, mit kell csinálnom”... típusú kívánságok, követelések megfogalmazásának. Történetileg persze érthető, hogy a munka világában nem a kreativitás, hanem a rutinszerű végrehajtás segédmunkás-gyakorlata vált általánossá. Csakhogy erre a mentalitásra egyre kevesebb kereslet mutatkozik. Egy áruházi eladótól, egy házaló ügyöntől (nyakkendő termékmenedzsertől) is ötleteket és személyes részvételt kíván a munkaadó és akkor még szót sem ejtettünk az önálló vállalkozás eredetiséget feltételező minimum-kívánalmáról. Nyilvánvaló, hogy erre a korábbi állami gyakorlatban szocializálódott tömegek már sohasem lesznek alkalmasak

Aggasztóbb, hogy a munka világán túl, a személyes és közösségi szférában, a társadalmi nyilvánosság színterein is elég jelentős szerepet kap a “résztvevő-végrehajtó” mentalitás a kezdeményező, kísérletező, alternatívákban gondolkodó helyett. “Ha lesznek hasznos célok, amik a falu fejlődését szolgálják, szívesen csatlakozom magam is.”

2. Mikrostrukturális, individuális szint

a) Szocializációs szinterek

Az egyéni életutak alakulásában a család és a szűkebben- tágabban értelmezett *felnevelő környezet* szerepelnek, mint legfontosabb szocializációs szinterek. Feltűnő, hogy a család szélesebb értelmezést kap felvett anyagaink többségében, mint ahogy az a mai átlagos körülmények között várható lenne. A nagyszülők, általában a felmenők és a tágabb körben élő rokonság, szomszédtság ugyancsak hangsúlyosan van

jelen a visszaemlékezésekben. Ez még a *tradicionális közösségi lét hagyományaként* értékelhető, amit amíg lehet, erősíteni kell.

Ugyancsak jelentős gyerekkori, ifjúkori színtér az iskola, a tanítók, tanárok példájával, valamint a szakmák, képezések, kompetenciák megszerzésének helye, ideje, módja. Tapasztalataink azt mutatják, hogy a tudásnak, a műveltségnek, a hasznosítható ismereteknek még mindig komoly presztízse van a vidéki ember értékrendjében.

A mozgalmi élet (úttörőélet, pártszervezet) és természetesen a munkakezdés első éveit kapnak hangsúlyos szerepet a visszaemlékezésekben. A magánszféra alakulását, - házasságkötés, gyerekek születése, nevelése -, már nehezebben hozzák szóba külön kérés nélkül. Ez valószínűleg még a – hagyományosan rögzült - közszféra primátusát jelenti a magánszférával szemben.

Általánosnak mondható – különösen a falun élők esetében – hogy a tágabb környezet, azaz maga a település milyen meghatározóan fontos egységként van jelen. A mély kötődést, vonzódást valamint a megve-tést, elvagyódást egyaránt település szinten fogalmazzák meg leggyakrabban. Ez is mutatja, hogy a közösség, mint szocializációs bázis normál esetben egy-egy konkrét földrajzi, társadalmi térhez köthető.

b) Helyi helyzetértékelés, önértékelés

Mint ahogy a korábbiakban már szóba került, az értékelő, minősítő mozzanatok mindig relativisztikusak, illetve sok szubjektív elemet tartalmaznak. Ehhez társul még, hogy az *elégedetlenség a tehetetlenség szinonimájaként* van jelen a falusi köztudatban. Így amikor "általában vett" helyzetértékelésről, önértékelésről esik szó, gyakran hangzik el az alábbi sztereotípiája: "Azért szeretem ezt a falut, mert megtalálom benne a számításom. Megvan itt minden, ami kell az embernek, ami az igényeit kielégíti." Ami rossz elmondható az inkább az országos irányításra, s annak a helyi vezetésre gyakorolt hatásából vezethető le. "Kevés a munkahely, gyengülő életmód mellett, romlik a közbiztonság. Nincs, ki a cigányság viselkedését befolyásolni tudná, nem lehet bízni a törvények szigorításában..." – stb.

c) Vélemények az aktív állampolgárságról

Maga a fogalom sem ismert kellő mélységben a hazai gyakorlatban. Általában a közéletiség szinonimájaként jelenik meg. Am ez a közelítés önmagában sem makulátlanul pozitív értékelés, mivel alig tart kapcsolatot az önkéntességgel. A többség úgy vélekedik, hogy vannak a

közéletre specializálódott (fizetett, tartott, kinevezett) emberek, akiken ezt számon lehet kérni. *“A falu vezetőségéé a feladat, hogy ezekben az ügyekben intézkedjen.”* - fogalmazzák meg gyakran. Vagy: *“Foglalkoztatni kéne a polgármesteri hivatalban egy embert, aki odafigyelne ezekre a problémákra. Az persze nem jó, hogy akik a hivatalokban ülnek, módos emberek és nem érzékelik a népek problémáit, anyagi nehézségét.”* *“Sokukat zavarja az ügyfél. Szinte elutasítóan viselkednek.”*

Van azért e kérdésről kifejezetten tudatosan és konstruktívan gondolkodó réteg is. *“Én azt tartom aktív állampolgárnak, akinek semmilyen közegben nincs alattvalói tudata. Aki egyenrangú félnek tartja magát az emberi kapcsolatokban. De persze azt is gondolom, hogy az aktív állampolgár nem éri be az önmegvalósítás önző céljaival, hanem felelősséget érez a környezetéért is. Ez utóbbi cél nélkül egyébként azt hiszem hiába is törekedne a kiegyensúlyozott önmegvalósításra.”*

d) Saját vállalás

Az egyéni vállalások a közösségi cselekvésben jórészt összefüggnek a fenti kérdésre adott válaszokkal. Szinte senki sem mondta, hogy nem vállalna szerepet a közösségi ügyekből, csak a legtöbb arra vár, valaki szabjon irányt és célt a tennivalóknak.

Az aktív állampolgári mentalitás akadályairól mondtak is sok tanulságot tartalmaznak számunkra: *“A többség csalódott a rendszer-váltásban. Sok kényszer megszűnt, aminek örülnek, de a lehetőségek nagyon beszűkültek. A pénztelenség és a kilátástalanság visszahúzódtóvá tette az embereket. Pedig ma mindennél fontosabb lenne a szolidaritás és a közösségi szerveződés. A politikusi és előljárási ígéreték számonkérése, az együvé tartozás tudatának és érzésének erősítése. Sajnos az a helyzet, hogy az aktív állampolgár nevelése is csak az állampolgárok példája által lehetséges. Sokszor egy-egy ember elég ehhez egy egész faluközösségben. Legalábbis ami a kezdeteket illeti. A hivatalos politika – országos és helyi egyaránt – több ösztönzést kéne hogy adjon ezeknek az embereknek.”*

III. A humán fejlesztés irányai

Mivel az életminőség javítása nem csupán gazdasági, vagy infrastrukturális fejlesztési feladat, a kutatás segítségével is kerestük azokat az eszközöket, amelyek céljainkhoz közelebb visznek. A helyi vizsgálatok, helyzet- és igényfelmérések azt mutatják, hogy a humán fejlesztés hosszú távú stratégiájában az alábbi képzési szintek, műveltségi terüle-

tek, tudáselemek közös feldolgozása jár a legközvetlenebb haszonnal, a legoptimalizálhatóbb eredménnyel.

1. Információ, kommunikáció

A személyközi és csoportközi interakciók keretében megvalósuló kommunikációs gyakorlat hatékonyra és gördülékennyé tétele elengedhetetlen alapkövetelmény. Ezen belül a hétköznapi kommunikációs technikák, a közlés, beszéd, értelmezés, írásos megnyilvánulások mellett szükséges a hagyományos információhordozó rendszerek (könyvtár, médiák) használatának megismerése.

A nyelvi kommunikáció és a nonverbális kommunikáció készség szinten való elsajátítása tréningek és életből vett szituációs gyakorlatok segítségével. A modern technikai eszközök használata az információhoz való hozzájutásban (számítógép, Internet).

2) Az érdekérvényesítés útjai

E képzési irány keretében egyformán fontosak a kognitív ismeretek és a pszichológiai, csoportlélektani kultúra hasznosítható elemei a kezdeményező állampolgári magatartás cselekvési formáinak elsajátítása érdekében.

A konkrét ismeretelemek között feltétlenül szerepelniük kell az alapvető emberi, állampolgári és politikai jogoknak. Gyakorlatoknak a jogkeresésre és jogértelmezésre, a polgárokat illető jogok használatára. Hasonlóan fontos a munkavállalói, foglalkoztatási jogok ismerete. A munkaerőpiaci ismeretek köre.

3) A közösségi cselekvés

E fejlesztési irány eszköz és célérték egyidejűleg. A közösségi cselekvés az egyéni fejlesztés leghatékonyabb eszköze, mivel – folyamatos társadalmi kontroll mellett - azonnal megmutatkozik a cselekvés hatása. Ugyanakkor a közösség javuló állapota, perspektívákat kidolgozni képes aktivitása a legkívánatosabb célérték is egyidejűleg. Tekintve, hogy az egyik ember (legfőbb) szükséglete a másik ember.

Közösség és településfejlesztés tehát egyidejűleg történik az adott helyzet konkrét elemzése nyomán, a közösségi energiák felszabadítása segítségével.

4. A potenciális célcsoportok

Az állampolgári minőség javítása nem képzelhető el hatékonyan pusztán frontális ráhatások (politikai akarat, médianyomás) eszközeivel. Konkrét célcsoportok megtalálása és módszeres megoldozása eredményezhet csak hosszútávon fenntartható sikert. Vizsgálatainkból azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a nagyon vegyes csoportok igen sok konfliktus-lehetőséget rejtenek magukban. Teljesen homogén együtteseket sem szükséges keresnünk (nem is tudnánk), inkább úgy tűnik, a következő potenciális célcsoportok alakíthatók ki természetes úton.

a) Leszakadtak, munkanélküliek

Sajnos ebből a merítésből szinte korlátlan számú csoport áll rendelkezésünkre. Közöttük is legjelentősebb számban a roma etnikumhoz tartozók. Szükséges, hogy szerveződjék belőlük tanulócsoport, s ha erőltetés nélkül megy, lehetőleg nem roma tagok is kapjanak köztük helyet és szerepet.

b) Ideiglenes parkolópályán lévők

E célcsoport tagjainak helyzete annyiban különbözik az előbbtől, hogy jelenlegi állapotuk átmeneti jellegű. Vagy objektíve, vagy csupán egyéni értékelés szerint. Ide tartozhatnak a gyesen lévő kismamák, az egészségileg gyengélkedők, a munkahelyükről önként kilépők, a pályakezdők stb.

c) Komplette helyi közösségek

Szerencsés helyzetben vagyunk, ha egy létező, működő helyi közösség lehet a képzés, fejlesztés célcsoportja. Már az is nagyon előnyös, ha a potenciális csoport magját adja egy élő, összeszokott közösség. Ebből a szempontból majdnem mindegy, hogy ifjúsági klubról, vagy faluszépítő körrel van-e szó.

d) A helyi elit

Optimális esetben az is elképzelhető, hogy egy település önkormányzati testületét, vagy csupa mértékadó személyiségből álló grémiumát sikerül megnyernünk az együttműködésre. Voltak erre utaló reménységek a vizsgátok során. Természetesen ennek a lehetőségnek is megvannak a buktatói, mégis páratlan alkalom adódhat ilyen helyzetben. Tehát törekedni kell rá. Formabontást is megérne e kísérlet.

A fenti tanulmányt három megye tizenöt településén gyűjtött anyagából, hatvanegy mélyinterjú felhasználásával készítette:

Balázi Károly

III. TÉNYEK, ADATOK

A Sárospataki Református Kollégium 1936-1950 között működött Népfőiskolájának válogatott bibliográfiája

- Vályi József: Beszámoló a Népfőiskoláról = Sárospataki Ifjúsági Közlöny 51. évf. 1935/36. 79-85. p.
- Népfőiskolai tanfolyam Sárospatakon = Sárospataki Református Lapok 1936. január 19. 3. szám 15. p.
- Dobos Károly: Mi történt "Szeretetfalván"? az első református népfőiskola (Sárospatakon) = Református Élet 1936. február 22. 8. sz. 65. p.
- Szabó Lajos: A sárospataki Népfőiskola = Sárospataki Református Lapok 1936. február 16., 23. 33-34., 44-45. p.
- Farkas István: "Szeretetfalva" - fiaihoz! (-püspök beszéde a Népfőiskola záróünnepén) = Sárospataki Református Lapok 1936. február 16. 34-35. p.
- Szabó Zoltán: Sárospatak és a magyar falu = Magyar út 1936. április 1. 6. p.
- A Sárospataki Népfőiskola = Református Élet 1937. február 6. 57. p.
- Móricz Miklós: "Kérékvágás" Sárospatak, december = Budapesti Hírlap 1937. december 12. 1-2. p.
- Farkas István: Útravaló Szeretetfalva fiai számára (Záróbeszéd.) = Sárospataki Református Lapok 1937. december 26. 294-295. p.
- A "Pataki Népfőiskola"... = Sárospataki Református Lapok 1937. december 26. 297. p.
- Kalydy Miklós: A második népfőiskolai tanfolyam Sárospatakon = Független Kisgazda 1938. február 6. 5. p.
- Koncz Sándor: Népfőiskola Sárospatakon = Református Élet 1938. február 12. 67-68. p.
- Mátyás Ernő: Közigazgatói jelentés az 1937/38. iskolai évről = Sárospataki Református Lapok 1938. július 3. 134. p.
- Mit kaptam a Népfőiskolától? Válaszok = Sárospataki Ifjúsági Közlöny 54. évf. 1938/39. 57-61. p.
- Kovács Bálint: Népfőiskola Magyarországon = Keresztyén Család 19. évf. 1939. 28. sz. 1. p.

- Bartók Ernő: Mit kaptam a Népfőiskolától? = Sárospataki Ifjúsági Közlöny 1939. 54. évf. 5-6. sz. 58-59. p.
- Szabó Imre: A IV. népfőiskolai tanfolyam = Sárospataki Ifjúsági Közlöny 55. évf. 1939/40. 45-46. p.
- Szeretefalván = Sárospataki Ifjúsági Közlöny 1939. 54. évf. 5-6. sz. 61. p.
- Boros Pál: Szeretefalva népéhez = Sárospataki Ifjúsági Közlöny 1939. 54. évf. 5-6. sz. 61. p.
- Jakab Sándor: Mit kaptam a Népfőiskolától? = Sárospataki Ifjúsági Közlöny 1939. 54. évf. 5-6. sz. 5-60 p.
- Jakab Sándor: Népfőiskola Sárospatakon = Fialat Magyarország 1939. március 16. 11. sz. 86-88. p.
- A népfőiskolai tanfolyam = Sárospataki Református Lapok 1939. 34. évf. 2. szám. 11. p.
- Seres József: Mit kaptam a Népfőiskolán? = Sárospataki Ifjúsági Közlöny 1939. 54. évf. 5-6. sz. 57-58. p.
- Szabó Zoltán - Újszászy Kálmán: Sárospataki törekvések a falu szolgálatában = Protestáns Szemle 1939. 140-146. p.
- Szeretefalva életéről = Sárospataki Ifjúsági Közlöny 1939. 65. évf. 57. p.
- Sárospataki Népfőiskoláról = Sárospataki Református Lapok 1939. 6. szám, 6-7. p.
- Bihari Nagy Lajos: Sárospatak a magyar szellem fellegvára. Apró képek a Népfőiskola életéből = Kis újság 1940. március 8. 30. sz. 7. p.; február 9. 31. sz. 5. p.; február 10. 32. sz. 5. p.; február 11. 33. sz. 8. p.
- Harsányi István: Népfőiskola, tehetségkutatás, kitűnőek iskolája = Protestáns Szemle 1940. 49. évf. 4. sz. 105-110. p.
- Csanády Sándor: A "Kitűnőek iskolája" = Protestáns Szemle 1940. 16. évf. 9. sz. 241. p.
- Farkas István: Egy szív - egy Úr (Püspöki beszéd a Népfőiskola 4. tanfolyamának zárásán) = Sárospataki Református Lapok 1940. február 29. 25-26. p.
- Kovács István: Folyik a népfőiskolai munka = Sárospataki Református Lapok 1940. 5. sz. 21-22. p.
- Marton János: Móricz Zsigmond Sárospatakon = Sárospataki Református Lapok 1940. 5. sz. 20-21. p.

- Marton János: Negyedik népfőiskolai tanfolyam Sárospatakon = Sárospataki Református Lapok 1940. 4. sz. 15-16. p.
- Móricz Miklós: A kultúra rézkrajcárja. Az V. népfőiskolai tanfolyam Sárospatakon = Sárospataki Református Lapok 1940. 50. sz. 243-244. p.
- Móricz Zsigmond: A kultúra rézkrajcárja. (Sárospataki iskoláról) = Magyar Út 1940. XII. 19. 51. sz. 5. p.
- Móricz Zsigmond: Magyar sorskérdések (Előadás a pataki Népfőiskolán) Sárospataki Református Lapok 1940. 5. sz. 22. p.
- Móricz Zsigmond: Népfőiskola = Kelet Népe 1940. február 15.
- Móricz Zsigmond: Népfőiskolai törvény = Kelet Népe 1940. augusztus 15.
- Pósa Péter: Ötödik népfőiskolai tanfolyam Sárospatakon = Sárospataki Református Lapok 1940. 48. sz. 232-233. p.
- Sajtóvisszhangok a sárospataki népfőiskolai tanfolyamról = Sárospataki Református Lapok 1940. 7. sz. 31. p.
- Sükös Pál: V. népfőiskolai tanfolyam = Sárospataki Ifjúsági Közlöny 1940. december LIV. évf. 3. p.
- Turi Sándor: A népfőiskoláról = Sárospataki Református Lapok 1940. 51-52. sz. 250-251. p.
- Zsiros József: A népfőiskolai tanfolyam záróünnepélye... Visszhangok - Válasz a "Magyar kultúrának" = Sárospataki Református Lapok 6. sz. 27. p. - 30. sz. 145. p. - 32. sz. 153. p.
- Az állandó népfőiskola Pataké legyen = Sárospataki Református Lapok 1941. 5. sz. 1-2. p.
- Dallos Sándor: A népi tehetségkutatóink nyomában (Sárospataki falumunkafajták) = Új Magyarország 1941. karácsonyi száma.
- Enyedi Andor: A falu városi szemmel, a város falusi szemmel. Mit ad a főiskola a népfőiskolásoknak és mit vár tőlük? = Sárospataki Református Lapok 1941. 5. sz. 20-21. p. - 51-52. 240-241. p.
- Farkas István: Püspöki indítvány az állandó népfőiskolának Patakon való megtelepedésére = Sárospataki Református Lapok 1941. 5. sz. 1-2. p.
- Gesztelyi Nagy László és felesége alapítványa. Az Alma Mater érdekében = Sárospataki Református Lapok 1941. 1. sz. 3-4. p. - 4. sz. 15-16. p.

- Képes Géza: Kenyeret vagy zenét a népnek? (Néphangversenyek, népfőiskolás parasztok részvétele, stb.) = Kelet Népe 1941. 12. sz. 67. p.
- Kovács Bálint: Magyarországi Keresztyén Népfőiskolák Budapest, 1941.
- Kovács Bálint: A VI. népfőiskolai tanfolyam Sárospatakon = Sárospataki Református Lapok 1941. 50. sz. 236-237. p.
- Népfőiskolai oktatás = Protestáns Szemle 1941. 50. évf. 42. p.
- Újszászy Kálmán: Evangélium és népfőiskola = Protestáns Szemle 1941. 50. évf. 40-42. p.
- Újszászy Kálmán: Ember és nevelés = Protestáns Szemle 1941. 50. évf. 333-334. p.
- Újszászy Kálmán: A magyar népfőiskolák vezetőinek budapesti értekezlete = Sárospataki Református Lapok 1941. 19. sz. 92-93. p.
- Bíró László: Mit szeretnék hallani a népfőiskolán? = Kelet Népe 1942. január 1.
- Harsányi István: Sárospatak a magyar nevelésügy szolgálatában = Sárospataki Református Lapok 1942. 7. sz. 27. p.
- Imre Lajos: A népfőiskola egyházi jellege = Az út 1942. 60-62. p.
- Képes Géza: Bartók, Kodály, Mozart, Debussy, Pergolesi a sárospataki néphangversenyeken = Új Magyarország 1942. január 12. 131. szám. 8. p.
- Kovács Bálint: Népfőiskolák külföldön és hazánkban Budapest, 1942. 11. p.
- Kovács István: Hetedik népfőiskolai tanfolyam Sárospatakon = Sárospataki Református Lapok 1942. 1. sz. 4. p.
- Móricz Miklós: Népfőiskola = Kelet Népe 1942. január 1.
- Móricz Miklós: Szabadegyetem, népfőiskola (A VI. sárospataki népfőiskolai tanfolyam) = Kelet Népe 1942. január 1.
- Móricz Zsigmond: Mit csináljak a disznómmal? = Kelet Népe 1942. 2. szám 19-20. p.
- Móricz Zsigmond: Népfőiskola. - Mit szeretnék hallgatni a népfőiskolán? = Kelet Népe 1942. 2. sz. 18. p.
- Palumby Gyula: Tallózás... Terepszemle = Tiszántúl 1942. május 1-3. 108. sz. 3. p. - július 28. 168. sz. 3. p.
- Palumby Gyula - Nagy Zoltán: Szeretettelva lakói között a sárospataki népfőiskolán = Református Jövő 1942. 1. sz. 3. p.

- Szalay Zsigmond: Kezdeményezések városa = Tiszántúl 1942. július 25. 167. sz. 4. p.
- Turi Sándor: Levél Móricz Miklósnak, a Kelet Népe Népfőiskolája rovatvezetőjének = Kelet Népe 1942. február 1.
- Turi Sándor: Mit szeretnék hallani a népfőiskolán? = Kelet Népe 1942. január 1.
- Enyedy Andor: Külső és belső győzelem (Püspöki népfőiskolai zárószó) = Sárospataki Református Lapok 1943. 7. sz. 26-27. p.
- Féjja Géza: Sárospatak hivatása = Esti Magyarország 1943. április 5. 76. sz. 3. p.
- Gesztelyi Nagy László: Régi és új, mindig élő pataki szellem = Sárospataki Református Lapok 1943. 24. sz. 37. p.
- Palumby Gyula: Ahol élő vizek fakadnak, a "Kerékvágás" nyomában = Református Élet 1943. február 13. 7. sz. 5. p.
- Palumby Gyula: Magyar városok. Sárospatak a népi Magyarország észak-keleti bástyája = Magyar Út 1943. április 8. 14. sz. 5. p.
- Turi Sándor: A hetedik népfőiskolai tanfolyam Sárospatakon = Sárospataki Református Lapok 1943. 6. sz. 25-26. p.
- Újszászy Kálmán: Miért jöttetek? Tanévnyitó beszéd = Sárospataki Református Lapok 1943. 5. sz. 18-19. p.
- Czegle Imre: Pataki népfőiskolai munkánk = Sárospataki Református Lapok 1944. 7. sz. 26-27. p.
- Darányi Lajos: Évnyitó áhítat a Népfőiskolán = Sárospataki Református Lapok 1944. 4. sz. 13-14. p.
- Gulyás József: A magyar református egyház és az iskolai nevelés = Sárospataki Református Lapok 1944. 4. sz. 13-14. p.
- Újszászy Kálmán: A VIII. pataki Népfőiskola megnyitása = Sárospataki Református Lapok 1944. 4-5. sz. 14-15., 19-20. p.
- Enyedi Andor: Kapuzárás a népfőiskolán = Sárospataki Református Lapok 1944. 9. sz. 35. p.
- Újszászy Kálmán: Népfőiskola után = Sárospataki Református Lapok 1944. 12-13. sz. 47; 50. p.
- Harsányi István: A nevelés zürzavarában = Sárospataki Református Lapok 1944. 40-44. sz. 158., 162., 167., 169., 173. p.
- Jakab Sándor: "Fúj, süvölt a Mátra szele" (Tudósítás a sárospataki népfőiskoláról.) = Független Ifjúság 1946. március 14. 8. sz.
- Népfőiskolánkról = Sárospataki Értesítő 1946. április 20. 2. p.

- Rácz István: Megnyílt a pataki Szabadművelődési Akadémia = Sárospataki Református Lapok 1947. január 15. 1. sz. 5. p.
- Népfőiskolások üzennek a magyar falvakba = Sárospataki Református Lapok 1947. február 15. 3. sz. 7. p.
- S. P.: A munka és élet iskolái Sárospatakon = Sárospataki Református Lapok 1947. augusztus 1. 14. sz. 3. p.
- A Népművelés frontja. Megnyílt a Szabadművelődési Akadémia Sárospatakon = Sárospataki Református Lapok 1947. augusztus 1. 14. sz. 2. p.
- Rácz István: Népfőiskolai problémák = Sárospataki Református Lapok 1947. december 1. 20. sz. 2. p.
- Tóth Gusztáv: Sárospatak küzd korszerű paraszti életért = Élet és Jövő 15. évf. 1948. 23. sz. 7. p.
- Kéri Rózsa - Rácz Erzsébet: Mit adott nekem Sárospatak? = Sárospataki Református Lapok 1948. május 15. 9. sz. 5. p.
- Kovács István: Ének-, népfőiskolai- és sajtónap Vilmányban = Sárospataki Református Lapok 1948. május 15. 9. sz. 7. p.
- Kovács Kálmán: Parasztok és munkások. Levél Gulyás Pál népfőiskolásoknak = Új Szántás 1948. 5. sz. 290-291. p.
- Tóth Gusztáv: Beszélgetés dr. Újszászy Kálmánnal Svédországról = Sárospataki Református Lapok 1948. február 1. 2. sz. 3. p. - 1948. február 15. 3. sz. 3. p.
- Nagy Mihály: 12 év alatt 400-nál több paraszt-népfőiskolás végzett Patakon = Sárospataki Református Lapok 1948. június 1. 10. sz. 3. p.
- Ünnepelesen nyitotta meg a Sárospataki Főiskola a 418. iskolai évét = Sárospataki Református Lapok 1948. szeptember 15. 16. sz. 1. p.
- Környei Elek: "Sárospataki emlékeztető. Egykori népfőiskolások találkozója" = Magyar Nemzet 1976. július 9. 5. p.
- Telegdi Imre: Negyven éves jubileum Patakon = Reformátusok Lapja 1976. július 25. 3. p.
- Kovács Károly: "A népfőiskolás évek jelentősége az életemben, negyven esztendő távlatából" = Honismeret 1977. 2-3. sz. 79-80. p.
- Kovács Károly: A népfőiskola szerepe az életemben = Confessio 1978. 4. sz. 46-49. p.

- Harsányi István: Népfőiskolás találkozó Sárospatakon = Reformátusok Lapja 1978. július 23. 1. p.
- (fekete): A sárospataki népfőiskolás találkozóról = Új Ember 1978. augusztus 27. 2. p.
- A sárospataki népfőiskolások vallomásai. Kovács Károly - Jakab Sándor: a népfőiskolás találkozón 1978. július 1. - ifj. Jakab Sándor: Az apákéhoz hasonló hittel - Varga András: Szabó Zoltán emlékezete - Jakab Sándor: Összefoglaló és búcsúszó = Confessió 1978. 4. sz. 46-55. p.
- Dr. T. i. (Telegdi Imre): Negyven éves jubileum Patakon = Reformátusok Lapja 1976. július 25. 3. p.
- H. I. (Harsányi István): Sárospataki népfőiskolások vallomásai. Szökött parasztok - Mezőgazdasági szakmunkások = Confessió 1978. 4. sz. 46-55. p.
- Szathmáry Lajos: Népfőiskolák a 30-as években és a felszabadulás után = Kultúra és közösség 1978. 3. sz. 38-43. p.
- Harsányi István: Móriczra emlékezik Patak = Magyar Nemzet 1979. július 27. 5. p.
- H. I. (Harsányi István): Népfőiskolás "öregdiákok" találkozója Sárospatakon = Reformátusok Lapja 1979. július 29. 4. p.
- H. I. (Harsányi István): Népfőiskolás diákok találkozója Sárospatakon = Reformátusok Lapja 1980. augusztus 17. 3. p.
- Zika Klára: A vendégváros Sárospatak = Magyar Nemzet 1980. július 31. 5. p.
- Harsányi István: Az erkölcsi megújulás kérdései az idej sárospataki népfőiskolás találkozón = Reformátusok Lapja 1981. július 26. 1. p.
- Hegyi Imre: A népfőiskolások találkozásán = Napjaink 1981. 8. sz. 36. p.
- Barota Mihály: Túri Sándor (Életrajz) Nyíregyháza, 1981.
- Harsányi István: Népfőiskolások találkozója Sárospatakon = Reformátusok Lapja 1982. augusztus 15. 5. p.
- Péter László: A nagy diófa alatt = Élet és Irodalom 1982. július 23. 8. p.
- Koncz Sándor: Megemlékezés Szabó Zoltánról = Reformátusok Lapja 1982. december 12. 5. p.
- Kovács Bálint: Megalakult a népfőiskolások Baráti Köre = Reformátusok Lapja 1983. július 3. 4. p.

- Tihanyi Imre: Szeretettelva találkozója = Reformátusok Lapja 1983. augusztus 14. 4. p.
- Jakab Sándor, volt pataki népfőiskolás levele a népfőiskolások mai törekvéseiről = Napjaink 1983. 9. sz. 2. p.
- Papp András: Népfőiskolás emlékeinkből = Reformátusok Lapja 1983. szeptember 18. 4. p.
- Újszászy Kálmán: A sárospataki népfőiskola = Confessió 1983. 3. sz. 110-114. p.
- hj. (Hegyi József): "Csizmás" diákok találkozója = Észak Magyarországon 1983. július 7.
- Tihanyi Endre: Unokáinknak építünk. Utólag a népfőiskolások pataki találkozójáról = Napjaink 1984. 11. sz. 37-39. p.
- Újszászy Kálmán: A sárospataki népfőiskola. Tanfolyam vagy iskola?! = Confessió 1983. 3. sz. 110-114. p.
- Harsányi István: Úton új népfőiskolák felé = Reformátusok Lapja 1984. január 8. 4. p.
- Kovács Bálint: Javaslatok az új népfőiskolák megszervezéséhez Budapest, 1984. Népművelési Intézet. 4. p.
- Tihanyi Endre: A sárospataki népfőiskola Szabolcs megyei vonatkozásai Budapest, OPKM. Neveléstörténeti Füzetek 1984. 2. sz.
- Jakab Sándor: 45 évvel ezelőtt = Reformátusok Lapja 1985. március 17. 6. p.
- Harsányi István: "Ha fényt ad az emberiségnek..." (A pataki kollégium népi- társadalmi mozgalmainak félszázados évfordulói) = Napjaink 1986. 2. sz. 37-39. p.
- Jakab Sándor: 50 éve kezdődtek a sárospataki népfőiskolai tanfolyamok = Magyar Nemzet 1986. február 17. 8. p.
- Jakab Sándor: 50 éve = Reformátusok Lapja 1986. február 23. 4. p.
- Volly István: A pataki népfőiskolások vőfélykönyve = Magyar Nemzet 1986. március 11. 4. p.
- i-e: "Szeretettelva" évfordulóján = Észak Magyarországon 1986. február 8. 4. p.
- Kovács Bálint: A Keresztyén Ifjúsági Egyesület népfőiskolai munkája = Confessió 1986. 4. sz. 111-115. p.
- Káposztás János: Agymosás helyett tapasztalatszerzés. A népfőiskolák jelene és jövője = Magyar Nemzet 1993. augusztus 3. 10. p.

- Horváth Erzsébet: A magyar népfőiskolai mozgalom története = Theológiai Szemle 1994. 1. sz. 39-43. p.
- Bolvári-Takács Gábor: Egyház és közművelődés (Könyv a protestáns népfőiskolákról) = Reformátusok Lapja 1994. november 27. 4. p.
- Horváth Erzsébet: Fejezetek a protestáns népfőiskola történetéből = Theológiai Szemle 1995. 2. sz. 75-78. p.
- Újszászy Eszter: A sárospataki leány-népfőiskoláról = Széphalom 7. Tanulmányok Újszászy Kálmán emlékére. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, Sátoraljaújhely, 1995. 241-246. p.
- Tihanyi Endre: A népfőiskolák és kulturális egyesületek sorsa 1945. után = Széphalom 7. 247-251. p.
- Bordás István: A sárospataki népfőiskola ma és holnap = Széphalom 7. 253-255. p.

A fenti bibliográfia a nyomtatásban megjelent anyagot tartalmazza. A sárospataki népfőiskolával kapcsolatban a legértékesebb elsődleges forrásanyag a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Adattárában, a Népfőiskolai Gyűjteményben található, amely az utóbbi években alakult ki, még nincs szakszerűen teljesen feldolgozva, de már kutatható állapotban áll rendelkezésére bárkinek. A témával kapcsolatos levéltári források a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Levéltárában, elsősorban a Theológiai tanári kari jegyzőkönyvekben, az igazgatótanácsai jegyzőkönyvekben, a közigazgatói naplóban illetve az Egyházkerületi Tanács és Közgyűlés jegyzőkönyveiben, valamint a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában, az egyetemes konventi jegyzőkönyvekben találhatóak.

Összeállította: Szentimrei Mihály

A Sárospataki Népfőiskola története (1985 – 1996.) Cikkbibliográfia

A Sárospataki Népfőiskola 1996-ban ünnepi megalakulásának 60. évfordulóját. E neves jubileum alkalmából készítettük el a bibliográfiát, amely 1985 - 1995 között megjelent országos, megyei, helyi napilap, hetilap és folyóirat a Sárospataki Népfőiskolával kapcsolatos cikkeit regisztrálja.

A cikkek évenként betűrendben kerültek feldolgozásra. Az egyes tételek a tételszám mellett a cikk szerzőjét, címét, a folyóirat címét és megjelenésének idejét tartalmazzák. Ezt követi a cikk tartalmának rövid ismertetése. A bibliográfiában történő eligazodást a tételszámra utaló szerző névmutató és a folyóiratcikk - mutató segíti.

A cikkek teljes terjedelmükben a Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményében feldolgozva megtalálhatók és visszakereshetők. A folyóiratcikkek figyelését és feldolgozását Tapa András vezetésével a Városi Könyvtár munkatársai végezték el.

A 178 tételből álló, teljességre törekvő bibliográfiát jó szívvel ajánlom mindazoknak, akik érdeklődnek a Sárospataki Népfőiskola története iránt.

1985.

1. Csutorás Annamária A népfőiskolák újraélesztése == Észak-Magyarország 1985. jan. 5. Borsod megyében is felvetődött már a gondolat, hogy a legnagyobb hagyományú népfőiskolát, a sárospatakit, újra lehetne indítani.
2. Kajdi Béla Sárospatak - Szeretettelva üzenete: Sorskérdések == Népművelés 1985. szept. A sárospataki református népfőiskola öregdiákjainak találkozója.
3. Tibor Ágnes "A népfőiskola nem határozat, nem utasítás, csupán ajánlás." HVG interjú. Válaszol egy szociológus. == Heti Világgazdaság 1985. aug. 24. A volt sárospataki népfőiskolások és családtagjaik, barátaik legutóbb júliusban találkoztak egy "hétvégi népfőiskolán".

1986.

4. (gulya) Pataki évforduló: Ünnepi kötet a népfőiskolákról == Magyar Hírek 1986. jún. Az első sárospataki népfőiskola 1936-ban szerveződött.
5. Havasné Bede Piroska Fél évszázados jubileumára készül Patak == Honismeret 1986. 2. ez. A sárospataki Népfőiskola.
6. - ie - "Szeretetfalva" évfordulója. == Észak-Magyarország 1986. febr. 3. A Sárospataki Népfőiskola 1936-ban vette kezdetét.
7. Jakab Sándor Móricz Miklós munkássága feltárára vár == Magyar Nemzet 1986. aug. 12. A népfőiskola 50. évfordulójára rendezett ünneppsorozat Sárospatakon
8. Jakab Sándor Ötven éve kezdődtek a sárospataki népfőiskola tanfolyamok == Magyar Nemzet. 1986. febr. 17. Emlékezés "Szeretetfalvára".
9. Székelyhidi Ágoston Főiskola a diófa alatt == Népszava 1986. dec. 13. Ötven éve indult a sárospataki népfőiskola.
10. Volly István A pataki népfőiskolások vőfélykönyve == Magyar Nemzet 1986. márc. 11. A jóra törekvő, józan észjárású falusi ifjak közül kerültek ki ötven évvel ezelőtt az első sárospataki népfőiskolások.

1987.

11. B. I. Pataki összehajlás == Magyar Hírek 1987. aug. 15. A volt népfőiskolások találkozóját minden évben megrendezik.
12. Dénes D. István Közösségteremtés == Magyar Nemzet 1987. júl. 9. Sárospatakon a Móricz Zsigmond Baráti Kör bentlakásos népfőiskolát alapított önkormányzattal, saját újsággal.
13. Hajdu Demeter Dénes A dán népfőiskolai mozgalom napjainkban == Magyar Nemzet 1987. aug. 4. Sárospatakon ez évben tizenkettedik alkalommal gyültek össze baráti találkozóra az egykori népfőiskolások.
14. Hegyi József A "csizmás" diákok találkozója == Észak-Magyarország 1987. júl. 3. 51 évvel ezelőtt kezdődött Sárospatakon az első hazai népfőiskola.
15. Homonnayné Jób Klára Népfőiskolai kísérlet Sárospatakon == Népművelés 1987. 5. Beszámoló az 1985. évi népfőiskola működéséről.

16. Homonnayné Jób Klára A sárospataki népfőiskolai kísérlet == Borsodi Művelődés 1987. 2.
17. A Honismeret == Magyar Nemzet 1987. febr. 24. A folyóiratban az 50 éves Sárospataki Népfőiskolával kapcsolatos írások olvashatók.
18. Kálmán Attila A tanulmányi kirándulásokról == Magyar Nemzet 1987. dec. 22. Sárospatakon dr. Újszászy Kálmán ny. professzor, az egykori regős cserkészetről, a faluszemináriumokról, a sárospataki tehetséggondozásról és a népfőiskoláról szolt lebilincselően.
19. Kováts Dániel Újraéled a sárospataki népfőiskola == Észak-Magyarország 1987. márc. 25. A sárospataki és a környékbeli fiatalok számára bentlakásos tanfolyam a Comenius Tanítóképző Főiskolán.
20. (murányi) Dokumentumok, legendák, ténymorzsák: Kritika, Kultúra és Közösség == Magyar Nemzet 1987. szept. 11. A Kultúra és a Közösség különszáma a sárospataki Népfőiskoláról.
21. Sárospataki Népfőiskola Szervező Bizottsága Felhívás a Sárospataki Népfőiskola 1988. évi tanfolyamára való jelentkezésre == Észak-Magyarország 1987. nov. 23.
22. Varga Csaba Új népfőiskolák == Népművelés 1987. 12. A régi és az új népfőiskolások minden évben találkoznak Sárospatakon, ahol az egyik spontán "szellemi országgyűlés" működik.

1988.

23. Figyelő: Újjáéledő népfőiskolák == Népművelés 1988. 8. A Népszava június 17-i számában Tóth Jánossal, a Magyar Népfőiskolai Társaság titkárával készült interjú olvasható, amelyben szolt Sárospatak, a Sió mente és az aprófalvas dunántúli megyék szerepéről.
24. Harsányi István Egy régi mozgalom újjászületése: A népfőiskola == Élet és Tudomány 1988. jan. 29. 1987 nyarán Sárospatakon a népfőiskolások hagyományos évenkénti találkozóján született meg az elhatározás, hogy 1989-től népfőiskolai biennálét rendeznek Sárospatakon.
25. Homonnayné Jób Klára A Sárospataki Népfőiskola hatása a zemp-léni szabadművelődésre 1931 - 1949 == Borsodi Szemle 1988. 1. A Tanítóképző Főiskola tanárának új könyve Sárospatak és a magyar művelődés aranykoráról.

26. Kiss József Füzetekben, kazettákban: Hagyományörzés, honismeret == Déli Hírlap 1988. márc. 16. "A Sárospataki Népfőiskola hatása a zempléni szabadművelődésre 1931 - 1949" címet viseli a Megyei Közművelődési Módszertani Központ kiadványa.
27. K. Zs. Patak: A művelődésnek együtt kell haladnia a politikai megélénküléssel == Népművelés 1988. 10. A sárospataki népfőiskolai találkozók.
28. Peredi Ágnes Újraindult a népfőiskolák mozgalma == Népszava 1988. jún. 17. Különösen szoros és élő kapcsolat maradt fenn a sárospataki népfőiskolások között, akik minden évben megrendezik találkozójukat családotól.
29. Sárospataki Népfőiskola Szervező Bizottsága Sárospataki Népfőiskola == Észak-Magyarország 1988. dec. 1. Harmadszor szervezi meg bentlakásos téli tanfolyamát az új Sárospataki Népfőiskola.

1989.

30. Balácsi Károly Terebély diófa a pitvar ajtajában= Sárospatak 1989. júl. Az I. Országos Népfőiskolai Biennálé Sárospatakon.
31. Gyarmati Béla Beszélgetés közben == Észak-Magyarország 1989. okt. 28. A pataki kollégium és a népfőiskola meghatározó diákjai életében.
32. Hegyi József Népfőiskolai biennálé Sárospatakon == Magyar Nemzet 1989. júl. 11. A mozgalom feltámasztásának gyökerei ismét a sárospataki talajban található meg.
33. Hegyi József Sárospatakon: Népfőiskola - harmadszor == Észak-Magyarország 1989. jan. 31. 1987-ben a Comenius Tanítóképző Főiskola újra indította a népfőiskolai tanfolyamokat.
34. Kováts Dániel A Sárospataki Népfőiskolai kezdeményezésről - egy országos tanácskozás tükrében == Borsodi Művelődés 1989. 12. Sárospatak adott otthont az I. Népfőiskola Biennálé számára.
35. Népfőiskola Sárospatakon == Észak-Magyarország 1989. nov. 13. Dr. Újszászy Kálmán, a pataki népfőiskola alapítójának nyilatkozata. Az 1990. évi tanfolyam terve.
36. Sebestyénne Fügedi Mária Múlt és jelen == Borsodi Művelődés 1989. 3. A Közművelődés - történeti füzetek c. sorozatban megjelent a tanulmány: Homonnayné Jób Klára: A sárospataki népfőiskola hatása a zempléni szabadművelődésre 1931 - 1949.

37. Takács Gábor A nemzedéki népfőiskola == Sárospatak 1989. szept. A Sárospataki Diákegylet pályázatot nyújtott be a Művelődési Minisztérium Közművelődési Alapjához "Nemzedéki Népfőiskola" címmel.

1990.

38. Balácsi Károly Nemzedéki népfőiskola 1990 == Sárospatak 1990. júl. A Sárospataki Diákegylet és a Népfőiskolai Bizottság aug. 6. - 18. között rendezi meg a Nemzedéki Népfőiskoláját.
39. Bordás István Életképesnek bizonyult a nemzedéki népfőiskola == Sárospatak 1990. szept. Az I: Nemzedéki Népfőiskola Sárospatakon eredményesnek bizonyult.
40. Bordás István Nemzedéki népfőiskola: A szervezés buktatói == Sárospatak 1990. júl.
41. Bordás István Népfőiskola 1990 == Sárospatak 1990. febr. Ez évben negyedszer rendezték meg az "újkori" népfőiskolai tanfolyamot.
42. Hegyi József Sárospatakon.: Népfőiskolások találkozója == Észak-Magyarország 1990. júl. 7. Az idén tizenötödik alkalommal gyűltek össze az egykori népfőiskolások.
43. Kj Nemzedéki népfőiskola == Népszava 1990. júl. 3. Nemzedéki Népfőiskolát rendez az idén a Sárospataki Diákegylet.
44. Népfőiskola Sárospatakon == Észak-Magyarország 1990. máj. 29. Először rendezi meg a Sárospataki Diákegylet és a Népfőiskolai Bizottság a nyári Nemzedéki Népfőiskolát.
45. Nyári népfőiskola Sárospatakon == Népszabadság 1990. jún. 4.
46. Takács Gábor Új utakon a népfőiskola == Sárospatak 1990. máj. A város népfőiskolával foglalkozó szakemberei az erők egyesítését határozták el.

1991.

47. Bordás István A cél: a szellemi erők bővítése: A dán népfőiskoláról == Sárospatak 1991. jún. A sárospataki népfőiskola titkárának beszámolója dániai tanulmányútjáról.

48. Bordás István Megalakult a Népfőiskolai Egyesület == Sárospatak 1991. jún. Az Egyesület feladatának tekinti az 1936-ban alakult Sárospataki Népfőiskola hagyományainak ápolását, az "újkori" népfőiskola megteremtését.
49. Bordás István Népfőiskolások találkozója == Sárospatak 1991. febr. Utótalálkozóra gyűltek össze a nyári népfőiskola résztvevői Sárospatakon.
50. Bordás István Tovább él a Nemzedéki Népfőiskola == Sárospatak 1991. jún. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület az idén is megrendezi nyári táborát.
51. Mit tanulhatunk a svéd demokráciától? == Észak-Magyarország 1991. okt. 18. Hétfévi népfőiskolai szemináriumot szervez Sárospatakon a Magyar Népfőiskolai Társaság.
52. Népfőiskolai konferencia Mályiban == Déli Hírlap 1991. dec. 28. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület az alakuló sárospataki táji néprajzi központról számol be.
53. A Sárospataki Képtárban tartja május 28-án délután 6 órakor alakuló közgyűlését a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület == Észak-Magyarország 1991. máj. 27.
54. Újabb eredmények a Népfőiskolán == Sárospatak 1991. júl. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület újra megrendezte a képzőművészeti csoport táborát.

1992.

55. Filip Gabriella Népfőiskolai konferencia: Milyen lesz a táji központ? == Észak-Magyarország 1992. jan. 17. Mályiban a népfőiskolai konferencián a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület ismerteti a sárospataki táji központ tervét.
56. Filip Gabriella Népfőiskolák... avagy tortaszeletek a termékeny zűrzavarban. == Észak-Magyarország 1992. jan. 20. Mályiban a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület és a B-A-Z Megyei Önkormányzat Hivatala táji - népfőiskolai konferenciáján elmondták, hogy a sárospataki Comenius Tanítóképző Főiskolán beindítják a népfőiskolai speciális kollégiumot.
57. Filip Gabriella A sárospataki Népfőiskolán: Vetés - aratásidőben == Észak-Magyarország 1992. júl. 18. Ezen a nyáron is volt 2 hetes Sárospataki Népfőiskola.

58. Gaál Gyula Magyar Odüsszeusz == Igen 1992. júl. 3. Rácz István író, fordító, fotóművész Sárospatakon tanult. Patakon megszervezte a Népfőiskolát, és a Rákóczi várban berendezett alkotóház gondnoka volt.
59. Közösségépítő feladatokat vállalhatnak: Népfőiskolai tanfolyamok Sárospatakon == Déli Hírlap 1992. jún. 9. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület e nyáron is megrendezi tanfolyamait.
60. Kulturális együttműködés == Új Magyarország 1992. ápr. 14. Sárospatakon népfőiskolai központ lesz, - ennek tervét dolgozta ki Mályiban az észak-magyarországi megyék és határon túli magyarság kulturális szakembereinek regionális találkozója.
61. Népfőiskola nyílt Sárospatakon == Új Magyarország 1992. júl. 6. A magyar népfőiskolai mozgalom bölcsőjének számító Sárospatakon 1936 óta rendeznek népfőiskolai kurzusokat.
62. Népfőiskolai tanfolyamok Sárospatakon == Déli Hírlap 1992. máj. 13. 63. Pataki politikai disputa: Ki hogyan itéli meg pártja helyzetét? == Új Magyarország 1992. júl. 17. Politikai pártok a közéletben címmel egész napos politikai disputát tartottak a Sárospataki Népfőiskola rendezvényén.
64. Pethő László Csemadok - gondok: Helmei Mécses == Új Magyarország 1992. dec. 21. A CSEMADOK királyhelmei területi választmánya Sárospatakról népfőiskola megszervezéséhez kapott segítséget.
65. Petró András Kellenek-e nekünk népfőiskolák? == Köznevelés 1992. okt. 2. Tanulmányok a pataki népfőiskoláról a "Népfőiskola tegnap, ma, holnap című kötetben.
66. Regionális népfőiskola == Magyar Nemzet 1992. ápr. 14. Regionális népfőiskolai központ kezdi meg működését Sárospatakon - jelentették be Mályiban az észak-magyarországi megyék és a határon túli magyarság kulturális szakembereink második találkozásán.
67. Regionális népfőiskolai központ kezdi meg munkáját Sárospatakon == Pesti Hírlap 1992. ápr. 27.
68. Regionális népfőiskolai központ Sárospatakon == Észak-Magyarország 1992. ápr. 27.
69. Regionális népfőiskolai központ Sárospatakon == Magyar Hírlap 1992. ápr. 27.
70. Sárospatakon alakult: Táji Népfőiskolai Központ == Déli Hírlap 1992. ápr. 01.

71. Táji népfőiskolai központ Sárospatakon == Sárospatak 1992. márc.
 72. Tóbiás Áron "... a dolgot őt magát nézzük..." : Régi hordóban új bor == Magyar Nemzet. 1992. máj. 11. A dél-budai Népfőiskola titkára fiatal korában Sárospatakon volt népfőiskolás.
 73. Veszelszky Sára, D. Világot járt ember: Rácz István képekről, kultúrákról, önmagáról == Új Magyarország 1992. jún. 13.

1993.

74. 16-35 éves fiatalokat várnak: A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület nyári tanfolyamai == Magyar Nemzet 1993. máj. 29. A Népfőiskolai Egyesület ez évben is megrendezi szokásos nyári kurzusait.
 75. Angoltanítás a népfőiskolán: A Language Link Nyelviskola Magyarországon. == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1993. dec. Angol nyelvtanfolyam Sárospatakon a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület szervezésében.
 76. Balázi Károly Újszászy Kálmán esete a XX. századdal == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1993. dec. A szerző írásával a 91. születésnapját ünneplő Újszászy Kálmánt köszönti.
 77. Bolvári-Takács Gábor ESVA - konferencia Tallinnban: (Európai Öntevékeny Szervezetek Szimpóziuma) == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1993. dec. A szerző a Magyar Népfőiskolai Társaság küldötteként vett részt a konferencián.
 78. Bordás István Egy kísérlet a népfőiskolai fogalmak meghatározására == Művelődés- Népfőiskola- Társadalom 1993. dec. A folyóirat hátsólapján vita folyik a fogalom legkorszerűbb megfogalmazására.
 79. Bordás István Elvek és gyakorlat a Sárospataki Népfőiskolán == Fókusz 1993. 4. sz.
 80. Bordás István Esmék és napi gyakorlat a Sárospataki Nyári Népfőiskolán == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1993. dec.
 81. Bordás István Konferencia a népfőiskolákról és a művelődési házakról == Sárospatak 1993. ápr.
 82. Bordás István Nyári népfőiskola negyedszer == Sárospatak 1993. aug. Az idei nyári népfőiskola működése, eredményei.
 83. Bordás István A Sárospataki Regionális Népfőiskolai Szövetség kapcsolatai a határon túli magyar kulturális szervezetekkel == Fókusz 1993. 6. sz.

84. Dániai kurzus == Észak-Magyarország 1993. okt. 12. A Magyar Népfőiskolai Társaság és a Regionális Népfőiskolai Szövetség, Sárospatak pályázatot hirdet 4 hónapos dániai tanulmányút elnyerésére.
85. D. L. Népfőiskolai napok Szolnokon: Nemzetismeret és civil barátság == Világszövetség 1993. máj. 25. A Magyar Népfőiskolai Társaság, a Jász - Nagykun - Szolnok Megyei Népfőiskolai Társaság, valamint a sárospataki és a nyíregyházi Népfőiskolai Egyesület 3 napos találkozót szervezett a határon túli magyar és az anyaországi népfőiskolák vezetői részére.
86. Gróh Gáspár Elvégezni, amit lehet: Sárospataki beszélgetés Újszászy Kálmánnal == Heti Magyarország 1993. nov. 19. Újszászy Kálmán élete immár hét évtizede összefonódik Sárospattal és főiskolájával.
87. Hogyan tovább Sárospataki Népfőiskola? == Déli Hírlap 1993. okt. 22. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület közgyűlése.
88. Káposztás János Agymosás helyett tapasztalatszerzés: A népfőiskolák jelene és jövője == Magyar Nemzet 1993. máj. 28. A Sárospataki Népfőiskola.
89. Kovács Bálint Arcok az ifjúsági munka elmúlt évtizedeiből == Confessio 1993. 1. sz. Sárospatakon az 1930-as évek első felében indult meg a falumunka, a faluszeminárium és a regős cserkészlet. A szerző a KIE titkáráként ír a sárospataki népfőiskolai munkáról.
90. Kovács Bálint Népfőiskolai találkozó. == Reformátusok Lapja. 1993. 32. sz.
91. Kovács Dániel Honismeret, népismeret - népfőiskola: Tamási Áron (és mások) nyomdokain. == Új Néplap 1993. aug. 3. Sárospatakon több elem szerves kapcsolódásával indult falumunka. A szerző előadása a szovátai népfőiskolán.
92. "L" Hogyan tovább Sárospataki Népfőiskola? == Sárospatak 1993. dec. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület kibővítő tevékenységét.
93. Mezei István Művelődési házak és népfőiskolák: Beszámoló egy konferenciáról == Fókusz 1993.2. sz. A Sárospataki Népfőiskola.
94. Negyedik nyár == Észak-Magyarország 1993. febr. A Sárospataki Népfőiskola nyári táborának megnyitója a Városi Képtárban.

95. A népfőiskola nyári kurzusa == Észak-Magyarország 1993. febr. 11. A Regionális Népfőiskolai Szövetség Sárospatakon a Német Népfőiskolai Szövetség támogatásával konferenciát rendez "A Művelődési Házak és a népfőiskola" címmel.
96. Népfőiskola Sárospatakon == Magyar Nemzet 1993. júl. 5. Sárospatakon megnyílt a népfőiskolai kurzus.
97. Népfőiskolai kurzusok == Észak-Magyarország 1993. máj. 10. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület nyári kurzusai.
98. Népfőiskolák - honnan? hová?: A népfőiskolai mozgalom múltja, jelene jövője == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1993. dec. Az 1988-ban szerveződő Magyar Népfőiskolai Társaság tiszteletbeli elnöke Újszászy Kálmán.
99. Népfőiskolások == Észak-Magyarország 1993. febr. 6. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület közgyűlése és baráti találkozója.
100. Nyári népfőiskola negyedszer == Sárospatak 1993. aug.
101. Sárospatak folytatja == Új Magyarország 1993. júl. 5. Benda Kálmán, a Magyar Népfőiskolai Társaság elnöke ünnepélyesen megnyitotta a Sárospataki Népfőiskolát.
102. A Sárospataki Népfőiskola IV. nyári Táborának július 12-i programja == Észak-Magyarország 1993. júl. 12. Vekeredi László és Kocsis György előadása a társadalomismereti szekcióban
103. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület == Magyar Nemzet 1993. febr. 8. Civil Kurázi Pro Sárospatak elnevezéssel társadalmi díjat alapítanak.
104. (t) Javaslat díszpolgári címre: Sárospataki Népfőiskolai tanfolyamok az idén is == Sárospatak 1993. febr. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület közgyűlése. "Civil Kurázi" és "Birsalma" - díj.
105. Tanfolyamok Sárospatakon == Szabad Föld 1993. jún. 4. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület az idén is megrendezi tanfolyamait.
106. Tárlat: Népfőiskolás képek == Észak-Magyarország 1993. júl. 5. A Sárospataki Képtárban a népfőiskolások nyári tábora képzőművészeti szekciója 35 hallgatójának műveit láthatják az érdeklődők.
107. Udvardy József Ez az anyag nincs a tankönyvekben: Majdnem száz hallgató a sárospataki népfőiskolán == Észak-Magyarország 1993. júl. 13.

1994.

108. Balácsi Károly Nehéz örökség: Requiem négy tételben == Sárospatak 1994. jún. Dr. Újszászy Kálmán városunk legkiemelkedőbb személyiségeinek egyike. A cikk megjelent a Fókuszban is.
109. Bolvári-Takács Gábor Benda Kálmán halálára == Sárospatak 1994. ápr. Benda Kálmán történész és a sárospataki népfőiskola kapcsolatai.
110. Bolvári-Takács Gábor Határon túli magyarok a népfőiskolán == Sárospatak 1994. aug. A sárospataki központú Regionális Népfőiskolai Szövetség idei programja.
111. Bordás István A Magyar Népfőiskolai Társaság számítógépes fejlesztéséről == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. jún.
112. Civil Kurázsi - díj == Sárospatak 1994. febr. A sárospataki Népfőiskolai Egyesület, mint civil szerveződés, a legszélesebb városi, társadalmi nyilvánosság bevonásával a civil kurázsi erősítésére és bátorítására évenként odaítélendő, erkölcsi eszmei értékű díjat alapít.
113. (czol) Sárospatak szellemében: Népfőiskolai konferencia == Új Magyarország 1994. aug. 1.
114. Dáné Tibor Kálmán Népfőiskola Enyeden == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. okt. A Sárospataki Népfőiskola erdélyi kapcsolata.
115. Elhunyt Újszászy Kálmán Társaságunk tiszteletbeli elnöke == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. jún.
116. Az első európai népfőiskola alapításának 150. évfordulójára emlékezve: Társaságunk megtartotta éves közgyűlését == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. dec. Emlékezés Benda Kálmánra és Újszászy Kálmánra. A Számítástechnikai Munkabizottság elnöke Bordás István, a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület titkára.
117. Eseménynaptár == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. okt. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület júl. - okt. programja is felsorolva.
118. Európai látószögben 1993: A Magyar Népfőiskolai Társaság nemzetközi konferenciáján és továbbképzési programja == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. okt. A IX. Öntevékeny Szervezetek Európai Szimpóziuma tallinni konferenciáján előadás hangzott el a sárospataki népfőiskoláról.

119. Európai látószögben 1993.: A Magyar Népfőiskolai Társaság nemzetközi konferenciái és továbbképzési programja == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. okt. A Language Link (London) nyelviskola tanfolyamai... a Sárospataki Népfőiskolán is.
120. Iskolaszékek == Új Magyarország 1994. jún. 14. Iskolaszék és civil társadalom címmel pedagógiai konferencia Sárospatakon a helyi Népfőiskolai Egyesület rendezésében.
121. (karcsi) Alaptanfolyam Sárospatakon: Jó helyet foglaló iskola székek... == Déli Hírlap 1994. jún. 23. Felkészítő alaptanfolyam Sárospatakon a környékbeli iskolaszékek tagjainak részére.
122. Kedves Barátunk! == Sárospatak 1994. máj. A Sárospataki Népfőiskola tervei, felhívásai az 1994/95-ös tanévre.
123. Kerchner András Sárospataki Népfőiskola: Múltból táplálkozó jövő == Helyi krónika 1994. 2. sz.
124. Kércsi Tibor A határon túli magyarságról Encsen == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. dec. Az encsi népfőiskolai tanfolyamot Dr. Balázsi Károly, a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület elnöke nyitotta meg.
125. Kiss Boáz, ifj. A pataki példa nyomán: A protestáns népfőiskola értékei == Reformátusok Lapja 1994. máj. 8. Utolsó beszélgetés Újszászy Kálmánnal.
126. Konferencia = Magyar Hírlap 1994. júl. 28. Iskolaszék és civil társadalom címmel pedagógiai konferenciát rendezett Sárospatakon a helyi Népfőiskolai Egyesület.
127. Kovács Bálint Ökomenikus népfőiskolai együttműködés = Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. dec. Az 1936-ban virágzásnak indult mozgalomban Sárospatakon Szabó Zoltán és Újszászy Kálmán vállalta a vezető szerepet.
128. Kovács Bálint Újszászy Kálmán és a volt népfőiskolások találkozói = Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. jún.
129. Könyvajánlat == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. dec. Harsányi István: Tehetségvédelem és Kovács Dániel: Móricz Zsigmond és Sárospatak című kötetek rövid ajánlása.
130. Közgyűléstől közgyűlésig: Dokumentumok az 1994. évi közgyűlésre == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. okt. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület erdélyi kapcsolataként Nagyenyeden 1 hetes országos továbbképzést szervezett népfőiskolai vezetők részére.

- 131.** Közgyűléstől közgyűlésig: Dokumentumok az 1994. évi közgyűlésre == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. okt. 1994. áprilisában elhunyt Újszászy Kálmán, a népfőiskola alapítója, és a Magyar Népfőiskolai Társaság tiszteletbeli elnöke. Május 5-én temették Sárospatakon.
- 132.** Közgyűléstől közgyűlésig: Dokumentumok az 1994. évi közgyűlésre == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. okt. Számítógépes oktatóbázisok telepítése 1994 januárjában a Sárospataki Népfőiskolai Egyesületben is.
- 133.** "L" Megerősödve, megújulva: Beszámoló a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület közgyűléséről == Sárospatak 1994. márc.
- 134.** A Magyar Népfőiskolai Társaság 1993. évi nemzetközi tevékenységének publikációi, dokumentum anyagai = Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. okt. Bolvári-Takács Gábor: ESVA - konferencia Tallinnban.
- 135.** A Magyar Népfőiskolai Társaság képzési irányai: Angol nyelvtanfolyamok 1993/94 == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. okt. Sárospatakon is a népfőiskolai központban nyelvtanfolyamot szerveztek.
- 136.** Mécsvilág == Észak-Magyarország 1994. júl 26. A Sárospataki Népfőiskola idei tanfolyamai.
- 137.** Népfőiskolai hírek == Sárospatak 1994. júl. Iskolaszék és civil társadalom című konferencia-sorozat. A Sárospataki Népfőiskola nyári tanfolyamai.
- 138.** Pedagógiai konferencia == Észak-Magyarország 1994. jún. 14. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület szervezésében.
- 139.** Protestáns Napok és népfőiskola == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. dec. A Protestáns Napok keretében Horváth Erzsébet a Sárospataki Népfőiskola történetéről tartott előadást.
- 140.** Szilágyi Ferenc Diófa és árnyéka: A falu misszionáriusára == Pesti Hírlap 1994. máj. 7. Újszászy Kálmán halálára.
- 141.** Társadalom, vallás és művészet == Észak-Magyarország 1994. ápr. 13. A Sárospataki Népfőiskola programelőzetese.
- 142.** Társaságunk elnöke: Kovács Bálint == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. jún. 1937-től a Sárospataki Népfőiskola résztvevőjeként megismerkedhetett Újszászy Kálmán - Szabó Zoltán falukutató tevékenységével.

143. Társaságunk megtartotta éves közgyűlését: Az első európai népfőiskola alapításának 150. évfordulójára emlékezve == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. dec. A közgyűlés Bordás Istvánt a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület titkárát a Számítástechnikai Munkabizottság elnökének választotta meg.
144. A Tessedik Sámuel Népfőiskolai díj 1994. évi kitüntetettje: Dr. Barsi Ernő népzene-tudós == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. dec. Barsi Ernő sárospataki öregdiák, a népfőiskolai mozgalom keretén belül eddig több mint 3.000 előadást tartott meg.
145. Tóth János, Sz. Üzenhet-e majd a közgyűlés? == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. okt. A közgyűlés keretében megemlékeznek az elhunyt Benda Kálmán elnökről és Újszászy Kálmánról, a népfőiskola alapítójáról.
146. Választás 94 == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1994. dec. Bordás Istvánt, az MNT Elnökségi tagját Sárospatakon önkormányzati képviselőnek választották meg.

1995.

147. Az 1989-es Sárospataki I. Népfőiskolai Biennálé résztvevőinek egy csoportja Szabó Zoltán sirjánál == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. 4. (tél) sz. Fotó. Szabó Zoltán, a Sárospataki Népfőiskola egyik alapítója volt.
148. Bodrog - P - ART filmfesztivál == Sárospatak 1995. aug. A Zempléni Művészeti Napok kiegészítő programjaként a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület a kortárs magyar filmművészet gyöngyszemeiből válogatást mutat be.
149. Bolvári-Takács Gábor Sárospatak külkapcsolatai == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. 4 (tél) sz. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület nemzetközi kapcsolatairól.
150. Bordás István A határon túlról is érkeznek: Tabajdi Csaba is vendége lesz a Nyári Népfőiskolának == Sárospatak 1995. jún.
151. Bordás István "Rendszerváltás" és a kultúrafogalom == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. jún. A szerző a kultúra fogalmának huszadik századvégi korszerű értelmezését vizsgálja fel.

152. Csetneki József Erdélyből érkezett a népfőiskolára: Ha kihalnának a "végvári harcosok..." == Sárospatak 1995. júl. Interjú Dáné Tibor Kálmánnal, az RMDSZ Művelődési és Egyházügyi Főosztályának előadójával, az EMKE Romániai Magyar Népfőiskolák és Közösségfejlesztők Társaságának titkárával.
153. Csetneki József Érzékenyebb szem, fogékonyabb lélek...: Népfőiskola - ötödik alkalommal Sárospatakon == Sárospatak 1995. júl.
154. Csetneki József Öntevékenyen - írógép nélkül == Sárospatak 1995. aug. Csirák Csaba, az Erdélyi Magyarok Kulturális Egyesületének elnöke Szatmárnémetiből érkezett a népfőiskola határon túli magyarság kérdéseivel foglalkozó szekciójának meghívására Sárospatakra.
155. Ditrői Péter Elsorvado népfőiskolák: Nyolcvanéves történet == Magyarország 1995. jan. 27. A hazai, mintegy 250 népfőiskola nagy intézményei - Sárospatak, Szolnok, Lakitelek - sok bentlakásos tanfolyammal büszkélkedhet.
156. Eseménynaptár == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. márc. A nyíregyházi Népfőiskolai Egyesület szakmai tanulmányút keretében a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület munkájával ismerkedik.
157. Eseménynaptár == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. jún. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület ápr. - júl. programja.
158. Eseménynaptár == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. 3. (ősz) sz. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület aug - nov. programja.
159. Eseménynaptár: Magyar Népfőiskolai Társaság Közgyűléstől - közgyűlésig == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. 4. (tél) sz. November 7-8. A sárospataki regionális számítástechnikai konferencia.
160. Felhívás a Sárospataki Népfőiskola nyári programjaira == Sárospatak 1995. máj.
161. Az informatikáról tanácskoztak == Patak és Vidéke 1995. nov. 10. Informatikai konferencia a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület és a Comenius Tanítóképző Főiskola Informatika tanszékének közös szervezésében.

162. Kérdésünk: Mire használják a Domján házat? == Sárospatak 1995. okt. Válaszol Bordás István, a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület titkára.
163. K. I. A Sárospataki Népfőiskoláról: A tehetséggondozás jegyében == Déli Hírlap 1995.júl. 17. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület immár ötödik éve működik.
164. Kiadványaink == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. jún. Kovács Bálint: Protestáns népfőiskolák Magyarországon (1936-1948) c. kötetében elsősorban a sárospataki népfőiskola történetét vázolja fel.
165. Kovács Bálint A népfőiskolák szociális törekvései == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. márc. A 1936-48 között szerveződött népfőiskolák közül Sárospatakon a Kollégium hagyományait vették figyelembe.
166. Közgyűlés 95: December 8. Társaságunk közgyűlése == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. 3. (ősz) sz. Bemutatkozik az Elnökség: Kovács Bálint elnök, aki az 1940-es sárospataki népfőiskola alapítója, ...Bordás István, aki a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület titkára.
167. Közgyűlés a Sárospataki Népfőiskolai Egyesületnél == Sárospatak 1995. okt.
168. Mit lehet venni ma egy átlagkeresetből? == Sárospatak 1995. júl. Összeállítás a Sárospataki Népfőiskola határon túli magyarok szekciójában résztvevők adatai alapján.
169. Népfőiskolák ellenszélben == Észak-Magyarország 1995. dec. 4. A Regionális Népfőiskolai Társaság sárospataki tanácskozása.
170. Nyelvtanfolyamok == Sárospatak 1995. dec. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület újra indítja nyelvtanfolyamait.
171. Püski Sándor előadása a Sárospataki Népfőiskolai Biennálén == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. márc. Fotó.
172. Sárospataki Népfőiskola 1995 == Patak és Vidéke 1995. júl. 28.
173. A sárospataki Népfőiskola falukutató szekciójának tevékenysége == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. 3. (ősz) sz. Fotó.
174. A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület hírei == Sárospatak 1995. dec. ...Az Egyesület készülődése a Sárospataki Népfőiskola megalakulásának 60., újjászervezésének 10. évfordulója megünneplésére.

175. Sárospataki nyári népfőiskola: Településfeltárás a Csereháton == Déli Hírlap 1995. máj. 30. Megjelent a Sárospatak 1995. májusi számában is.
176. Üveges István Krónika == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. 3. (ősz) sz. Dr. Barsi Ernő, a "népfőiskolák örök primása"? a Tessedik - díj 1994. évi kitüntetettje: 75 éves.
177. Üveges István Krónika == Művelődés - Népfőiskola - Társadalom 1995. 3. (ősz) sz. Sárospatakon népfőiskolai szervezésben "Bodrog" filmfesztivál.

Névmutató

- Balázsi Károly 30, 38, 76, 108
- Bede Piroska
Id. Havasné Bede Piroska
- B. I. 11
- Bolvári-Takács Gábor 37, 46, 77, 109, 110, 149
- Bordás István 39, 40, 41, 47, 48, 49, 50, 78, 79, 80,
81, 83, 111, 150, 151
- czol 113
- Csetneki József 152, 153, 154
- Csutorás Annamária 1
- Dáné Tibor Kálmán 114
- Dénes D. István 12
- Ditrói Péter 155
- D. L. 85
- D. Veszelszky Sára
Id. Veszelszky Sára, D.
- Filip Gabriella 55, 56, 57
- Fügedi Mária
Id. Sebestyénne Fügedi Mária
- Gaál Gyula 58
- Gróh Gáspár 86
- gulay 4
- Gyarmati Béla 31

- Hajdu Demeter Dénes 13
- Harsányi István 24
- Havasné Bede Piroska 5
- Hegyi József 14, 32, 33, 42
- Homonnayné Jób Klára 15, 16, 25
- - ie - 6
- Jakab Sándor 7, 8
- Jób Klára
ld. Homonnayné Jób Klára
- Kajdi Béla 2
- Kálmán Attila 18
- Káposztási János 88
- (karcsi) 121
- Kerchner András 123
- Kércsi Tibor 124
- K. I. 163
- Kis Boáz, ifj. 125
- Kiss József 26
- Kj 43
- Kovács Bálint 89, 90, 127, 128, 165
- Kováts Dániel 19, 34, 91
- K. Zs. 27
- "L" 92, 133
- Mezei István 93
- (murányi) 20
- Peredi Ágnes 28
- Pethő László 64
- Petró András 65
- Sebestyénné Fügedi Mária 36
- Székelyhidi Ágoston 9
- Szilágyi Ferenc 140
- Sz. Tóth János
ld. Tóth János, Sz. 104
- Takács Gábor
ld. Bolvári Takács Gábor
- Tibor Ágnes 3

Cikkbibliográfia (1986-1996.)

- Tóbiás Áron 72
- Tóth János, Sz. 145
- Udvardy József 107
- Üveges István 176, 177, 178
- Varga Csaba 22
- Veszelszky Sára, D. 73
- Volly István 10

Folyóirat - cikkek mutatója

- Borsodi Művelődés 16 34 36
- Borsodi Szemle 25
- Confessio 89
- Déli Hírlap 26, 52, 59, 82, 70, 87, 121, 163, 175
- Élet és Tudomány 24
- Észak- Magyarország 1, 6, 14, 19, 21, 29, 31, 33, 35, 42 44, 51, 53, 55, 56, 57, 68, 84, 94, 95, 97, 99, 102, 106, 107, 136, 138, 141, 169
- Fókusz 79, 83, 93, 108
- Helyi Krónika 123
- Heti Magyarország ld. Magyarország
- Heti Világgazdaság 3
- Honismeret 5
- Igen 58
- Köznevelés 65
- Kultúra és Közösség 20
- Magyar Hírek 4, 11
- Magyar Hírlap 89, 126
- Magyar Nemzet 7, 8, 10, 12, 13, 17, 18, 20, 22, 66, 72 74, 88, 96, 103
- Magyarország 86, 155

- Művelődés – Népfőiskola – Társadalom 75, 76, 77, 78, 80, 98, 111, 114, 115, 117, 118, 119, 124, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 139, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 149, 151, 156, 157, 158, 159, 164, 165, 166, 171, 173, 176, 177, 178
- Népművelés 2, 15, 22, 23, 77
- Népszabadság 45
- Népszava 9, 23, 28, 43
- Patak és Vidéke 161, 172
- Pesti Hírlap 67, 140
- Reformátusok Lapja 90, 125
- Sárospatak 30, 37, 38, 39, 40, 41, 6, 47, 48, 49, 50, 54, 71, 81, 82, 92, 100, 104, 108, 109, 110, 112, 122, 133, 137, 148, 150, 152, 153, 154, 160, 162, 167, 168, 170, 174, 175
- Szabad Föld 105
- Új Magyarország 60, 61, 63, 64, 73, 101, 113, 120
- Új Néplap 91
- Világszövetség 85

Egyesületi kronológia (1986-2001.)

1986.

- **szepember 19.** A Kazinczy Ferenc Társaság Elnöksége kezdeményezi a Sárospataki Népfőiskola felújítását, téli tanfolyam megszervezésével.

1987.

- **január 31.** Az első téli tanfolyam programjának megbeszélése a jelentkezőkkel, a Móricz Zsigmond Baráti Kör megalakítása. (elnök: Barna László, alelnök: Várhegyi Zsuzsa)
- **február 6-12.** Az első tanfolyam, 12 hallgatóval Az előkészítő bizottság vezetője: Dr. Kováts Dániel, tagjai: Bozsik Sándor, Dr. Földy Ferenc, Dr. Gönczy Ákos, Homonnayné Dr. Jób Klára (tanfolyamvezető), Kanessz Lajosné, Lendvainé Szendrey Ágnes, Rózsahegyi János, Saláta László, Szabolcs András, Tarhos Ferenc.
- **február 6.** Megjelenik a " Mécsvilág " első száma.
- **május** A " Népművelés " c. folyóirat XXXIV/5-ös számában Homonnayné Dr. Jób Klára cikke " Népfőiskolai kísérlet Sárospatakon " címmel.
- **július 5.** Dr. Kováts Dániel beszámol a népfőiskolai találkozó résztvevőinek az első "új" tanfolyamról.

1988.

- **január 29-február 6.** A második téli tanfolyam 26 hallgatóval. A szervező bizottság elnöke: Dr. Kováts Dániel, tagjai: Dr. Balácsi Károly, Barna László, Dr. Dobrik István, Fésüs Attiláné, Dr. Földy Ferenc, Dr. Gönczy Ákos, Grega Sádor, Dr. Hörsik Richárd, Iski Ildikó, Dr. Komáromy Sándor, Nagyné Majercsák Gizella, Rózsahegyi János, Saláta László, Szabolcs András, Tóth István.

- január 29. A Berzsényi Dániel Baráti Kör megalakulása (elnök: Bordás István, alelnök: Pozsa Antónia).

1989.

- január 20 - 28. A harmadik téli tanfolyam, 26 hallgatóval. A szervező bizottság elnöke: Dr. Kováts Dániel, tagjai: Dr. Balácsi Károly (tanfolyamvezető), Barna László, Cziáki László, Dr. Dobrik István, Fésüs Attiláné, Dr. Földy Ferenc, Dr. Hörcsik Richárd, Iski Ildikó, Kardos Sándor, Dr. Komáromy Sándor, Nagyné Majercsák Gizella, Pozsa Antónia, Rózsahegyi János, Saláta László, Szabolcs András, Tóth István.
- január 20. A Kazinczy Ferenc Baráti Kör megalakulása. (elnök: Hajdú Imre, alelnök: Pandák Tibor)
- március 12. Megalakul a Sárospataki Diákegylet. (elnök: Takács Gábor, társelnök: Zelnik Csaba)
- május 9. Czinke Ferenc a Diákegylet fővédnöke.
- július 6. A Diákegylet pályázatot nyújt be a Közművelődési Alaphoz Nemzedéki Népfőiskola megrendezésére. A pályázatot Czinke Ferenc állítja össze

1990.

- január 19-27. A negyedik téli tanfolyam 23 hallgatóval. A szervezőbizottság elnöke: Dr. Kováts Dániel, tagjai: Dr. Balácsi Károly (tanfolyamvezető), Bordás István, Dr. Dobrik István, Fésüs Attiláné, Dr. Hörcsik Richárd, Dr. Komáromy Sándor, Nagyné Majercsák Gizella, Pásztor András, Rózsahegyi János, Saláta László, Szabolcs András, Tóth István.
- január 19. A Németh László Baráti Kör megalakulása (elnök: Nagy Ilona, alelnök: Képes Magdolna).
- március 19. A szervezőbizottság értékelő ülése a negyedik téli tanfolyamról. A további működésről vitaindítót tart Dr. Kováts Dániel.

- **március 28.** A Diákegylet 300.000 forintot nyer a Közművelődési Alaptól a Nemzedéki Népfőiskola megindítására.
- **április 24.** A Városházán folytatott egyeztető megbeszélés nyomán a Diákegylet létrehozza a Nemzedéki, Népfőiskolai Tanácsot (elnök: Dr. Balácsi Károly, titkár: Bordás István tagok: Barkó Csaba, Czinke Ferenc, Czinke Zoltán, Dr. Dobrik István, Gulybán, László, Hajdú Imre, Dr. Hörsik Richárd, Dr. Kováts Dániel, Szolnoki Tibor).
- **augusztus 6-18.** Az első nyári tanfolyam három szekcióban (társadalomismereti - vezetője: Dr. Balácsi Károly, képzőművészeti - vezetői: Czinke Ferenc, Dr. Dobrik István, történelmi - vezetője: Szolnoki Tibor). A népfőiskolán 68 hallgató vesz részt, 6 állandó tanár vezetésével. A tanfolyam teljes költségvetése 340.686- Ft.
- **szeptember 5.** A Diákegylet népfőiskolai titkára: Bordás István. Kiválik a Nemzedéki Népfőiskolai Tanácsból: Gulybán László, Hajdu Imre, Szolnoki Tibor.

1991.

- **február 1-3.** A első nyári tanfolyam hallgatóinak utótalálkozója.
- **május 28.** Megalakul a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület. (elnök: Dr. Balácsi Károly, titkár: Bordás István), alapítók száma 13 fő.
- **május 29.** Megszűnik a Nemzedéki Népfőiskolai Tanács.
- **június 23 - július 4.** A második nyári tanfolyam anyagi okok miatt csak képzőművészeti szekcióval, vezetője: dr. Dobrik István. A hallgatók létszáma 25 fő.
- **július 15.** Az Egyesület 900.000 Ft-ot nyer az MKM Közművelődési pályázatán, ezzel biztosítja a következő évi tanfolyamok zavartalan lebonyolítását.
- **szeptember-október** "Demokrácia Svédországban" népfőiskolai szeminárium a Comenius Tanítóképző Főiskolán az MNT és a svéd Studieförbundet Vuxenskolan szervezésében.
- **október 31.** Megszűnik a Sárospataki Diákegylet

- november 5. Az Egyesület vezetőinek részvétele a II. Népfőiskolai Biennálén Veszprémben. Az itt folytatott tárgyalásokon tisztázódnak az MNT és az Egyesület között fennálló nézeteltérések.
- november 26. Egyesületi közgyűlés, napirenden: az Egyesület pénzügyi helyzete, a biennálé, valamint a Regionális Népfőiskolai Központ és az ezt elősegítő tanácskozás terve.
- december Takács Gábor tanulmányútja az Ölandi Népfőiskolán, Svédországban.
- december 19. Sárospatak Város Önkormányzata határozatot hoz az Egyesület munkájának folyamatos támogatásáról, évenként megállapítandó mértékben.
- december 30. Elkészül az Egyesület helyi, táji és regionális feladatainak tervkonceptiója.

1992.

- január 17-18. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat és az Egyesület szervezésében regionális konferencia Májiban a határon inneni és a határon túli népfőiskolák együttműködési lehetőségeiről. A résztvevők, akik Észak-kelet Magyarország egész területéről, a Partiumból, Felvidékről és Kárpátaljáról érkeztek, szándéknyilatkozatot irtak alá az együttműködés intézményesítésének szükségességéről.
- március 11. Egyesületi közgyűlés, napirenden: beszámoló az 1991-es pénzügyi évről, a máji konferencia értékelése, a táji népfőiskolai központ kialakítása, a nyári tanfolyamok előkészítése; a tagság elhatározása, hogy új szekcióként református csoportot is indít A közgyűlés dönt arról is, hogy határon túlról is fogadunk népfőiskolásokat, és számukra külön programokat biztosítunk.
- március A Pro Renovanda Cultura Alapítvány 500.000 Ft-tal támogatja a táji központ kialakítását.

- **március 18.** Együttműködési megállapodás az Egyesület és a KLTE Felnőttnevelési és Közművelődési Tanszéke között.
- **április 1.** Az Egyesület felkéri a Református Kollégiumot a református szekció programjának kidolgozására.
- **április 10.** Az Egyesület Göncz Árpád köztársasági elnököt kéri fel a nyári népfőiskola megnyitására, ezáltal tájékoztatja a táji központ megalakításának tervéről.
- **április 13.** A Német Népfőiskolai Szövetség Budapesti Irodája 685.000 Ft értékben irodai berendezéseket adományoz az Egyesületnek.
- **április 25.** A Regionális Népfőiskolai Szövetség megalakítása. A nem jogi személyiségű szervezet elnöke: Dr. Balácsi Károly, elnökségi tagjai: Balácsi Zoltán, Balogh Gáza, Bodnár Mónika, irodavezetője: Bordás István. Ez alkalomból megjelenik a "Mécsvilág" tematikus száma.
- **április 26-27.** A képzőművészeti szekció utótalálkozója az ölandi népfőiskolai csoport látogatása alkalmából.
- **május 14.** Balácsi Zoltán a református szekció vezetője.
- **május 25.** Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés Oktatási, Közművelődési és Sport Bizottsága kihelyezett ülést tart Sárospatakon. A napirendek között a Sárospataki Népfőiskola bemutatkozása is szerepel.
- **május 27.** A Magyar Népfőiskolai Társaság közgyűlésén Bordás Istvánt elnökségi taggá választotta.
- **július 5.** Göncz Árpád köztársasági elnök megnyitja a nyári népfőiskolát.
- **július 5-18.** A harmadik nyári tanfolyam négy szekcióban, 83 hallgatóval. Szekcióvezetők: Dr. Balácsi Károly (társadalomismereti), Balácsi Zoltán (református), Dr. Dobrik István (képzőművészeti és művészet-történeti) Szolnoki Tibor (történelmi), valamint Baranyai Katalin (a határon túli magyarok koordinátora). A résztvevők között 4 svéd hallgató is van akik az Ölandi Népfőiskolát képviselik.

- július 20. az Egyesület 870.000 Ft-ot nyer az MKM Közművelődési pályázatán.
- szeptember 7-11. Az Egyesülettől Takács Gábor vesz részt a dániai Aahusban megrendezett kulturális konferencián.
- szeptember 13-24. Egyesületünk képviselőjében Baranyai Katalin, Bordás István, Dr. Dobrik István, Kelemen Judit és Vinnainé Vékony Márta vesz részt a stockholmi "Svéd demokrácia" szemináriumon.
- október 13. Egyesületi közgyűlés. Napirenden: A nyári tanfolyamok értékelése, további tevékenységi körök meghatározása, egyesületünk kapcsolatainak áttekintése. A közgyűlés létrehozza a nemzetközi kapcsolatok titkára tisztséget, ezzel a tevékenységgel Takács Gábort bízza meg.
- október 24 - november 7. Az Egyesület képviselőjében Balogh István és Csetneki József tanárok, valamint Domahidi Klára és Petró János hallgatók vesznek részt az Ölandi Népfőiskola képzőművészeti kurzusán. Utazásukat a Vox Provinciae Alapítvány is támogatta.
- november 20. A kormányzat részéről Entz Géza, a Határon Túli Magyarok Hivatala elnöke ígéretet tesz az Egyesület határon túli magyarokkal kapcsolatos tevékenységének folyamatos támogatására.
- december Az első egyeztetések az MNT-vel közös angol nyelvtanfolyamok és a biztosítási szakemberképzés ügyében.

1993.

- január 8. Elindul a Regionális Szövetség számítástechnikai alapképzése, az első 40 órás tanfolyammal.
- február 6. Egyesületi közgyűlés, napirenden: az előző évi tevékenység értékelése, az 1993. évi pénzügyi és programterv, javaslat díszpolgári címek adományozására (Dr Balassa Iván, Dr Harsányi István), javaslat kitüntetés alapítására (Civil Kurázszi Díj).

Egyesületi kronológia (1986-2001.)

- március 12. "Művelődési házak és népfőiskolák" című konferencia az MNT és az Egyesület közös szervezésében.
- március 25-30. Az Egyesület képviselőjében Bordás István vesz részt az emmenai (Hollandia) kulturális konferencián.
- május 21-23. A Regionális Szövetség konferenciája Kékeden. Téma: a népfőiskola-vezető képzés koncepciója és tartalmi kérdései.
- május 27. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés állásfoglalásában nagyra értékeli a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület tevékenységét.
- május Az Egyesület képviselőjében Kántor István vesz részt a dániai tanulmányúton.
- május 14-16. Az MNT és az Emberi Kockázatok Intézetének konferenciája az önkéntes biztosítópénztáros képzésben résztvevő tanárok számára. Az Egyesületet képviselték: Dr. Ablonczy Zoltán, Dr. Balácsi Károly, Bordás István, Dankó Katalin, Stóka György.
- július 1-4. A nyári tanfolyam határon túli hallgatóinak előkurzusa, Dr. Baranyai Katalin vezetésével.
- június 4. Egyesületi közgyűlés, napirenden: tisztújítás (az elnök: Dr. Balácsi Károly, titkár: Bordás István), a Civil Kurácsi Díj megalapítása, a nyári népfőiskola előkészületei, beszámoló a Regionális Szövetség ügyeiről és az MNT közgyűléséről.
- július 4. Benda Kálmánnak, az MNT elnökének köszöntőjével kezdetét veszi a negyedik nyári tanfolyam. Dr. Harsányi István megnyitja a képzőművészeti szekció hallgatóinak és tanárainak kiállítását.
- július 4-17. A negyedik nyári tanfolyam négy szekcióban 91 hallgatóval. Vezetők: társadalomismereti – Dr. Balácsi Károly, képzőművészeti: Balogh István, Dr. Dobrik István, Sándor Zsuzsa, református – Balácsi Zoltán, történelmi – Bolvári-Takács Gábor és Szolnoki Tibor.

- július 8. Az Egyesület összesen 1.400.000 Ft-ot nyer a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány pályázatán regionális programokra és nyári tanfolyamokra.
- július 16. Az Egyesület három tagja rendkívüli közgyűlés összehívását kéri a nyári tanfolyamok alatt kiéleződött személyi ellentétek rendezésére.
- augusztus 24. Elkészül az Egyesület szervezeti és működési rendjének reformjára vonatkozó vitaanyag. Összeállítói: Dr. Ablonczy Zoltán, Bolvári-Takács Gábor, Bordás István, Csetneki József, Lovas János Tibor.
- szeptember A Regionális Szövetség képviselőjében Balázsi Zoltán, E Kovács László és Bodnár Mónika dániai népfőiskolai tanulmányúton vesz részt.
- szeptember 4. Egyesületi közgyűlés. Napirenden: beszámoló a nyári tanfolyamokról, személyi kérdések. A lemondott Dr. Balázsi Károly helyett az elnök ideiglenesen Balázsi Zoltán.
- szeptember 27. Elindul a trimeszteres rendszerű angol nyelvtanfolyam a Language Link, az MNT és az Egyesület közös szervezésben. Tanfolyamvezető: Kelemen Judit. Az első trimeszterben 87 hallgató vesz részt, két tanár irányításával.
- október 16. Egyesületi közgyűlés. Napirenden: tisztújítás. A közgyűlés elnökséget hoz létre, melynek tagjai: Dr. Balázsi Károly, Dr. Dankó László és Szolnoki Tibor. A soros elnök egy évig Dr. Balázsi Károly. A titkára továbbra is Bordás István.
- december 2-4. Az MNT III. Népfőiskolai Biennáléja Veszprémben. Az Egyesület részéről előadást tart Bordás István.
- december 22. Egyesületi közgyűlés. Napirenden: Új alapszabály elfogadása, általános, pénzügyi és külügyi beszámoló az 1993-as évről, az önkéntes biztosítópénztáros képzés szervezésének előkészületei, részvételi lehetőség a PHARE-programban. (Határozatképtelenség miatt döntések nem születtek.)

- november Az Egyesület képviseletében Bolvári-Takács Gábor vesz részt a tallinni ESVA-konferencián, az MNT delegációjának tagjaként.

1994.

- január 7. Az Egyesület és az Árpád Vezér Gimnázium szerződése az angol nyelvtanfolyam részbeni közös bonyolításáról.
- január 12. Sárospatak Város Képviselőtestülete elutasítja az Egyesület javaslatát Dr. Balassa Iván és Dr. Harsányi István díszpolgárrá választására.
- január 14. Az Egyesület 10.000 Ft-tal támogatja Kováts Dániel Móricz Zsigmond és Sárospatak című könyvének megjelentetését. (A kötetet a Felsőmagyarországi Kiadó jelenteti meg.)
- január 26. Az MNT elnöksége Bordást Istvánt szakértőnek javasolja a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány pályázatainak elbírálásához.
- január 29. Népfőiskolai és Közösségfejlesztő Szövetség megalakulása Kolozsváron. Az MNT-t és az Egyesületet Bordás István képviseli.
- február 3. A Német Népfőiskolai Szövetség számítógépes oktatórendszert adományoz az Egyesületnek, tartós használatra.
- február 14-15. A Német Népfőiskolai Szövetség, az MNT és a TIT közös számítástechnikai szemináriuma Budapesten. Előadást és demonstrációt tart Bordás István.
- február 18-19. Regionális Népfőiskolai Konferencia Nyíregyházán. Az Egyesület képviseletében előadást tart Bordás István.
- február 26. Egyesületi közgyűlés. Napirenden: Beszámoló az előző évi tevékenységről, alapszabály módosítás, cselekvési program az 1994-es évre.
- február 26. Elkészül az Egyesület "Iskolaszék és civil társadalom" programvázlata, összeállítója Szolnoki Tibor.

- február Elkészül az Egyesület számítógépes oktatóbázisának hasznosítási terve. Összeállítója: Bordás István.
- március 11. A számítógépes oktatóbázis bemutatója A Művelődés Házában. Az első tanfolyam indítása.
- március 13. Életének 81. évében meghal Benda Kálmán akadémikus, aki 1988. június 9-e óta töltötte be az MNT elnöke tisztét.
- március 16. A Német Népfőiskolai Szövetség újabb számítástechnikai eszközöket adományoz az Egyesületnek, felnőttoktatási célokra.
- április 11. Az Egyesület és az Észak-Magyarországi Tankezületi Oktatási Központ közös oktatáspolitikai fóruma. Témák: A közoktatás-politika időszerű kérdései, Az iskolaszék jogi háttere.
Programszervező: Szolnoki Tibor
- április 23-24. Helyi ismereti vetélkedő Szatmárnémetiben, az RMDSZ és az EMKE szervezésében. A győztesek közül négy fő a sárospataki nyári népfőiskolára kap részvételi lehetőséget. Az Egyesületet Bordás István képviseli. A helyismereti vetélkedő sorozat 2001-ig folytatódik, az egyesület folyamatosan fogadja a győztes hallgatókat nyári táboraiban.
- április 24. Életének 92. évében meghal Dr. Újszászy Kálmán ny. teológiai professzor, a Sárospataki Népfőiskola egyik alapítója.
- május 18. Az Egyesület összesen 1.650.000 Ft-ot nyer a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány pályázatán nyári tanfolyamokra és regionális szakmai programokra.
- május 27. Elindulnak az Egyesület számítógépes tanfolyamai.
- május 29. A Regionális Népfőiskolai Szövetség kibővített elnökségi ülése áttekinti az elmúlt két év munkáját.
- június 13-15. "Iskolaszék és civil társadalom" konferencia az MKM támogatásával. Szervezője Szolnoki Tibor.

- június 19-26. Népfőiskola szervezők országos tábora Nagyenyeden. A programot az MNT és az Egyesület közösen dolgozta ki. Az Egyesület képviselőjében előadásokat tartanak: Balogh István, Bordás István és Csetneki József.
- június 24 - július 31. Az ötödik nyári tanfolyam, összesen 68 hallgatóval. A négy szekció a programjait eltérő időközökben tartja.
- július 10-17. Alapozó nyári táborral elkezdődik a képzőművészeti szekció egyéves tanfolyama. Szekcióvezető: Sándor Zsuzsa, szervező titkár: Csetneki József.
- július 10-17. Az első ízben önálló határon túli magyarok szekciója nyári tanfolyama, szekcióvezető: Bolvári-Takács Gábor és Bordás István.
- július 3-11. A református szekció nyári tanfolyama, szekcióvezető: Balácsi Zoltán.
- július 4-9. A társadalomismereti szekció terepgyakorlata Kékeden. Szekcióvezető Balácsi Károly
- július 5. Bordás István előadást tart a CSEMADOK Karcsaparti művelődési táborában.
- szeptember 9. A tanév első számítógépes tanfolyamainak kezdete.
- szeptember 14. Beindulnak az őszi angol nyelvtanfolyamok.
- szeptember 23-25. A képzőművészeti szekció első évközi konzultációja.
- szeptember 26. Angol nyelvtanfolyam indul Sátoraljaújhelyen. Tanfolyamvezető: Kántor István.
- november 4. Az MNT közgyűlése Kovács Bálint, volt pataki népfőiskolást, addigi megbízott elnököt, a következő tisztújításig, megerősíti elnöki tisztségében.
- november 7. Többszöri próbálkozás után elindul az Emberi Kockázatok Intézetével közösen szervezett 480 órás biztosítópénztáros képző tanfolyam. A 26 résztvevő képzése 1.5 millió forintos minisztériumi támogatásból valósul meg. Tanfolyamvezető: Stóka György.
- november 24. Az Egyesület képviselőjében Dr. Dankó László soros elnök vesz részt a városi Civil Fórumon.

- november 25-26. Bordás István előadást tart az "Önkormányzat és népfőiskola" című konferencián, Nyiregyházán.
- november 25-27. A képzőművészeti szekció második évközi konzultációja.
- december 17. Egyesületi közgyűlés, napirenden: beszámoló az 1994 évi tevékenységről, előterjesztés a jövő évi cselekvési programról.

1995.

- január 27-29. A képzőművészeti szekció harmadik évközi konzultációja.
- január Befejezzük az angol tanfolyamokat. A sikeres kurzusokat az angol partner szerződés szegése miatt kell abbahagynunk.
- március 24-26. A képzőművészeti szekció negyedik évközi konzultációja.
- április 4. A biztosítópénztáros képző tanfolyam záróvizsgálja. Az első népfőiskolai tanfolyam amely az országos képzési jegyzék szerinti szakmát ad.
- április 22. Helyi ismereti vetélkedő Szatmárnémetiben, az RMDSZ és az EMKE szervezésében. A győztesek közül négy fő a sárospataki nyári népfőiskolára kap részvételi lehetőséget. Az Egyesületet Bordás István képviseli.
- május 26. Az Egyesület 10 ezer forinttal támogatja a Kazinczy Társaság Széphalom című évkönyv sorozatának 7. kötetét, amely Újszászy Kálmán emlékére jelenik meg.
- május 26. A népfőiskola tantestületének alakuló összejöve-tele. Ideiglenes tantestületi elnök az év végéig Dr Balázs Károly.
- május 24. A Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány az Egyesület valamennyi pályázatát elutasította.
- május 26-28. A képzőművészeti szekció ötödik évközi konzultációja.
- június 2. Az Egyesület levélben kéri a Megyei Önkormányzat elnökét, Gyárfás Ildikót, a Szinyei-ház használati jogának átadására.

- **június 2.** Az ünnepi könyvhétre megjelenik Kovács Bálint: Protestáns népfőiskolák Magyarországon című kötete, melyben részletesen tárgyalja az egykori Sárospataki Népfőiskola történetét.
- **június 23.** Befejeződik a számítástechnikai csoport tanéve, a 12. tanfolyam zárásával. Az oktatott órák száma összesen 600 óra volt.
- **július 1-10.** A hatodik nyári tanfolyam. Szekcióvezetők: társadalomismereti: Dr. Balácsi Károly, képzőművészeti: Sándor Zsuzsa, határon túli magyarok: Bolvári-Takács Gábor. Az egyéves képzőművészeti iskola hallgatói záró kiállításon mutatják be alkotásaikat.
- **augusztus 21-25.** Bodrog 'P Art filmnapok az Egyesület szervezésében. Témafelelős: Molnár Marianna.
- **szeptember 15.** Az Egyesület elnökségének ülése, ahol az elnökség elfogadja a Szervezeti és Működési Szabályzatot, előkészítik az október 7-i közgyűlést.
- **szeptember 20-21.** A Magyar Népfőiskolai Társaság és a Népfőiskolai Egyesület közös szervezésében népfőiskolai delegáció érkezik Kárpátaljára, ahol találkoznak a helyi értelmiség vezető képviselőivel és megvitatják a kárpátaljai népfőiskolai kezdeményezések lehetőségét.
- **szeptember 25.** A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Önkormányzat Oktatási és Művelődési Bizottsága megtárgyalja és elfogadja azt az előterjesztést, melyben a Szinyei-házat a Megyei Önkormányzat ingyenes használatba adná az Egyesületnek.
- **szeptember 28.** Borsod-Abaúj-Zemplén megye Önkormányzata elfogadja a Megyei Művelődési Osztály előterjesztését és ezzel a Népfőiskolai Egyesület 10 évre ingyenes használatba kapja a Szinyei-házat.
- **szeptember 29.** Kezdetét veszik a Népfőiskolai Egyesület öszi számítástechnikai tanfolyamai. A tanév első felében egy 50 órás alapozó kurzust, valamint egy 150 órás OKJ-s vizsgával záruló szakmai képzést indítunk be.

- **október 7.** Egyesületi közgyűlés. Módosítjuk az alapszabályt, melynek értelmében a közgyűlés határozatképtelensége esetén újbóli összehívás után a megjelent tagok számától függetlenül döntésképes. Szolnoki Tibor lemondott elnökségi tag helyett Dr. Dobrik Istvánt választják új elnökségi taggá, a rotációs elv alapján az új elnökségi tag egyúttal az Egyesület új elnöke is lesz. A közgyűlés határozatban kötelezi magát a használatra kapott Szinyei-ház felújítására.
- **október 10.** Az Egyesület szerződést köt a nyíregyházi Besenyei György Tanárképző Főiskolával a számítógépes terem bérletéről. A Tanárképző Főiskola az oktatótermet a Sárospatakra kihelyezett számítástechnikai tanári szak konzultációs központjára használja majd.
- **október 16.** Az Egyesület elnökségének ülése a Miskolci Galéria épületében. Az elnökség megbizzza Dr. Dankó Lászlót és Bordás Istvánt a Szinyei-ház felújításával kapcsolatos ügyek intézésével. Az elnökség elhatározza, hogy az Egyesület gazdálkodására és az adminisztrációs feladatok ellátására félállással alkalmaz egy később kiválasztott személyt.
- **november 6.** A Pro Renovanda Hungariae kuratóriuma összességében 300.000 forinttal támogatja az Egyesület programjait.
- **november 7.** Az információs társadalom egy új kihívás közművelődési és információ-technológiai konferencia a Comenius Tanítóképző Főiskola Informatika Tanszékével közös rendezésben.
- **november 24.** Egyesületi elnökségi ülés. A testület tagjai megbízzák Beke Té Istvánt, egyesületünk tagját a kivitelezési munkák irányításával. Előzetesen meghatározza a 96. nyarán rendezendő 60. évforduló ünnepségek programját.
- **december 2.** Észak-kelet Magyarországi népfőiskolák regionális találkozója Sárospatakon.

- **december 8.** Magyar Népfőiskolai Társaság tisztújító közgyűlése, ahol Bordás Istvánt újabb 4 évre elnökségi taggá választják.

1996.

- **január 19.** Egyesületünk két szakmában is képzési ajánlatot tesz a Megyei Munkaügyi Központnak munkanélküliek átképzésére. Ajánlatainkat azonban a Munkaügyi Központ a későbbiek során elutasítja.
- **január 29.** Elnökségi ülés. Napirenden: a nyári népfőiskola, az ünnepségek és a Szinyei-ház felújításának előkészítése.
- **február 8.** Újabb 50 órás alapozó számítástechnikai tanfolyam indul. Egy újabb megállapodás keretében Egyesületünk már nem csupán bérbeadóként működik közre a Bessenyei György Tanárképző Főiskola Számítástechnika kiegészítő szakos hallgatóinak képzésében, hanem konzultációk helyi szervezését is az Egyesület szakemberei végzik.
- **február 23.** Sz. Tóth Jánosnak, a Magyar Népfőiskolai Társaság főtíkárának látogatása az Egyesület elnökségi ülésén, melynek keretében találkozik a Megyei Önkormányzat kulturális vezetőivel is.
- **március 3.** A szatmárnémeti Szent-Györgyi Albert Társaság meghívására egyesületünk képviselőjében Stóka György és Bordás István vesz részt, az "Itt-hon" helyismereti vetélkedőn. A vetélkedő győzteseinek részt vesznek a nyári népfőiskolán.
- **március 4-5.** A számítógép kezelő OKJ-s tanfolyamunk záróvizsgálója. A sikeres vizsga után 12 általunk kiképzett hallgató kapta meg bizonyítványát. Ketten közülük a Munkaügyi Központ támogatásával vettek részt.

- március 14. Elnökségi ülés. Napirenden: a Szinyei-ház felújításának finanszírozása, a Sárospatak c. közeleti újság egyesületi kiadásban történő megjelentetésének lehetősége. Az újság kiadásával kapcsolatosan ajánlattevő és vendég Dr. Jánosdeák Gábor polgármester.
- március 20. A Földhivatal bejegyzi az Egyesület ingyenes használati jogát a Szinyei-házra.
- április 1. Újabb számítógép-kezelő OKJ-s tanfolyam indul Egyesületünk szervezésében.
- április 12. Egyesületi közgyűlés. Napirenden: Az Egyesület 1995. évi gazdálkodásának beszámolója, az 1996-os költségvetés elfogadása, a nyári népfőiskola és az ünnepség részletes programja, valamint a Sárospatak újság kiadásának lehetősége.
- április 14. Dr. Heribert Hinzen a Német Népfőiskolai Szövetség Budapesti Irodája igazgatójának látogatása Egyesületünknel.
- április 29. Sárospatak város Képviselő-testülete tárgyalás nélkül elutasítja a polgármester azon javaslatát, hogy a Sárospatak című közeleti újságot a továbbiakban az Egyesület jelentesse meg, mi több megszünteti magát a lapot. Ezután az elnökség egyesületi tagok kezdeményezésére hozzájárul egy lapszám kiadásához, szponzorok finanszírozásában.
- május 16-18. Országos Népfőiskolai Konferencia Szolnokon. Egyesületünk képviselőjében Stóka György tartott előadást a Nemzeti Informatikai Stratégia című programról, Bordás István az Informatika Szekciót vezette.
- június 21. A Máltai Szeretetszolgálat iskolabútorokat adományoz a Szinyei-ház berendezéséhez.
- június 24. A Német Népfőiskolai Szövetség Budapesti Irodája 800.000 Ft-tal támogatja a Szinyei-ház felszerelését. Az összegből oktatástechnikai eszközök beszerzésére került sor.

- június 29. Egyesületi akció a Szinyei-ház kerítésének felújítására.
- július 1-6. A második csoportunk vizsgázik az Országos Képzési Jegyzék szerint számítógép kezelő szakmából a 150 órás tanfolyamunk végén.
- július 6-7. Ünnepségek és megemlékezés a Sárospataki Népfőiskola megalakításának 60. és újraindításának 10. évfordulója alkalmából. Ezen az eseményen avatja föl a felújított Szinyei-házat Kormos Dénes, a Megyei Közgyűlés alelnöke.
- július 5-14. Nyári népfőiskolai tanfolyam. Ezúttal csak a határon túli magyarok szekciója kerül megrendezésre. Szekcióvezető: Dr. Bolvári-Takács Gábor, animátor: Nagy György. A meghirdetett további szekciók (képzőművészeti, református, informatika elegendő jelentkező híján elmaradtak.)
- július 10. Az Egyesület elnökségének állásfoglalása, melyben elhatárolja magát azoktól a véleményektől, melyek az Egyesületet teszik felelőssé a lap megszűnéseért, és kinyilvánítja abbéli szándékát, hogy nem kíván tovább foglalkozni a lap kiadásával.
- július 31. Az Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal elutasítja Egyesületünk azon kérelmét, hogy az APEH tekintsen el az Egyesület ÁFA befizetéseitől a Szinyei-ház felújításával kapcsolatban.
- szeptember 6. A Szinyei-ház felújítási számláinak utolsó részlete is kiegyenlítésre került, ezzel párhuzamosan hiánypótlási jegyzőkönyv kiállítására kerül sor, a még el nem végzett munkákkal kapcsolatban.
- szeptember 17. Újabb 150 órás számítástechnikai kurzus indul. A későbbiek során még egy tanfolyam indítására kerül sor informatika témában. Ugyanakkor nyelvtanfolyam szervezése sikertelennek bizonyult.

- **október 15.** Újabb szerződéskötésre kerül sor a Bessenyei György Tanárképző Főiskola Informatika Tanszékeivel. Immáron három csoport konzultációja bonyolódik az Egyesület számítástechnikai szaktantermében.
- **november 22.** Tisztújító közgyűlést tartottunk, amelyen módosítottuk az egyesületi alapszabályt, és elnökké Dr. Dobrik Istvánt, ügyvezető elnökké Stóka Györgyöt, titkárrá pedig Bordás Istvánt választotta a tagság.

1997.

- **január 20.** Egyesületünk 150.000 Ft-os támogatást nyert a Hálózat a Demokráciáért Alaptól középiskolás demokrácia klub létrehozására. A klub tavasz folyamán mintegy 10 előadást hallgatott meg a politikai demokrácia témakörben. Vezető: Dusicza Erika
- **február 7.** Újabb OKJ-s alapfokú számítógép-kezelő (-használó) csoport tett eredményes vizsgát szervezésünkben.
- **február 23.** Újszászy Kálmán szobrának avatása a Református Kollégium udvarán, Egyesületünk a szobor felállításához 15.000 Ft-tal járult hozzá.
- **február 26.** 100 órás ismeretbővítő számítástechnika szaktanfolyam indul.
- **március 12.** Szerződést kötünk az Országos Foglalkoztatási Közalapítvánnyal, amely értelmében 180.000 Ft-os támogatásban részesülünk mentálhigiénés munkaerő-piaci programok megvalósítására. Ezzel kezdetét veszi az a szakmai munka, amely a munkaerő-piacra történő visszajutásban próbál segítséget nyújtani hátrányos helyzetű térségünk munkanélküli polgárai számára.
- **március 26.** Ingyenes Internet elérést nyerünk a Soros Alapítvány C3 programjától, ez az első alkalom, hogy Egyesületünk Internet hozzáféréssel és e-mail címmel rendelkezik.

- **július 6-11.** Kezdetét veszi a VIII. nyári népfőiskola. Ebben az évben két csoportban, egy határon túli magyar és egy informatika szekcióban folyik a munka. A program megvalósítását támogatta az Illyés Alapítvány, a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány, valamint a Nemzeti Kulturális Alapprogram. Szekció vezetők: Bolvári-Takács Gábor, Stóka György.
- **szeptember 12-15.** Egyesületünk képviselőjében Bordás István részt vesz egy olyan népfőiskolai képző program megvalósításában, amelyet Szabadkán szervezett a Magyar Népfőiskolai Társaság, és amelynek célja a vajdasági népfőiskolai mozgalom felélénkítése volt.
- **szeptember 20.** Szokásos egyesületi elnökségi ülésen felvetődik annak a lehetősége, hogy újra szervezzük meg a református szekciót, amelyben a Sárospataki Református Kollégium Alapítvány is részt vállalna. Az elnökség elfogadja a javaslatot, és megbízza Bolvári-Takács Gábort, a javaslat tevőjét, hogy járjon el ebben az ügyben.
- **október 8-tól** Egyesületünk képviselői az MNT szervezésében részt vesznek a Kulturális Alaptörvény előkészítésének bizottsági vitáiban. A törvényt végül is 1997. decemberében fogadja el az országgyűlés. Az Országgyűlés bizottsági ülésein Bordás István képviseli az egyesületet.
- **október 27.** Kezdetét veszi az újabb OKJ-s informatikai képzés-sorozat, amely egy középfokú szoftver üzemeltetői és egy alacsony fokú számítógép-kezelő (-használó) tanfolyamot foglal magába.
- **december 12.** 20 hallgató tesz eredményes vizsgát alacsony fokú számítógép-kezelő tanfolyamunkon.

1998.

- **január 15.** Megjelenik a Közművelődési törvény és a népfőiskolák című kiadvány, melynek megvalósításában nagy szerepet vállalt Egyesületünk. Az írásban, szerkesztésben és nyomdai előkészítésben Bordás István dolgozik.
- **január 30.** Évi rendes közgyűlésünket tartottuk, ahol elfogadtuk az 1997-es évről szóló beszámolókat és jóváhagytuk a 98. évre szóló munkatervet.
- **február 2.** A Megyei Munkaügyi Központ nyilvántartásba vette Egyesületünket, mint szakképző intézményt, ezt követően 5 informatikai szakmában van joga szervezetünknek OKJ-s képzéseket folytatni.
- **február 4.** A Kulturális Alaptörvényben megfogalmazottaknak megfelelően kezdeményezzük a Sárospataki Művelődési Tanács létrehozását, a Közművelődési Tanács a törvényes határidőn belül június 15-én megalakult.
- **március 8.** Szerződést írunk alá a Magyarországi Ifjúsági Információs és Tanácsadó Irodák Szövetségével egy ifjúsági tanácsadó központ létrehozására. Ez a kezdeti lelkesedés után azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, és tevékenysége idővel abbamaradt.
- **április 14.** Újabb OKJ-s számítógép-kezelő (-használó) tanfolyam indult.
- **május 5.** 21 fő tett eredményes vizsgát számítástechnikai szoftver üzemeltető szakmában.
- **május 22.** Közgyűlést és egyesületi majáliszt szerveztünk. A közgyűlés célja az volt, hogy alapszabályunkat a nonprofit törvény rendelkezéseinek megfelelően átalakítsuk, valamint Felügyelő-bizottságot választunk. Az egyesületi majálison kötetlen kulturális programot szerveztünk tagjaink és támogatóink számára.

- **május 25.** Kérjük a nonprofit törvény értelmében Egyesületünk kiemelten közhasznú szervezetté nyilvánítását.
- **június 2.** A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság végzésében kiemelten közhasznú szervezetté nyilvánítja egyesületünket.
- **június 11.** Sikeres OKJ-s számítógép-kezelő (-használó) szakmai vizsgát tett 22 hallgató.
- **június 22 - július 3.** Nyári napközis tábort szerveztünk gyermekeknek angol és számítástechnikai szabadfoglalkozásokkal.
- **július 4-12.** IX. nyári népfőiskola megrendezése határon túli és informatikai szekcióban. Vezetők: Bolvári-Takács Gábor, Stóka György.
- **augusztus 24.** Útjára indul az MNT szervezésében az a PHARE-LIEN program, amelynek célja alacsony képzettségű felnőttek tudáshiányának pótlása. A programban a nemzetközi együttműködésben dolgozó dán és szlovén partnereken kívül négy hazai népfőiskolai szervezet vesz részt. Ez az első olyan nemzetközi program, amelyben egyesületünk szakmai munkát vállal. Koordinátor: Bordás István.
- **szeptember 1.** Újabb OKJ-s számítógép-kezelő (-használó) tanfolyam indult.
- **szeptember 15.** A Mikroszol KFT-vel együttműködésben pedagógus-továbbképző tanfolyamot indítunk a Vay Miklós Szakképző Iskolában.
- **október 16-18.** "A közművelődés – felnőttoktatás – népfőiskolák a Kárpát-medencében" című szűk körű szakmai konferencia, amelyen körvonalazódik a kárpát-medencei népfőiskolai együttműködés új szervezeti formája. E megbeszélés a kiindulópontja annak, hogy a kulturális kormányzat hivatalnokai Egyesületünket tekinti a határon túli magyar népfőiskolai mozgalom összekötőjének.
- **október 17.** Együttműködési megállapodást kötünk a Comenius Tanítóképző Főiskolával.

- december 4-5. A Magyar Népfőiskolai Társaság éves közgyűlése, amelyet Egyesületünk a Comenius Tanítóképző Főiskolán, annak aktív közreműködésével szervezett meg.
- december 11. 20 fő sikeres számítógép-kezelő (-használó) OKJ-s vizsgát tett.

1999.

- január 29. Évi rendes - beszámoló és tervegyeztető - közgyűlést tartottunk.
- március 3. 19 fő sikeres számítógép-kezelő (-használó) OKJ-s vizsgát tett.
- április 12. Újabb számítógép-kezelő (-használó) OKJ-s tanfolyam indult.
- április 22. A Megyei Munkaügyi Központ megkeresésére több képzési ajánlatot nyújtottunk be humánszolgáltatás és reintegrációs program megvalósítására. A nyertes programok kezdetét jelenti egy több mint két éves együttműködésnek, amely a Megyei Munkaügyi Központ komplex közhasznú és reintegrációs programjaiban való részvételt jelenti. Ezek a programok jelentős szakmai és anyagi eredményt hoztak Egyesületünknek.
- április 30. Kezdetét veszi az az előadás sorozat, amelyet Szülők Népfőiskolája címen futtatott a Népfőiskolai Egyesület. A kisgyermekes szülők számára szervezett programok résztvevőiből az év végén megalakul a Fehérlőfia Egyesület.
- július 3 - 11. X. nyári népfőiskola megrendezése, amelyben művészeti és határon túli magyar szekciót szerveztünk. Vezetők: Bolvári-Takács Gábor és Dobrik István
- július 7 - 9. A Halmaji Önkormányzat megkeresésére munkaerő-piaci reintegrációs tréningeket tartottunk az általuk megpályázott képzési programban. A Halmaji Önkormányzattal ezt követően még két ilyen program megvalósításában működtünk együtt.

- **július 9.** 22 fő sikeres OKJ-s vizsgát tett számítógép-kezelő (-használó) szakmában.
- **október 12.** A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 740.000 Ft. támogatásban részesíti Egyesületünket a határon túli konzultációs programok megvalósításában. Ez az első olyan pénzügyi támogatás, amely ahhoz az elismeréshez kötődik, amelyet a Minisztériumtól kaptunk a határon túli munkánkkal kapcsolatosan.
- **november 19.** Tisztújító közgyűlés. Ezen az összejövetelen újabb alapszabály módosításra került sor, ennek értelmében a tagság 3 tagú elnökséget választott. Az elnökség saját soraiból nevezte ki az elnököt. Az új elnök Stóka György, alelnök Balácsi Károly, elnökségi tag Bordás István, aki egyben az ügyvezetéssel megbízott elnökségi tag is.
- **november 25-27.** Népfőiskolai szervezők képzését valósítottuk meg, amelyre mintegy 30 résztvevő érkezett Kárpátaljáról, Erdélyből és a Felvidékről. A konferencia résztvevői együttműködési szándéknyilatkozatot írtak alá egy folyamatos együttműködési fórum megvalósítására.
- **december 3-4.** Közgyűlést tartott a Magyar Népfőiskolai Társaság, ahol az elnökség javaslata alapján az MNT elnökségi tagjává választották Bordás Istvánt, a Tudományos Munkabizottság elnökévé Balácsi Károlyt, a Számítástechnikai Munkabizottság elnökévé pedig Stóka Györgyöt nevezte ki a közgyűlés.

2000.

- **január 18.** Beadjuk a Socrates Grundtvig programhoz azt a pályázatunkat, amely a későbbiek során egy nagy nemzetközi program megvalósítását teszi lehetővé. A pályázat készítője Bordás István.
- **február 2.** A Megyei Munkaügyi Központ meghosszabbítja a szakképzésre jogosító tanúsítványunkat.

- március 3. 21 fő sikeres számítógép-kezelő (-használó) vizsgát tett.
- március 10. Évi rendes közgyűlést tartottunk, ahol elfogadtuk a 99. évi szakmai beszámolót és a 2000. évi munkatervet.
- május 5. Jóváhagyták az MNT és az Egyesületünk közös IP cím igénylését, majd bejegyezték a nepfoiskola.hu domain nevet. Ez képezte annak az alapján, hogy ez év szeptemberben elindítsuk a Népfőiskolai Társaság internetes honlapját.
- június 1-3. Népfőiskola szervezők képzése a határon túli együttműködés jegyében Párkányban. A 3 napos programot az Ipolyvölgyi Népfőiskolai Társasággal közösen szerveztük.
- július 1-9. XI. nyári népfőiskola megrendezése. Az egy csoportos művészeti témájú rendezvényt a Nagyváradi Ady Társasággal közösen valósítottuk meg. Vezető: Dobrik István
- július 7. 19 fő sikeres számítógép-kezelő (-használó) OKJ-s vizsgát tett.
- július 21. Egyesületünk szerződést köt Dr. Bolvári-Takács Gábor tagtársunkkal, aki mint lapalapító, a Zempléni Múza című folyóirat kiadói feladatait átadja szervezetünknek. E szerződés az alapja annak, hogy a társadalomtudományi és kulturális folyóirat a mi kiadásunkban jelenik meg.
- augusztus 22. Megalakult a Zempléni Múza szerkesztő bizottsága.
- szeptember 3. Beindult a www.nepfoiskola.hu internetes portál, melyet a Magyar Népfőiskolai Társasággal közösen valósítottunk meg. Szintén megjelenik Egyesületünk honlapja is. A weboldalakot Bordás István készítette.
- szeptember 29. Átvesszük a Sárospataki Teleház működtetését Törő Gábor vállalkozótól.

- **október 12.** Együttműködési megállapodást kötünk a Sátorajújhelyi Fegyház és Börtönnel. A szerződés az alapja annak, hogy Egyesületünk együttműködik a Fegyintézettel felnőttek alapképzésének lebonyolításában.
- **október 13.** Konzorciumi megállapodást kötünk az Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Népfőiskolai Társasággal, valamint a Magyar Népfőiskolai Társasággal az alapképzés továbbfolytatására az Oktatási Minisztérium pályázatának keretei között.
- **október 28.** Tagságunk a hagyományok ápolása céljából diófát ültet a Szinyei-ház kertjében. Ezzel szimbolizáljuk a sárospataki népfőiskolai hagyományok továbbfolytatását.
- **október 29-31.** Szervezetünk képviselőjében Csetneki József részt vesz az MNT által szervezett Culture in Use szemináriumon, amely egy nemzetközi program része.
- **november 13.** Egyesületünk kiadásában megjelenik Kődöbocz József: Lakóhelyünk Sárospatak és körzete című könyve.
- **november 16.** Beadjuk a "Képzettség és boldogulás" című alapképző pályázatunkat az Oktatási Minisztérium Phare programjához. A pályázat készítője Bordás István
- **december 2.** Tisztújító közgyűlést tart a PADISZ, ahol Egyesületünk elnökét, Stóka Györgyöt elnökségi taggá választják.
- **december 12.** Megérkezik az Európai Bizottság értesítése arról, hogy elfogadták és támogatják az Állampolgári minőség javítása hátrányos helyzetű térségekben című nemzetközi programunkat. Az elnyert támogatás 129.590 euró, amely a három nemzetközi partner között oszlik meg. Partnereink a dán Munkásművelődési Szövetség Givei kirendeltsége, valamint a Karel de Grote Főiskola Antwerpenben

2001.

- január 15. Megkezdjük és 3 nap alatt be is fejezzük azt a beruházást, amelynek eredményeképpen a Szinyeci ház fűtését gázüzeműre állítjuk át.
- január 19-től Egyesületünk képviselőjében két fő (Balácsi Károly és Bordás István) vesz részt az MNT nemzetközi szakreferens képzésében.
- február 6. Megszervezzük Kődöböcz József könyvének bemutatóját a Városi Könyvtárban.
- február 9. OKJ-s számítógép-kezelő (-használó) szakmai vizsga, 15 fő tett eredményes vizsgát.
- február 9 - 11. "Az állampolgári minőség javítása..." című programunk első nemzetközi koordinációs megbeszélése. A nemzetközi koordinátor: Bordás István.
- február 23 - 24. "Az állampolgári minőség javítása..." című programunk első magyarországi koordinációs megbeszélése.
- március 3. Megjelenik a Zempléni Múzsza 1. száma. A megjelenés alkalmából a lapot bemutató rendezvényt szervezünk a Rákóczi Várban.
- március 3. Évi rendes közgyűlést tartja Egyesületünk.
- március 9 - 11. Többszöri halasztás után a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségével együtt megszervezzük az első kárpátaljai népfőiskolát, amelynek témája "A gazdálkodás lehetőségei Kárpátalján".
- április 15. A PADISZ-szal kötött szerződés értelmében elkezdjük kidolgozni a szervezet hivatalos honlapját. A honlap május végétől látható az Interneten a www.padis.hu címen.
- április 20. Megérkezik a hivatalos értesítés az Oktatási Minisztérium Phare Irodájától azzal kapcsolatban, hogy elfogadták a "Képzettség és Boldogulás" című alapképző programunkat. A megvalósítandó projekt 113.443 EUR támogatásban részesül.
- április 23. Külső megrendelésre 50 órás számítógépes tanfolyamot indítunk az Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság Szakasztechnikusok képzéséből.

Egyesületi kronológia (1986-2001.)

- május 3-8. Egyesületünk képviseletében két fő (Tóthné Kovács Katalin, Vinnainé Vékony Márta) vesz részt az MNT által szervezett tanulmányúton Dániában, a Holstebro-i Népőiskolán.
- május 4-5. Egyesületünk képviselői részt vesznek (Balázsi Károly, Bordás István) a Kolozsvárra tervezett első népfőiskolai börze előkészítő megbeszélésén Válaszúton.
- május 10. 18 fő tett eredményes számítástechnikai szoftver üzemeltető szakmai vizsgát.
- május 11-13. Útjára indul az "Állampolgári minőség javítása..." című program tanárképző tanfolyamsora. A tavasz és a kora őszi folyamán összesen 4 hétvégén találkoznak a projektben résztvevő tanárok.
- június 10. Elkészül az "Állampolgári minőség javítása..." című programunk első köztes jelentése.
- június 25. Megjelenik a Zempléni Múzsza 2. száma.
- június 30. "Képzettség és boldogulás" című programunk első koordinációs megbeszélése. Országos koordinátor: Bordás István.
- július 8-14. XII. nyári népfőiskola megrendezése. Ez évben két csoportot szerveztünk a határon túliak számára képzőművészeti és társadalomismereti témákban. Szekció vezetők: Balázsi Károly és Bolvári-Takács Gábor.
- július 15. Aláírják a "Képzettség és boldogulás..." című programunk támogatási szerződését.
- augusztus 17. Megjelenik a Zempléni Múzsza 3. száma.
- augusztus 18 - 26. "Az állampolgári minőség javítása..." című programunk tanárai egyhetes tanulmányúton vesznek részt Dániában és Belgiumban.
- szeptember 7-9. Megkezdődik a "Képzettség és boldogulás" című programunk tanárképzése, melyet a Magyar Népfőiskolai Társaság szervez, és amelyet még további három alkalommal valósít meg Nyíregyházán.

- **október – november** Útjára indulnak a tanfolyamok mind az “Állampolgári minőség javítása...”, mind pedig a “Képzettség és boldogulás...” című programunkban. A Grundtvig programban 2002. május végéig 18 településen kell lebonyolítani a 200 órás tanfolyamokat. A “Képzettség és boldogulás...” programban 6 helyszínen 12 tanfolyamot kell befejezni június közepéig.
- **november 9-11.** A Romániai Magyar Népfőiskolai Társasággal közösen szervezendő népfőiskolai börze második egyeztető megbeszélése Kolozsváron. A népfőiskolai börze 2002. március első napjaiban sikeresen lezajlott.
- **november 28.** Megjelenik az “Állampolgári minőség javításának kézikönyve”, amely alapidokumentuma a Grundtvig programunknak. A kiadott könyv iránt az első pillanattól kezdve nagy az érdeklődés. Szerkesztő: Balácsi Károly.
- **december 7.** Az Országos Foglalkoztatási Alap 800.000 Ft-tal támogatja az Állampolgári minőség javításának kézikönyve kiadását.
- **december 10.** 20 fő sikeres számítógép-kezelő (-használó) szakmai vizsgát tett.
- **december 12.** Elkészül a Népfőiskolai Egyesület 2001. évi nem végleges pénzügyi elszámolása, ennek értelmében a 2001-es évben az Egyesület közel 38 millió forint és 52.094 euró bevételt könyvelhetett el. Kiadási oldalon közel 25 millió forint és 51.000 euró jelent meg.

Ki kicsoda az "új" Sárospataki Népfőiskolán

Évkönyvünk e fejezetét az életrajzi adattárak szerkesztési elvei alapján állítottuk össze. Az információforrás minden esetben maga az érintett személy volt, az önéletrajzi vázlatokon csupán terjedelmi tömörítést végeztünk. Biográfia beküldésére felhívást kapott az egyesület valamennyi tagja, illetve a szekcióvezetők által erre érdemesnek tartott nem egyesületi tagok is, ám ha valaki nem kívánt szerepelni, elhatározását tiszteletben tartottuk. Ugyancsak tudomásul vettük, ha a kérdezett személy nem kívánt minden adatot megadni, vagy részletezni. E tekintetben egyetlen kivétel a Sárospataki Népfőiskoláért végzett tevékenység volt, amelynek adatait minden esetben teljessé tettük. Évkönyvünk jellegéből adódóan ezt aligha szükséges indokolni. Az adatok 1998-as állapotot tükröznek.

A rövidítések feloldása: sz: születési adatok, szülők, es: családi állapot, gy: gyermekek, t: tanulmányok, t.f: tudományos fokozat, f: foglalkozás, t.t: társadalmi és szakmai tevékenység, k: kitüntetések, f.m: főbb művek, f.k: főbb kiállítások, SN: a Sárospataki Népfőiskolán vagy annak érdekében végzett tevékenység.

Az intézménynév-rövidítések feloldása: ÁJTK = Állam- és Jogtudományi Kar, BGYTF = Bessenyei György Tanárképző Főiskola, BTK = Bölcsészettudományi Kar, CTKF = Comenius Tanítóképző Főiskola, EKTF = Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, ELTE = Eötvös Loránd Tudományegyetem, GATE = Gödöllői Agrártudományi Egyetem, HNF = Hazafias Népfőnt, JATE = József Attila Tudományegyetem, JPTE = Janus Pannonius Tudományegyetem, KISZ = Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség, KLTE = Kossuth Lajos Tudományegyetem, LFZF = Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, MKF = Magyar Képzőművészeti Főiskola, MNT = Magyar Népfőiskolai Társaság, SZOT = Szakszervezetek Országos Tanácsa, TIT = Tudományos Ismeretterjesztő Társulat. Rövidítéseket akkor alkalmaztunk, ha az intézmény neve legalább kétszer előfordult.

Balázi Károly, sz: Bemecsebaráti, 1945. március 25. nős: B.K-né Orosz Hajnalka tanító, három gyerek: Boglárka, Bence, Gabriella: isk.: CTKF tanító, ELTE BTK magyar-népművelés: Magyar Művelődési Intézet Mesteriskolája, közösségfejlesztő, Northern College, Barnsley (Anglia), közösségfejlesztő, szakmai tanulmányutak Svédország, Fran-

ciaország, Anglia; t.f: bölesészdoktor ELTE 1982.; f: 1968-74 tanító, iskolavezető, klubkönyvtárvezető Semjénben, 1974-75 Sátoraljaújhelyi Járási Hivatal népművelési felügyelője, 1975-78 művelődési központ igazgató és óraadó gimn. tanár Szobon, 1978-87 bajai Eötvös József Tanítóképző Főiskola, közművelődési tanszékvezető, egyben a JPTE Felhőttoktatási és Közművelődési Tanszék óraadója, 1987-94 CTKF közművelődési, majd társadalomismereti tanszékvezető docens, egy évig főigazgató-helyettes, 1993-96 a Közösségszolgálat Alapítvány felső-magyarországi rezidense, 1996-98 iskolaigazgató Zebegényben; t.t: 1990-94 a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat kulturális bizottsága tagja, szakértője, érettségi vizsgálónök; f.m: a Keceli Nevelési Központ funkcionális terve (két önálló kötetben, 1980).tankönyvek, szociológiai kutatások, mintegy 140 közoktatási, közművelődési és közösségfejlesztő publikáció (A Tanító, Köznevelés, Pedagógiai Szemle, Felsőoktatási Szemle, Audiovizuális Közlemények, Népművelés, Kultúra és Közösség, Fókusz, Új Forrás, Parola, Magyarország, Kurázi, napilapok); SN: 1987-90 a Népfőiskola Szervező Bizottsága titkára, 1990-91 a Nemzedéki Népfőiskolai Tanács elnöke, az egyesület alapító tagja, 1991-93 az egyesület elnöke, 1994-ben soros elnöke, 1994- elnökségi tagja, 1999- alelnöke, 1991- a társadalomismereti szekció vezetője, 1992- a sárospataki Regionális Népfőiskolai Szövetség elnöke, a Zempléni Múza szerkesztőbizottságának tagja.

Balázi Zoltán. sz: Balsa, 1942. szeptember 5.; es: nős; gy: Csaba 1968.; t: Debreceni Református Teológiai Akadémia, 1966.; f: református lelkész Bujon, 1975- Vajdácskán, 2000 Szekszárdon, egyházmegyei sajtóügyi előadó; f.m: egyházi jellegű publikációk; SN: az egyesület tagja, 1993-ban ideiglenes elnöke, 1992- a református szekció vezetője.

Balogh István. sz. Eger, 1952. április 2., Balogh István, Erdei Erzsébet; es: nős, Molnár Irén; gy: István 1977.; Zsuzsa 1981.; t: MKF 1988.; f: 1970-72 Volán 6. sz. Vállalat Debrecen - géplakatos, 1976-82 119. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet, Sárospatak - tanár, 1982-84 A Művelődés Háza - népművelő, 1984 - CTKF, oktató, jelenleg főiskolai docens; f.m: Balogh István - Papp Tibor: Pál Gyula (Nyíregyháza, 1983); f.k: 1985, 1989 Sárospatak, 1991 Sátoraljaújhely, 1993 Szerenes, 1994 Kaposvár, Miskolc, Kézdivásárhely, Sepsiszentgyörgy, 1995 Miskolc; SN: az egyesület alapító tagja, a képzőművészeti szekció tanára.

Balogh Istvánné Molnár Irén, sz: Molnár András, Kassai Ilona; cs: férjezett; gy: Balogh István 1977, Balogh Zsuzsa 1981; t: BGYTF biológia-rajz 1976, MKF művészeti rajz, szerkesztő és ábrázoló geometria, művészettörténet 1986; f: 1976-79 Általános Iskola, Vajdácská - tanár, 1979- CTKF, oktató, jelenleg főiskolai docens; f.k: 1985, 1989 Sárospatak, 1991 Sátoraljaújhely, 1993 Eger, Szerencs, 1994 Miskolc, Kézdivásárhely, Sepsiszentgyörgy, 1995 Miskolc, Sárospatak, Szombathely; SN: az egyesület alapító tagja, a képzőművészeti szekció tanára.

Bálványos Huba, sz: Budapest, 1938. június 7., Bálványos Rezső, Kotsis Edit; t: MKF 1956-62; f: 1963-72 a MKF ábrázoló geometria tanára, 1977-89 a Budapesti Tanítóképző Főiskola esztétika, művészettörténet, vizuális nevelés tanára, docens, 1989- tanszékvezető főiskolai tanár, 1968-71 Derkovits-ösztöndíjas, 1985 SZOT-ösztöndíjas; t.t: 9 évig a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége képzőművészek szakosztálytitkára, 1986-90 az elnökség tagja, képzőművészeti alelnök; k: Munkácsy Mihály-díj 1979, Apáczai Csere János-díj 1996, 14 különböző kiállítási díj; f.m: 100 hazai kiállítás, 4 külföldi kiállítás, 6 külföldi grafikai biennálé, róla: Krunák Emese: Bálványos Huba (1984); SN: 1992- a képzőművészeti szekció tanára.

Baranyai Katalin, sz: Encs, 1955. december 27., Baranyai Endre, Vavrek Mária; cs: férjezett; gy: Sz. Györgyi, Sz. Endre, Sugár Simon; t: Rákóczi Gimnázium Sárospatak, KLTE magyar-országi 1980.; t.f: bölcsészdoktor 1991.; f: 1980-84 Kállai Gimnázium, Veszprém - tanár, 1984-87 Rákóczi Gimnázium, Sárospatak - tanár, 1987- CTKF Sárospatak, jelenleg főiskolai docens, irodalomtörténész; 1986-88, 1989-90 a Sárospataki Értelmiségi Kör, utóbb a Fidesz aktivistája, a Külföldi Magyar Cserkész Szöv. tisztségviselője; f.m.: Cs. Szabó László hagyatékának kutatása, cikkek, tanulmányok (Holnap, Magyar Napló, Műhely, Nyelvünk és Kultúránk, Széphalom, Sárospatak); Cs. Szabó László könyvtárának vázlatos leírása, kézirat, 1988.; SN: az egyesület alapító tagja, 1992-93 a határon túli magyarok koordinátora.

Bolvári-Takács Gábor (1992-ig Takács), sz: Sárospatak, 1967. március 15., Takács Béla, Bolvári Katalin; cs: nőtlen t: Rákóczi Gimnázium, Sárospatak 1981-85, KLTE történelem-népművelés 1987-92, JPTE ÁJTK 1989-95; t.f: PhD 1998, (neveléstudomány, KLTE), az MTA köztestületi tagja; f: 1985-86 a KLTE könyvtárosa, 1992-93 a

Kulturális Innovációs és Továbbképző Vállalat rendezvényfelelőse, 1993-98 a Magyar Táncművészeti Főiskola főtáncosa, 1998- tudományos főmunkatárs, 1999- főigazgatói tanácsadó, 1999 az Amsterdam School of the Arts ösztöndíjas kutatója, 1999- a Magyar Kultúra Alapítvány igazgatói tanácsadója; t.t: 1992- a Magyar Filmintézet külső munkatársa, 1993-98 a Művészeti Egyetemek Rektori Széke elnökségi tagja, 2000- a MATÁV Szimfonikus Zenekar Igazgatója, 1996- a Magyar Kulturális Szövetség választmányi tagja, 1995-2000 a Sárospataki Református Kollégium Alapítvány kuratóriumi tagja, 1996- a Sárospataki Diákok Budapesti Egyesülete alelnöke, 1996- a Pataki Diákok Szövetsége elnökségi tagja; k: KISZ KB Dicsérő Oklevele 1984, Aranykoszorús KISZ-jelvény 1985, Kiváló Ifjúsági Vezető Érem 1987, MTA Debreceni Akadémiai Bizottságának Díja 1998; f.m: Intézmények és tisztségviselők a Szovjetunióban (1991), Filmművészet és kultúrpolitika a művészeti díjak tükrében (1998), A művészeti főiskolák jogállásának alakulása (1998), 150 tanulmány, cikk, recenzió, 1999- a Zempléni Múza főszerkesztője; SN: 1989-91 a Nemzedéki Népfőiskolai Tanácsot létrehozó Sárospataki Diákegylet elnöke, az egyesület alapító tagja, 1992-96 külügyi titkára, 1996-99 elnökségi tagja, 1992-ben a történelmi szekció animátora, 1993-ban témavezetője, 1994- a határon túli magyarok szekciójának vezetője, a Zempléni Múza főszerkesztője.

Bordás István, sz: Miskolc, 1965. augusztus 30., Bordás István, Bakajsa Margit; cs: nős, Fövényesi Zsuzsanna; gy: Eszter, Zsófia, Márton; t: Rákóczi Gimnázium, Sárospatak 1979-83, CTKF tanító és népművelő 1984-87, EKTF Eger, történelem 1988-90, számítástechnika 1995-97, f: 1983-84 vasutas, 1987-88 a bodrogkeresztúri Faluház vezetője, 1990-91 a Sárospataki Képtár népművelő-muzeológusa, 1991- vezetője, , t. t: 1990-98 helyi önkormányzati képviselő Sárospatakon, a művelődési és közoktatási bizottság tagja, SN: 1987- részt vesz a népfőiskola szervezésében, 1990-91 a Nemzedéki Népfőiskolai Tanács titkára, az egyesület alapító tagja, 1991- titkára, 1996- elnökségi tagja, 1992- a sárospataki Regionális Népfőiskolai Szövetség irodavezetője, számítástechnikát oktat, a Zempléni Múza főszerkesztő-helyettese. 1991- az MNT elnökségi tagja, 1995-99 az MNT Számítás-technikai Munkabizottság vezetője. A.

Csetneki József, sz: Miskolc, 1966. április 7.; cs: nős, 1987; gy: Ábel, Huba Balázs, Flóra; t: Kossuth Gimnázium, Miskolc 1980-85, CTKF tanító 1985-88, EKTF Eger, rajz, kiegészítő szak 1989-91; f:

Ki kicsoda az "új" Sárospataki Népfőiskolán

1988-94 Általános Iskola, Emőd - tanító, 1994-98 A Művelődés Háza, Sárospatak - reklámgrafikus, kiállítás-szervező, 2000- A Besztercei Alapfokú Művészeti Magániskola Sárospataki Tagiskolájának igazgatója, 1995-96 a Sárospatak c. közeleti lap szerkesztője; t.t: a Bodrogközi Művelődési Egyesület tagja; SN: az egyesület alapító tagja, a képzőművészeti szekció animátora, később titkára, A Zempléni Múzsza grafikai szerkesztője.

Dankó László, sz: Szerenes, 1956. augusztus 10.; es: nős, gy: kettő; t: GATE Gépészmérnöki Kar, mezőgazdasági gépészmérnök 1974-80, GATE Gazdaságtudományi Kar, külgazdasági szakos mérnök-közgazdász 1981-83; t.f: egyetemi doktor, Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem 1984, a közgazdaságtudomány kandidátusa 1995; f: 1980-86 Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Műszaki Intézete, Gödöllő - innovációs és marketing menedzser, 1986-90 Csepel Művek Ruháipari Gép- és Kerékpárgyártó Vállalat, Sárospatak - kereskedelmi vezető, majd igazgatóhelyettes, 1990-96 a Miskolci Egyetem adjunktusa, 1996 - docense, 1990-94 az Alkalmazott Közgazdasági Tanszék, 1994- a Marketing Tanszék helyettes vezetője, 1992-94 OTKA-ösztöndíjas, 1993 az MTA-Vita Alapítvány ösztöndíjasa; gyakorlati vállalkozói tevékenység; t.t: a Miskolci Akadémiai Bizottság Vállalkozásfejlesztési Munkabizottság titkára, a Külkereskedelmi Oktatási és Továbbképzési Kft. területi képviselője, a Magyar Közgazdasági Társaság tagja; k: Országos Tudományos Diákköri Konferencia nívódíja 1981; f.m: kutatási és szakértői területei a regionális külgazdasági kapcsolatok, a nemzetközi üzleti tevékenység technikai kérdései, a külpiaei és regionális marketing specifikumok, a marketing disztribúciós-mix, 15 szakmai jellegű tanulmány és cikk, előadások; SN: 1992- az egyesület tagja, 1994-96 elnökségi tagja, 1995-ben soros elnöke, 1998-2000. Felügyelő bizottsági tag.

Dobay Béla, sz: Sárospatak, 1934. április 8., Dobay Béla, Tumik Etelka; t: Sárospatak, gimnázium, KLTE magyar-történelem; f: rövid ideig Ózdon tanított, majd a sárospataki Kossuth Lajos Kollégium tanára. Ezt követően a Rákóczi Gimnázium, 1990-93 a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma, 1993- az Árpád Vezér Gimnázium tanára; t.t: kulturális szervező tevékenység, felvidéki és kárpátaljai kapcsolatok, iskolai és városi lapszerkesztés; k: Kiváló Munkáért 1979, 1981, Borsod-Abaúj-Zemplén Művelődéséért, Kiváló Pedagógus, 1990, Comenius Emlékplakett 1992, Németh László-díj 1997; f.m.: A sáros-

pataki Rákóczi Gimnázium jubileumi évkönyve. 1981 (szerk.), Az Árpád Vezér Gimnázium évkönyve 1993/94 és 1994/95 (szerk.), 150 cikk és tanulmány; SN: az egyesület alapító tagja, a határon túli magyarok szekciójának tanára, a Zempléni Múzsza rendszeres szerzője.

Dobrik István. sz. Szikszó, 1948. augusztus 19., cs: nős. Almássy Ágnes, gy: Petra, Rezső; t: József Attila Gimnázium, Ózd, Tanárképző Főiskola, Eger, biológia-rajz 1971, MKF művészeti rajzművészettörténet-ábrázoló geometria 1977, Színház- és Filmművészeti Főiskola, színházelmélet 1985-88; t.f: bölcsészdoktor. ELTE 1984; f: 1971-72 tanító Felsődobozán, 1972-76 kollégiumi nevelőtanár Miskolcon, gimnáziumi tanár Szikszón, 1976-82 a miskolci Herman Ottó Múzeum művészettörténész-muzeológusa, 1982-87 a megyei művelődésirányításban dolgozik, 1987-től a CTKF docense, 1987-91 a Művészeti Nevelési Tanszék vezetője, egyben a Sárospataki Képtár vezetője, 1991-93 a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat művészeti szakreferense, 1993- a Miskolci Galéria igazgatója, 1994- a Miskolci Egyetem óraadója; t.t: a Szikszói Kisgaléria egyik megalapítója, szervezője az enesi alkotótábornak, a sátoraljaújhelyi művésztelepnek, elindítója a Zempléni Nyári Tárlatnak, több éven át a TIT Országos Művészeti Választmánya tagjaként a megyei képzőművészeti szakcsoport vezetője, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete tagja, a Képző- és Iparművészeti Lektorátus megyei képviselője; k: Kiváló Népművelő 1989; f.m: Mokry Mészáros Dezső (kismonográfia), kiállítások rendezése és katalógusok szerkesztése (Miskolci Képtár, Országos Grafikai Biennálé, Téli Tárlatok, Országos Amatőr Képzőművészeti Kiállítás, Új Magyar Grafika, stb.), Vizuális nevelés műhelyei I-II-III, kiállításorozat, három évig a Holnap rovatvezetője, két évig a Fókusz szerkesztője; SN: az egyesület alapító tagja, 1996- elnöke, 1990- a képzőművészeti szekció vezetője, a Zempléni Múzsza szerkesztőbizottsági tagja.

Feledy Gyula. sz: Sajószentpéter, 1928. május 13., Feledy István, Hosszúrégi Mária; cs: nős 1952, Goslinska Sabina; gy: Ágnes 1953, Zsuzsanna 1954; t: MKF 1947-49, Krakkói Képzőművészeti Akadémia 1949-53; f: grafikus, festőművész, 1955- a miskolci művésztelepen dolgozik, 1990- a Holnap rovatvezetője; k: Munkácsi Mihály-díj 1960, 1966, Érdemes Művész 1975, SZOT-díj 1976, Kossuth-díj 1978, Kiváló Művész 1989; f.m: hazai és külföldi kiállítások 1952 óta; róla: Lánicz

Sándor: Feledy Gyula (1983) SN: 1990- a képzőművészeti szekció tanára.

Kántor István, sz: 1969., t: Rákóczi Gimnázium, Sárospatak, CTKF Sárospatak, BGYTF, Nyíregyháza magyar-művelődésszervezés-tömegkommunikáció 1994; f: Zemplén Közszolgálati Televízió, Sátoraljaújhely - szerkesztő, Városmajori Községi Ház, Nyíregyháza - népművelő, Nyíregyházi Televízió - hír- és műsorszerkesztő; SN: hallgatóként kapcsolódik be a népfőiskolai mozgalomba, az egyesület alapító tagja, a nyári kurzusok általános animátora, angol nyelvtanfolyam szervezője.

Kelemen Judit, sz: Hatvan, 1966. március 4.; cs: hajadon; t: LFZF Zeneiskolai Tanárképző Intézet, Miskolc, zeneiskolai zeneelmélet - szolfézstanár 1987, LFZF Budapest, iskolai ének-zenetanár 1995; f: 1987-88 II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár, Miskolc, 1988-96 CTKF Sárospatak, tanársegéd, 1999- docens; SN: az egyesület alapító tagja, nyelvtanfolyamok vezetése, fordítás, tolmácsolás, a társadalomismereti szekció animátora.

Kováts Dániel, sz: Abaújnásd, 1929. december 22., Kováts Albert, Lupkovics Sarolta; cs: nő (1958), Schneider Júlia; gy: Dénes (1959), Livia (1961), Péter (1966); t: Lévy József Gimnázium, Miskolc 1948, ELTE magyar nyelv és irodalom 1957, ELTE angol nyelv és irodalom 1961; t.f: egyetemi doktor 1979 (KLTE, irodalomtörténet); f: 1954-55 a 104. sz. Bányaiipari Tanulóintézet (Miskolc-Pereces), 1955-61 a zemplénagárdi Általános Iskola, 1961-74 a sátoraljaújhelyi Kosuth Lajos Gimnázium tanára, 1974-91 a CTKF oktatója, főiskolai tanár, négy évig főigazgató-helyettes, 1991- nyugdíjban; t.t: 1954- szakszervezeti tag, 1975-79 titkár, 1955- a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat aktivistája, egy időben a megyei irodalmi választmányi tag, 1961-től a honismereti mozgalom aktivistája, 1980-90 a HNF megyei honismereti munkabizottság elnöke, utóbb HNF megyei elnökségi tag, az Irodalomtörténeti Társaság tagja, 1987-92 megyei tagozatelnöke, az Anyanyelvápolók Szövetsége elnökségi tagja, a Magyar Pedagógiai Társaság, a Bessenyei György Társaság, a Magyar Comenius Társaság, a Honismereti Szövetség, a Bodrogközi Művelődési Egyesület tagja, a Kazinczy Ferenc Társaság alapító tagja, 1985-93 első elnöke, azóta elnökségi tagja, a Nyelvtudományi Társaság tagja; k: Oktatásügy kiváló Dolgozója 1964, Kiváló Tanár 1973, Munka Érdemrend ezüst fokozata

1983, Kazinczy-díj 1984, Csűry Bálint Emlékérem 1985, Lévay József-díj 1988, Apáczai Csere János-díj 1991, Toldy Ferenc-díj 1992, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés Alkotói Díja 1993, Sárospatak Város Díszpolgára 1998; f.m: kötetek: Abaúj és Zemplén népéletéből (1971), Sátoraljaújhely (1975, 1986), Földrajzi nevek a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei levéltár kéziratós térképein (1977-79), Sárospatak (1979), Sátoraljaújhely (társszerzővel) (1979, 1987), Kevés szóval magyarul (1980, 1982), Móricztól Móriczról (1980), Schola Patakiana (1981), Kazinczy Ferenc (1981) Széphalom, Kazinczy emlékszobor (1982, hat kiadásban), Bodrogközi és hegyközi néphagyományok (1985), Tompa Mihály költői útja (társszerzővel) (1991), Móricz Zsigmond és Sárospatak (1994), Mondhatná szebben...(1994), Sárospatak határának helynevei (1997, Balassa Ivánnal), 14 népfőiskolával kapcsolatos közlemény, számos cikk és tanulmány, a Honismereti szerk. biz. tagja, a CTKF Évkönyve, a Zempléni Füzetek, a Szülőföldünk Borsod-Abaúj-Zemplén, a Széphalom, a Sárospataki Pedagógiai Füzetek sorozatszerkesztője; SN: 1986-90 a Népfőiskola Szervező Bizottsága elnöke, 1990-91 a Nemzedéki Népfőiskolai Tanács tagja, az egyesület alapító tagja, 1988-91 az MNT elnökségi tagja.

Laczkó Gabriella, sz: Sárospatak, 1961. június 17., Laczkó Ferenc, Tóth Erzsébet; t: Rákóczi Gimnázium, Sárospatak, CTKF tanító, népművelő 1979-82, Református Theológiai Akadémia, Debrecen, lelkész, 1982-1988; f: 1982-től a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei lelkész-könyvtárosa, mellette Alsóberecki és Felsőberecki egyházközségek lelképásztora; k: Magyar Cserkészszövetség újjáalakulásáért, 1992.; f.m: A Sárospataki Református Népfőiskola története, kézirat; SN: 1982-től kapcsolattartás volt pataki népfőiskolásokkal, népfőiskolai találkozók szervezése, az egyesület alapító tagja.

Nagy György András, sz: Budapest, 1967. augusztus 10., Nagy András, Labancz Piroska, cs: nő, Tóth Zsanna Zsuzsanna, gy: Kristóf (1989), t: Verseghy Ferenc Gimnázium, Szolnok, KLTE magyar-népművelés, Debrecen, f: a Magyar Rádió Debreceni Körzeti Szerkesztőségének újságírója, majd a 92.9 Star Rádió hírszerkesztője; t.t.: középiskolás korától foglalkozik újságírással, a KLTE-n a Közművelődési Diákegylet alapító elnöke; f.m.: a Belső mértan és a Magádalok c. antológiák szerkesztője, publikációk: Hajdú-Bihari Napló, Szolnok Megyei Néplap, Egyetemi Élet, Egyetemi Jegyzetek, továbbá debreceni és budapesti rádióműsorok; hobbi: amatőr színjátszás. SN: az egyesület

tagja, 1994-95 a határon túli magyarok szekciója tanára, 1996-animátora.

Stóka György. sz: Alsóberecki, 1956. október 3., Stóka József, Szulimán Erzsébet; cs: nő; gy: Ágnes 1986; t: Kossuth Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Sátoraljaújhely 1971-75, KLTE Debrecen, matematika-fizika szakos tanár 1975-81, KLTE informatika 1993-1996; f: 1981-85 a sátoraljaújhelyi Kossuth Gimnázium tanára, 1985- a CTKF oktatója, jelenleg tanszékvezető főiskolai docens; fm: Matematika segédjegyzet (Szilágyi Sándorral) (1985), tanulmányok, szakmai előadások; SN: az egyesület tagja, 1996- elnökségi tagja, és ügyvezető elnöke, 1999- elnöke, 1994- a számítástechnikai tanfolyamok oktatója, 1994-95 a pénzügyi ügyintézői szaktanfolyam vezetője.

Stókáné Palkó Mária, sz: Bodroghalom, 1958. március 21., Palkó Illés, Jákob Margit; cs: férjezett; gy: Ágnes 1986; t: Kossuth Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Sátoraljaújhely 1972-76, KLTE Debrecen, matematika-ábrázoló geometria-számítástechnikai szakos tanár 1976-82, illetve 1987-89; f: 1981-82 Általános Iskola, Bodroghalom - tanár, 1982-87 Kossuth Lajos Gimnázium, Sátoraljaújhely - tanár, 1987- CTKF főiskolai oktató; f.m: számítástechnikai publikációk (társszerzőkkel); SN: az egyesület tagja, 1994- a számítógépes szaktanfolyamok oktatója.

Szathmáry Béla, sz: Sátoraljaújhely, 1956. szeptember 14., Szathmáry Dezső, Bányai Etelka; t: Kilián Gimnázium, Miskolc 1971-72, Rákóczi Gimnázium, Sárospatak 1972-75, JATE ÁJTK, Szeged 1976-81; f: bíró, jelenleg a Sátoraljaújhelyi Városi Bíróság elnöke; a Debreceni Református Teológiai Akadémián egyházjogot oktat; k: Deák Ferenc-díj 1994; f.m: Európaiság és jogalkalmazás (1993), Finkey Ferenc emlékkönyv (szerk.) (1995), erdőgazdasági jogi tanulmányok (1993, 1994, 1995); SN: a Zempléni Múza szerkesztőbizottságának tagja.

Szentirmai László, sz: Mezőcsát, 1950. április 19., Szentirmai László, Temesi Magdolna; cs: nő; gy: Zsolt 1972, Zénó 1976; t: Rákóczi Gimnázium, Sárospatak 1964-68, Tanárképző Főiskola, Eger 1968-72, KLTE Bölcsészettudományi Kar, Debrecen 1972-75; f: Általános Iskola, Alsóvadász - tanító 1972-78, 1978- a CTKF oktatója, jelenleg tanszékvezető főiskolai docens, három évig főigazgató-helyettes; t.t: bábjátékos oktató, szakmai egyesületek választott vezetőségi tagja, a

"Zsákomban a bábom" Nemzetközi Bábfesztivál igazgatója; SN: az egyesület alapító tagja.

Vinnainé Vékony Márta. sz: Sátoraljaújhely, 1956. február 22.,
 cs: özvegy; gy: Vinnai Ditta, Vinnai Boglárka; t: tudományegyetem; f:
 1977-79 Kossuth Lajos Művelődési Központ, Sátoraljaújhely, művés-
 zeti előadó, 1979-85 CTKF, Sárospatak, könyvtárvezető, 1986- főis-
 kolai oktató, docens; SN: az egyesület alapító tagja, a református szek-
 ció animátora, szervezési és tolmácsolási feladatokat is végez.

TARTALOM

<i>Előszó</i>	5
<i>I. Időrendben</i>	7
A Sárospataki Református Kollégium Népfőiskolájának története (1936-1950)	7
A népfőiskola újrakezdésének és szerepkeresésének évei	12
A Sárospataki Népfőiskola hatodik évtizede (1986-1996)	19
Evokáció és bevezetés	19
Az újjászerveződés	20
A téli tanfolyamok	21
A növekedés és kiteljesedés évei	23
A civil kurázsi mezsgyéjén	26
Az 1997 és 2001 közötti évek történései az egyesületi beszámolók tükrében	31
Az 1997-es évről	31
1998-as évről	34
1999-es évről	38
2000-es évről	43
2001-es évről	46
<i>II. MŰHELYMUNKÁK</i>	53
A társadalomismereti szekció	53
Képzőművészet és tehetséggondozás	55
A történelmi szekció négy éve (1990-93)	59
Visszatekintés a református szekció munkájára	63
A határon túli magyarok szekciója	67
Az informatikai tanfolyamok	74
A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület szakmai tanfolyamai	77
A népfőiskola külföldi kapcsolatai a kilencvenes évek végéig	82
A népfőiskola szakmai kapcsolatai – 2001.	85
Kutatás-fejlesztés: egy sikeres program tükrében	88

III. TÉNYEK, ADATOK _____ **105**

**A Sárospataki Református Kollégium 1936-1950 között működött
Népfőiskolájának válogatott bibliográfiája** _____ **105**

A Sárospataki Népfőiskola története (1985 – 1996.)

Cikkbibliográfia _____	114
1985. _____	114
1986. _____	115
1987. _____	115
1988. _____	116
1989. _____	117
1990. _____	118
1991. _____	118
1992. _____	119
1993. _____	121
1994. _____	124
1995. _____	127
Névmutató _____	130
Folyóirat - cikkek mutatója _____	132

Egyesületi kronológia (1986-2001.) _____ **134**

1986. _____	134
1987. _____	134
1988. _____	134
1989. _____	135
1990. _____	135
1991. _____	136
1992. _____	137
1993. _____	139
1994. _____	142
1995. _____	145
1996. _____	148
1997. _____	151
1998. _____	153
1999. _____	155
2000. _____	156
2001. _____	159

Ki kicsoda az "új" Sárospataki Népfőiskolán _____ **162**

Készült a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával.

12. Magyar Kultúra Napja
2012. május 21.

Nyomdai munkák: Sárospataki Nyomda Kft.,
Felelős vezető: Derda László

7901